

DEGER

AYLIK KÜLTÜR VE YAŞAM DERGİSİ

SAYI: 146

ŞUBAT 2026

HOŞGÖRÜ

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Yayınıdır

ctedegerdergisi

cte.adalet.gov.tr

MALATYA - OSMANİYE - KİLİS - GAZİANTEP - ADIYAMAN - ELAZIĞ
KAHRAMANMARAŞ - HATAY - DİYARBAKIR - ŞANLIURFA - ADANA

6 ŞUBAT 2023
Unutmayacağız...

DEĞER

SAHİBİ

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Adına
Enis Yavuz YILDIRIM
Genel Müdür

YAYIN KURULU

Hasan AKCEVİZ
Genel Müdür Yardımcısı
Yayın Kurulu Başkanı

Alperen ÖZTÜRK

Kurumsal İletişim
Daire Başkanı

Lütfü YEĞİN

Tetkik Hâkimi

Hakan ERDEM

Yazı İşleri Müdürü - Editör

Murat Ali KIRBIYIK

Redaktör

GRAFİK TASARIM & MİZANPAJ

Kurumsal İletişim Daire Başkanlığı
Yayın İşleri Bürosu
Ümit ÇETİNER-Memur

YAZARLAR

Abdullah KAYA - A.Gül AŞIK DÖNERGÖZ - Baycan ALTINGÜN
Beyza Nur KARTAL - Dr. Burçin İŞİM - Bünyamin ÖRNEK
Celal CEYLAN - Cesim ŞEKER - Cihan SOYLU - Dilek DEREBAŞI
Enes Batuhan TANRIVERDİ - Ersin KAYA Eylem YILDIRIMÇAKAR
Gülşen Gün - Hamdi ÖLMEZOĞLU - İsmail EVCİN
Kamil KIRATLI - Dr. Kılıç KÖÇERİ - Muhammed Emin GEYLANI
Nurgül AÇIKGÖZ - Özlem YILDIRIM - Reyhan ÖZTÜRK
Samet YURTTAŞ - Sıddika AKMAN - Şirin Ceren GÖMLEKSİZ
Tuğçe KARABULUT - Tuba ELİBOL

REDAKTÖRLER

Ayşe GÖKCE - Celal CEYLAN - Mehmet Kemal YILDIZ

FOTOĞRAFLAR

Cesim ŞEKER - Hayri TURHAL

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi
No:12/1 Altındağ/ANKARA
Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67
Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91
e-posta: ctedeger@gmail.com

BASKI

Ankara Açık ÇiK Matbaası
İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz/Ankara
Tel: (0312) 278 76 10
Faks: (0312) 278 25 68

MATBAA - BASKI ŞEFİ

Zafer KARAKAYA

YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın

BASIM TARİHİ

18.02.2026

Hakan ERDEM

Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Şubat...

Takvimlerin en kısa ayı ama çoğu zaman en yoğun en “anamlı” mesajlar taşıyanı. Kısa oluşu bize nicelikten çok niteliği hatırlatır; yeniden başlamak, yeniden uyumlanmak, yarım kalanları tamamlamak, “Neler yaptın?” diye sormak...

Bu sayımızda Değer’i tam da bu yerden kuruyoruz: Kısa bir ayın içine sığan büyük bir insanlık sınavını, büyük bir onarımı ve büyük bir değişimi konuşuyoruz. Bu ayın ana ekseni, “Gönülleri fetheden değer” olarak tarif edilen “hoşgörü.” Çünkü insanın yeryüzündeki serüveni başkalarıyla kurduğu bağların niteliğiyle anlam kazanır. O bağın en sağlam harcı ise hoşgörüdür.

Şubat aynı zamanda hafızamızda sarsıntının adını taşıyan bir ay. 6 Şubat 2023’ün yıl dönümü vesilesiyle kayıplarımızı rahmetle anarken iyileşmenin yalnızca fiziki değil ruhsal bir süreç olduğunu bir kez daha hatırlıyoruz. Deprem sonrasında ilk 30 günün “tedaviden önce stabilizasyon” dönemi olduğuna, kişinin şok ve akut hâlinin geçmesinin beklendiğine dikkat çeken değerlendirmeler, sahada ve hayatta karşılığı olan çok önemli bir uyarı niteliğinde.

Bu çerçevede “sahada olmanın psikolojisi”ni iki ruh sağlığı uzmanımızın deneyim diliyle okuyoruz. Şubat depremi sonrasında barınma ihtiyacı bulunan personel ve yakınları için Ceza İnfaz Kurumları Ağırhlama Noktası (CAN) olarak belirlenen yerlerde yürütülen psikolojik ilk yardım ve yönlendirme süreçleri mesleki birikimin yanında ciddi bir ekip dayanışması ve duygusal yük yönetimi gerektiriyor. Bu yazı afetin ortasında “insana iyi gelme” gayretinin profesyonelin de desteğe ihtiyaç duyduğu gerçeğini görünür kılıyor.

İnsanın insana tuttuğu ışığı sayımızın yüreğine yerleştiren bir başka metin daha var: “Gönül Vardiyası.” Tipili bir gecede, yolda kalan bir anne ve iki çocuğa uzanan el, mesainin ötesinde bir vicdan nöbetini anlatıyor. Bir trafik raporuna sığabilecek olayın aslında üşüyen çocukların yüreğindeki korkuyu kaldırmakla ilgili oluşu kurumlarımızın “soğuk yüz” klişesini kıran sahici bir insanlık hikâyesi.

Bu sayıda aileyi de bir “kök” olarak yeniden düşünüyoruz. Eski Türklerde ailenin “oğuş” olarak tanımlanması, ev kurmanın bir yuva ve ocak kurmak anlamına gelmesi, “ocak”ın kutsiyeti ve kadının toplumsal hayattaki saygın, etkin konumu... Ailenin yalnızca bir barınma alanı değil dayanıklılığın ve gücün kaynağı kabul edilişi bugün de bize şunu söylüyor: Toplumun direnç noktası çoğu zaman evin içindeki değer iklimidir.

Eğitim sayfalarımız şubatın ikinci döneme açılan kapısını hatırlatıyor: Ara tatil sonrası yeniden uyumlanmak, motivasyonu diri tutmak, öğrenciyi anlamak ve duygusal farkındalıkla akademik sorumluluğu birlikte yürütmek... Kısa ayın yoğunluğu okula ve hayata “yeniden merhaba” diyebilmektir.

Bu sayıyı kapatırken okurlarımıza tek bir cümle bırakmak istiyorum: Hoşgörü; başkasına gösterdiğimiz bir lütf değil kendimizde kurduğumuz bir iç düzenin dışa yansımasıdır. İç barışın olduğu yerde dil yumuşar, yargı azalır, nezaket çoğalır. Şubat’ın kısa günlerini büyük bir değerle geniş gönlüyle tamamlayalım.

Güzel okumalar...

İçindekiler

- ▶ **18**
Eğitim
Eğitim Süreçlerini Canlandıran Takvimin Küçük Devi
- ▶ **20**
Röportaj
Cumhuriyet Savcısı Oğuz YILMAZ:
“Geleceğin Suçları Bugünden Tartışılmalı”
- ▶ **24**
Sağlık
Ellerimiz Sağlığın Anahtarı
- ▶ **26**
Araştırma
Konuşurken Beynimiz Ne Yapıyor?
- ▶ **28**
Bilim
Su mu, Yapay Zekâ mı?
- ▶ **30**
Hoşgörü
Kendilik Makamı
- ▶ **32**
Foto Değer
- ▶ **34**
Gezi
Avrupa'nın Ortasında Gizli Bir Hazine: Polonya
- ▶ **40**
Bir Fotoğraf Bir Hikâye
Mevlana Türbesi ve Müzesi
- ▶ **42**
Kültür ve Gelenekler
Geleneksel Kukla Oyunu

05 - Başyazı

06 - Maneviyat

Yaratılana Hoşgörü

08 - Deprem

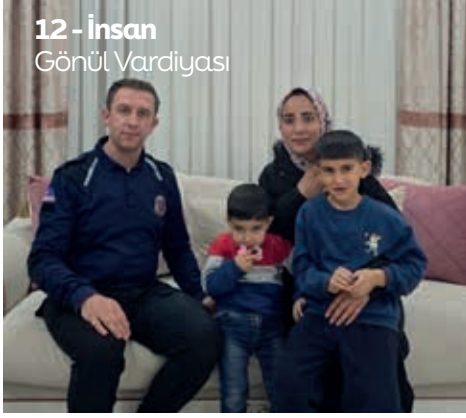
Depremzede Psikolojisi:
İlk Ay Neden Önemli?

10 - Psikoloji

Sahada Olmanın Psikolojisi

12 - İnsan
Gönül Vardiyası

13 - Trafik
Trafığın Adabı Muaşeret:
Hoşgörü

14 - Aile ve Çocuk
Eski Türklerde Aile

17 - Deneme
Gücün Sessiz Yüğü

44 ◀
Edebiyat
Edebiyatın Başkenti Şehr-i Maraş

46 ◀
İletişim
İki Bakışın Gölgesi

48 ◀
Tarihin Arka Sokağı
Osmanlı'nın Ardından:
Lübnan'ın Sahipsiz Kalan Hikâyesi

50 ◀
Tarih
Altına Hücumun Gerçek Bedeli

52 ◀
Deprem
1912 Yılı Depremi Edirne Vilayetindeki
Kamu Binaları ve Hapishaneler -1

54 ◀
Hukuk
Bir Dilekçe Ne Kadar Şey Anlatır?

56 ◀
Sosyoloji
Dijital Vitrinlerin Ardındaki Gerçeklik

58 ◀
90'lar
90'lar Türk Pop Müziği Rüzgarı

60 ◀
Spor
Kış Olimpiyatlarının Büyülü Yolculuğu

62 ◀
Canlılar Alemi
Bal Porsuğu

64 ◀
Etimoloji
Yılın Kelimesi

DEGER

Merhaba Değerli Okurlar,

Şubat sayımızda insanı insan yapan en kıymetli erdemlerden birini, hoşgörüyü sayfalarımıza “ayın değeri” olarak taşıyoruz. Hoşgörü çoğu zaman bir nezaket gibi algılsa da aslında güçlü bir iradenin, sağlam bir karakterin ve yüksek bir vicdanın adıdır. Kırmadan konuşabilmek, öfkeyi yönetebilmek, farklı olana alan açabilmek toplumsal barışın da kurumsal huzurun da temel harcıdır.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olarak bizler, insanın en kırılgan halleriyle de karşılaşan bir alanda görev yapıyoruz. Farklı hayat hikâyeleri farklı kültürler farklı düşünceler aynı çatı altında bir araya geliyor. Bu zenginlik doğru yönetildiğinde iyileştirici bir güce dönüşüyor. Hoşgörü tam da burada disiplinin, güvenliğin ve kamu düzeninin yanında insan onurunu merkeze alan yaklaşımın tamamlayıcısıdır. Çünkü biz biliyoruz ki insana dokunan her hizmet ancak saygı ve anlayışla anlam kazanır.

Bu ayın anlamını derinleştiren bir başka husus ise 6 Şubat tarihinde yaşadığımız büyük depremlerin yıl dönümü olmasıdır. Kahramanmaraş merkezli depremler şehirlerimizi yıkarken; hafızamızı, yüreğimizi ve ortak duygumuzu da sarsmıştır. Kaybettiğimiz canların acısı hâlâ içimizdedir. Bu vesileyle hayatını kaybeden vatandaşlarımıza, personelimize bir kez daha Allah’tan rahmet ailelerine sabırlar diliyorum. Yaralılarımızın, yakınlarını yitirenlerin ve hâlâ hayatı yeniden kurmaya çalışan herkesin yanında olduğumuzu aynı kararlılıkla ifade ediyorum.

Deprem sonrasında bir yandan lojistik faaliyetlerin aksama-dan sürdürülmesini sağlarken diğer yandan ceza infaz kurumlarında bulunan binlerce hükümlünün canının bizlere emanet edildiği bilinciyle görevimizin ağır sorumluluğunu derinden hissettik. Ayrıca deprem felaketinin ardından ceza infaz kurumlarında görev yapan kahraman personelimizin çalışmalarını nasıl daha da kolaylaştırabileceğimiz konusunda yoğun bir çaba içerisinde girerek çözüm odaklı adımlar attık.

Depremin ilk anlarından itibaren CEKUT gönüllülerimiz ve sahaya koşan personelimiz AFAD koordinasyonunda arama-kurtarma ve insani yardım çalışmalarına katkı sunarak

teşkilatımızın disiplinini, görev bilincini ve merhametini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu fedakârlık dayanışma ruhumuzun en somut göstergesidir.

Böylesi büyük imtihanlar bize iki temel gerçeği tekrar hatırlatır: Birincisi, dayanışma bir tercih değil bir zorunluluktur. İkincisi, dayanışmanın dili de kalbi de hoşgörüyle güçlenir. Felaket günlerinde birbirimize yetişirken aslında aynı milletin ortak vicdanında bulduğumuzu gördük. Farklılıklarımızın değil insanlığımızın, merhametimizin ve sorumluluğumuzun öne çıktığı anlar yaşadık. İşte o günlerde büyüyen kardeşlik iklimini kalıcı kılmak bugün hoşgörüye daha fazla sarılmakla mümkündür.

Menfaatler, adil bir ortamda yaşıyor olmanın güvencesinden daha değerli değildir. İşte hoşgörü, o adil ortamın en sağlam güvencesidir. Birbirimize karşı gösterdiğimiz müsamaha kurumsal bağlarımızı güçlendirirken adalet duygusunun da toplumun her kesimine nüfuz etmesini sağlar. Kurumsal huzurun tesisi ancak farklı fikirlerin nezaketle karşılandığı bu hoşgörü ikliminde mümkündür.

Hoşgörü, hiçbir zaman kurallardan taviz vermek veya bir disiplinsizlik hali olarak görülmemelidir. Aksine hoşgörü bir meseleye bakarken eksik veya hata bulmaktan ziyade o eksikliğin ve hatanın nedenini anlamaya ve devamını önlemeye odaklanmaktır. İnsanı hata yaptığı anın fotoğrafına hapsedmek yerine ona gelişim alanı tanımak hoşgörünün en somut ve asil tezahürüdür.

Bu vesileyle tüm okurlarımıza şu çağırısı yapmak isterim: Hoşgörü sadece bir “nazik tutum” olarak değil toplumun çatısını ayakta tutan bir “ahlaki duruş” olarak da görelim. Günlük hayatımızda küçük gibi görünen hoşgörü adımlarının büyük kırılmaların önüne geçtiğini unutmayalım. Dilimizi yumuşatmanın, kalbimizi genişletmenin, birbirimize karşı adil ve nezaketli olmanın en zor zamanlarda bile bizi ayakta tuttuğunu bilelim.

Birlikte yaşama kültürümüzü, dayanışma ruhumuzu ve ortak vicdanımızı diri tutmak dileğiyle...

İsmail EVCİN

Din Hizmetleri Uzmanı

Bolvadin Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

Yüce dinimiz İslam; kelime olarak güven, selamete erişmek, esenliğe çıkarmak, karşılıklı emniyet ve barış tesis etmek gibi manalarının yanında hoşgörü ile doğrudan alakalı olarak sulh, barış, anlaşma, uzlaşma gibi anlamları da içermektedir.

Hoşgörü (müsamaha): Farklı görüş ve davranışlara tahammül etme, önemsiz hata ve kusurları bağışlama anlamına gelen bir terimdir. Bizden olmayan veya bizim gibi düşünmeyen başkalarına karşı güçlük çıkarmama, onlara müdahale ve baskı yapmama ve onların farklılıklarını, kusurlarını görmezden gelme demektir. Bir ahlak kavramı olarak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önem verilmesi gereken bir tutumdur.

İnsan, yaratılışı gereği içinde bulunduğu toplumla etkileşim ve iletişim hâlinindedir. Etkileşim ve iletişimin sağlıklı başlayıp selamete sürdürebilmesi için hoşgörü, müsamaha olmazsa olmaz hasletlerdir.

Hoşgörünün temeline bakıldığında sevgi olduğu görülür. Sevgi, Müslüman kimliğine sahip insanların davranışlarında hoşgörü olarak tezahür eder. Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.) cehaletin ve vahşetin tırmandığı zamanlarda çevresine, insanlara ve tüm mahlukata karşı sevgiyi kuşanmıştır. Kardeşlik bağından öte İslam inancıyla birbirlerine bağlanmış her renk ve ırktan Müslümanlara evrensel bir tavsiyesini konuyla bağlamından ötürü zikretmek gerekir: “Allah’a yemin ederim ki sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de gerçek iman etmiş olamazsınız. Yaptığınızda birbirini-

zi seveceğiniz bir şey öğreteyim mi? Aranızda selamı yayınız.” (Müslim, İman, 81) Birbirini sevmek olmadan ahiret mutluluğunun mercisi olan cennete ulaşamayacağı anlaşılmaktadır. İmanın kemali için diğer din kardeşlerini istisnasız, amasız, fakatsız sevebilmek öğütlenmektedir bu hadis-i şerifle.

İnsanların gergin, anlayışsız ve muhatabına karşı umarsızlıkla iftihar ettiği modern çağdayız. Trafikte öfke patlaması yaşayan, aile meclislerinde yumrukların ses verdiği, eşler arasında duvarların yükseldiği, çocukların modern köle terbiyecileri olarak isimlendirilen ‘sosyal medya fenomenleri’ tarafından fiber kablolar ve mavi ekranlarla tedip edildiği, haber gündemlerinde bolca şiddetin dimağlarımıza boca edildiği günlerden geçiyoruz. Acının, kaygının, korkunun, şiddet ve organize kötülüğün sesinin çok çıktığı, görünürlüğünün arttığı zamanlardan geçiyoruz. Şahsiyeti İslam teknesinde yoğrulmuş fertlere, çağlar ötesinden gelen bir ikazı merhamet timsali Hz. Peygamber Efendimizden aktarmak istiyoruz ve hayatımızda yaşanır kılmamızı hatırlatıyoruz: “Gerçek Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların emniyet ve esenlikte olup zarar görmedikleri kimsedir.” (Buhari, İman, 4) Bu hadis-i şerifin ifadesiyle insanlara karşı Müslümanın davranış tarzının olması gerektiği şekil tasvir edilmektedir. Ayrıca Hz. Peygamber Efendimiz’den hoşgörüyle davrananın hoşgörüyle mukabele göreceğini anladığımız hadis-i şerifler irad olunmuştur.

Allah Resulünün hoşgörüsü ibretlerle doluydu. O, hoşgörüyü insan-

YARAT HOŞO

lara hakkı anlatmak, gönüllerini kazanmak ve eğitmek için vazgeçilmez bir vasıta olarak yaşıyordu. Ashabına hep, “Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, nefret ettirmeyin” (Buhari, İlim, 11) düsturunu öğütüyordu. Kendileri de daima bu prensip üzere hareket ediyordu.

Toplumsal ilişkilerde, beşeri tavırlarda hoşgörü; birlik, beraberlik, kardeşlik içinde sağlıklı bir toplumun teşekkülünde temel unsurlardandır. Kaba, sert, acımasız olmak ve katı yüreklilik insanları kendimizden uzaklaştırmak “Ben Müslümanlardanım.” diyen fertlere yakışmayan özelliklerdir. Bunun için Yüce Allah bu tutumun doğuracağı zararlı sonucu bize bildirerek kabalık

İLANA GÖRÜ

ve katı yüreklilikten bizleri sakındıran Âl-i İmrân Suresi 159. ayette: “Sen onlara sırf Allah’ın lütfettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onların bağışlanmasını dile, iş hakkında onlara danış, karar verince de Allah’a güven doğrusu Allah kendisine güvenenleri sever.” ifadeleri hayat yolculuğumuzun yön levhaları olarak işaret edilmiştir.

Hoşgörünün bir yönüyle topluma aktarımda yanlış anlaşılmalara kapı açabilecek bir mahiyeti de vardır. Başkalarıyla olan münasebetlerimizde marjinal kalmamak için uyumlu olmak şeklinde anlaşıldığı bilinen

bir durumdur. Hoşgörü ispatı için dini ve milli değerlerimizden taviz vermek, Allah’ın koyduğu ahkamları tahfife kapı açacak şekilde iman ve inanç noktasında tavizler vermek hoşgörü kapsamında asla değerlendirilmemelidir. Farklı anlayış ve düşüncelerle beşeri düzeyde iletişim kurmanın, yardımlaşmanın, bilgi ve tecrübe paylaşmanın yeri asla inkar edilemez. Asgari müştereklerde ittifak ederek farklılıklarımızı zenginlik kabul etmek lazımdır.

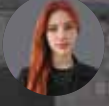
Hoşgörü, karşılıklı olması durumunda tarafların zarara uğramadığı sağlıklı bir işleyişle ortaya çıkar. Bir taraf hoşgörü alacaklısı diğer tarafın ise hoşgörü borçlusu olduğu izlenimi sergilenmesi tamamıyla yanlış bir yaklaşımdır. Birlikte huzur içinde yaşamının temel şartı, karşıdaki insan haddi aşmadığı müddetçe onun yaşam biçimine, düşüncelerine saygı duyabilmektir ki insanlık da bunu gerektirir. Saygı duymak yani hoş görmek... Evet, dünya tarih sahnesinde 6 asır 3 kıtada hüküm sürmüş Osmanlı’nın tutunduğu dallardan biri de hoşgörüdür.

Bugün medeniyetin beşiği olmakla övünen Batı ve Avrupa’nın tarihinde yaptıkları, göz yumarak ortak oldukları soykırım ve katliamlar vicdanlarda açtığı yaralarla halen tazeciktir. Bağnaz Batı marifetiyle Endülüs’ün tarih sahnesinden zalimce kazınması, yamyamlık seviyesinde fiillerinin tarihi vesikalarda kendi vakanüvisleri tarafından aktarıldığı Haçlı Seferleri, Amerika kıtasında yapılan Kızıldereli ve yerli kıyımları, I. ve II. Dünya Savaşları, Orta Doğu’da toprak ve petrol sa-

vaşları, Avrupa’nın göbeğinde Bosna’da yapılan insan sürek avları(!), Gazze’de halen soykırıma uğrayan bir toplum... Daha saymadığımız coğrafyalarda toplu mezarlarda bulunmayı bekleyen isimsiz binlerce mazlumin eli kanlı katilleri için hoşgörü gösterilmesini beklemek adalet duygusunu yaralayacak bir tavidir.

Anadolu irfan geleneği, insana insan olması hasebiyle değer atfeder. İnsan kalabilen her Ademoğlu hoşgörü ikliminde kendine yer bulabilir. “Yaratılanı hoş gör yaratandan ötürü.” düsturuyla yetişen milletimiz her zaman ve her coğrafyada bugün de şefkatin, merhametin, yardım ve hoşgörünün esintileriyle zor zamanların arandığı, beklenilen millet olarak “gönül coğrafyası” kavramıyla sınırlarını haritalarda göremeyeceğimiz büyük bir devletin vatandaşlarına dönüşmüştür.

Yaşadığı zor zamanlarda Peygamber Efendimizin rehberliğine daha çok muhtaç olduğumuzun bilinciyle şubat ayında idrak edeceğimiz Beraat Gecesinde ve bu ay başlayacağımız Ramazan-ı Şerifin okurlarımıza, aziz milletimize, Müslümanlara ve tüm insanlığa esenlik muştularının vesilesi olmasını niyaz ederim.

Eylem YILDIRIMÇAKAR

Psikolog

Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza Infaz Kurumu

DEPREMZEDE PSİKOLOJİSİ

İLK AY NEDEN KRİTİK?

Değerli Okurlar,

Bu yazıda depremi bir psikolog olmamın yanı sıra bizzat yaşamış bir depremlide olarak da ele almak istedim. Ülkemizdeki büyük ölçekli en yakın deprem felaketi 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş ve çevresindeki birçok ilde meydana gelmişti ve ben o depremi yaşamayan şanslı kesimdenim. Ancak 2011 yılında bu kadar şanslı olamamıştım. 23 Ekim, 9 Kasım ve sonrasında gerçekleşen artçılarla Van depremini yaşamıştım. O zamanlar 11 yaşında bir çocuktum. Bir düğün günüydü. Halaylar çekiliyor, müzikler çalınıyor ve tüm mahalle geniş bir alanda yeni çiftin evliliğini kutluyordu. Tam da bu kutlama sırasında olmuştu ilk büyük sarsıntı. İnsanlar halayı durdurmuş şaşkınlık ve korku içinde etrafa kaçışmıştı. Bense o anlarda yerin sarsıntısını eğlenceli bulmuştum. Yer bizi bir beşik gibi sallıyordu. Ancak zaten daha az önce halay çekiliyor, insanlar müziğin ritmiyle bir sağa bir sola salınıyordu ve yetişkinler beni küçüğüm diye halaya almamışlardı.

Az önce halaya kabul edilmemişken yerin beni sallaması o an beni mutsuz etmek yerine heyecanlandırmıştı. Sonrasında insanların bağışmaları duyulmaya başladı. Birkaç çocukla beraber seslerin geldiği tarafa yöneldik ve insanları takip ettik. Ailemin evinin 150 metre kadar ötesinde bir duvarın yıkıldığını ve bir kadının bacağının duvarın altına sıkıştığını öğrendik. İnsanların arasında küçük boyumuzla göremiyorduk olan biteni. Sonra birileri önümüzden çekildi ve o kötü manzarayı gördük maalesef. O an anladım bu sarsıntının neden eğlenceli olmadığını ve sonuçlarının neler olabileceğini.

Sonrasında 9 Kasım'da bir deprem daha oldu ve ilk depremde evimizin duvarlarında oluşan minik çatlaklar iyice büyüdü. Evden dışarıyı görebileceğimiz kadar açılmıştı çatlaklar. Bu durum artık evimizde kalamayacağımız anlamına geliyordu ve çadırda kalmaya başlamıştık. Bütün ülke birlik olmuş ve kıyafet, yiyecek gibi temel ihtiyaçlarımıza destek gönderiyordu. İnsanların çoluk

çocuk demeden seferber olduğunu hatta uzak şehirlerden bazı çocukların bizlere en sevdikleri kıyafetlerini bile gocunmadan yardım kolileri içinde gönderdiklerini hatırladıkça gözlerim hâlâ dolar. Evet, belki o gönderdikleri kıyafetler olmasaydı da biz hayatta kalırdık ama onların desteğini hissetmekti asıl bizi mutlu eden. Bu destekle yalnız olmadığı-mızı, unutulmadığımızı hissetmekti bize güç veren. Ülkemizin en güzel özelliklerindendir zor zamanlarda imdada koşmak. Çünkü biliriz ki birbirimize sahip çıkmak insanlığa olan en büyük borcumuzdur.

Maalesef deprem önlenemeyen ve yıkıcı sonuçlar doğuran bir doğa felaketi, bir doğal afettir. Bu doğal afeti yaşayan insanlarsa etkisini üzerlerinden kolay kolay atamamaktadır. Yapılan incelemelere göre depreme maruz kalan kişilerde travma sonrası stres bozukluğu, akut stres bozukluğu, panik bozukluk, depresyon, uyku bozuklukları ve hatta kişilik bozuklukları dahi gözlemlenebilmektedir. Bu yüzden deprem etkilerinden sadece fiziksel olarak değil ruhsal olarak da korunmaya çalışmalıyız.

İlk 30 Gün: Tedaviden Önce Stabilizasyon

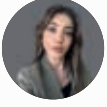
Psikolojik müdahale açısından bakıldığında deprem anında derinlemesine bir müdahale yapılması mümkün olmamaktadır. Sadece deprem anında ailemizde ya da çevremizde donma tepkisi gösterip kendini koruyamayan kişiler varsa onlara anlık bir psikolojik müdahalede bulunulabilir. Bu müdahale donan kişiyi yüksek sesle uyarmak, gerekiyorsa fiziksel bir müdahalede bulunup şok hâlini dağıtıp kendini korumasını sağlamak olabilir. Deprem bittikten hemen sonra ise kişiler akut hâldedir. Depremden sonra birinin konuşmadığını, normal davranmadığını veya aşırı kaygılı olduğunu gördüğünüzde bunun hemen bir teşhis gerektirmediğini, şok hâlinin bir parçası olabileceğini bil-

melisiniz. Bu durumlarda hızlı bir teşhis koyulamaz veya kişi psikolojik tedaviye alınamaz. Önce kişinin sağlık, ilaç, barınma, beslenme, güvenlik ihtiyaçları kontrol edilmeli eksiğe bunlar giderilmelidir. Kişinin deprem sonrası televizyon haberleri, fotoğraflar, söylentiler gibi durumlardan tekrar travmatize olmamasına dikkat edilmeli, ikincil travmatizasyona sebep olabilecek bu gibi etkenlerden uzaklaştırılması gerekmektedir. Tedavi için önce kişinin şok hâlinin sonrasında ise akut hâlinin geçmesi beklenmelidir. İlk bir ay devam eden ruhsal belirtiler akut olarak kabul edilir ve kişiye psikolojik tedaviye başlanmaz. Ancak bir aydan sonra belirtiler devam ederse kişilere teşhis konulabilmekte ve kişilerin psikolojik tedavilerine başlanabilmektedir.

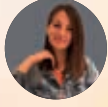
Ayrıca kişiler deprem yaşama ya da yeniden depreme maruz kalma korkuları neticesinde kaygı ve uyku bozukluğu gibi rahatsızlıklar yaşayabilmektedir. Bu korkuları minimum seviyede tutabilmemiz ruhsal sağlığımız için kritik öneme sahiptir. Bu korkuları minimize etmek için ise psikolojimizi beklenmedik olası travmalara karşı hazırlıklı tutmamız gerekir. Oturduğumuz yerden deprem korkmak işlevsel değildir. Bu sebeple deprem çantası hazırlamak, depreme dayanıklı raporlu olan binalarda yaşamak, hayat üçgeni gibi elzem bilgileri öğrenmek veya deprem ile ilgili eğitim almak bizlere işlevsel bir kaynak olacaktır. Çünkü bunlar gerçek ve işe yarar koruyucu yöntemlerdir. Bunları anlayıp uygulamamız daha güvende hissetmemize yardımcı olacaktır. Bu sayede deprem kaynaklı travmatik tetiklenmelerden korunmuş olabileceğiz.

Kaynaklar

1. Gezer, M., & Şahin, I. F. (2022). Deprem eğitimi: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının depreme ilişkin bilgi düzeyleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 97-106
2. Sönmez, M. B. (2022). Deprem psikolojistikleri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme. *Totbid Dergisi*, 21(3), 337-343

Nurgül AÇIKGÖZ
Psikolog
İnegöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

A.Gül AŞIK DÖNERGÖZ
Psikolog
Kayseri Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

Sahada Olmanın Psikolojisi

Merhaba sevgili okurlar. Bugün iki ruh sağlığı uzmanı olarak 6 Şubat depremleri sonrasında sahada psikolojik destek verdiğimiz dönemde edindiğimiz deneyimleri bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirmek üzere bir aradayız. Amacımız afet sonrası psikolojik ilk yardım uygulamalarının sahadaki zorluklarını ve gelecekteki müdahalelere yol gösterici olabilecek bilgileri paylaşmaktır.

6 Şubat depremlerinde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevfikevleri Genel Müdürlüğü tarafından barınma ihtiyacı bulunan personel ve yakınları için Ceza İnfaz Kurumları Ağırhlama Noktası (CAN) olarak

belirlenen yerlerde öncelikli olarak psikolojik ilk yardım, kriz yönetimi ve yönlendirme süreçlerinde yer aldık. Yazımızda süreç boyunca kendi deneyimlerimizi, yaşadığımız duygusal yükleri ve mesleki gelişimimiz açısından neler öğrendiğimizi sizlere anlatacağız.

Psikolog A: Hocam, sen Hatay'da görev almıştın. Ben de biliyorsun Gaziantep'e gitmiştim. Sürecin senin için nasıl işlediğini ve neler hissettiğini bize anlatır mısın?

Psikolog N: Süreç benim için aniden gelişti. Travma eğitiminin olması dolayısıyla Genel Müdürlüğümüz tarafından psikolojik ilk yardım amacıyla görevlendirildim.

Depremden yaklaşık 20 gün sonra gittim. Benimle birlikte bu süreci paylaşan başka psikolog arkadaşlarımın da gidecek olması beni rahatlatmıştı. Oraya ilk gittiğimde kalacağımız yeri görünce güvende olduğumuzu hissettim. Orada çalışan ceza infaz kurumu personelinin de yardımlarıyla süreç daha kolay işlemişti. Sonrasında insanlara nasıl destek olacağım üzerine planlar yapmaya başladım. Desteğe ihtiyacı olan personel ve ailelerine yönelik bir psikolojik destek programı oluşturdum.

Psikolog A: Ben de oraya ilk gittiğimde benzer endişeler içerisindeydim fakat bu durum uzun sürmedi. Orada barınan kişilerin ihtiyaçlarını tespit edip ona göre müdahale programlarını oluşturdum. Öncelikle ailelerinden kayıpları olan ve travma tepkisi gösteren kişilerle görüşme süreci başlattım. Çocukların olumsuz duygularla baş edebilmeleri için içsel kaynaklarını fark etmelerini ve kullanmayı öğrenmelerini amaçladım. Bölgede okulların kapalı olması nedeniyle çocukların

etkinliklerde akranları ile bir araya gelmelerinin, resim ve egzersizlerle duygularını ifade etmelerinin yaşamış oldukları olumsuz süreçle başa çıkabilmelerine yardımcı olacağını düşündüm. Bu sebeple müzikli spor egzersizi, yüz boyama, resim etkinliği, duyguları çalışma ve nefes egzersizi gibi çalışmalara yer vermeye çalıştım.

Psikolog N: Şu an bunları konuşmak o günleri hatırlattı. Ben de daha çok uyum sağlama, güven oluşturma ve bireylerin temel işlevselliğini toparlamaya yönelik çalışmalar yaptım. Alanda öncelikli ihtiyaç dinlenmek, rahatlamak, ihtiyaç belirlemek ve yönlendirilmektir. Depremden etkilenenler “Şu an ne yapacağım?” sorusuna yanıt arıyorlardı. Net ve kesin bilgilendirme en etkili müdahaleydi.

Psikolog A: Aslında ben de seninle aynı şeyleri gözlemlemekle birlikte genelde nefes düzenleme, kriz odaklı psiko-eğitim gibi işlevsel tekniklerden yararlanmıştım. İnsanların kontrol hissini geri kazandığını görmek önemliydi.

Psikolog N: Peki, etik olarak zorlandığın bir durum oldu mu?

Psikolog A: Evet, oldu. Yoğun duygusal çöküntü içinde olan bireyleri kısa zamanda ve kısa süreli görüşmelerle desteklemek oldukça zordu. Çünkü sürdürülebilir bir yardım hattı oluşturmak önemliydi. Ancak bu her zaman mümkün olmadı. Bu etik karar vermeyi hassaslaştırıyordu.

Psikolog N: Evet, çok doğru. Çünkü belirsizlik ve sürekli değişen bir ihtiyaç akışı var. Bir noktada psikolog olarak nerede durman gerektiğin karışabiliyor. Fiziksel güvenliğin tam hissedilemediği alanlarda çalışmak zihinsel yükü artırıyordu. Peki, sahadada çalışmak sende duygusal bir yük oluşturdu mu?

Psikolog A: O koşullarda bizim de duygusal olarak etkilenmememiz

mümkün değildi. Çünkü her şeyden önce insanız. Anlatılan acılar karşısında etkilendiğimiz ve duygusal tepkiler gösterdiğimiz olmuştuk. Meslektaşlarımızın desteği bu zor süreçle baş etmemizi sağlıyordu. Tabii ki fiziki şartlarımız da zordu. Öz bakımımızı ve kişisel ihtiyaçlarımızı karşılamakta zorlanıyorduk. Bulduğumuz yer bakanlığımız tarafından sağlanan bir ağırlama noktasıydı. Güvenli olsa da kaldığımız ranzanın sallanması dahi tetikleyici olabiliyordu.

Psikolog N: Sahada küçük molalar vermek de çok önemliydi. Ekip içi paylaşım ve gün sonunda kısa toplantıların çok faydasını gördüm. Psikolog kimliği ile insani tepkiler arasında gelgitlerin çok doğal olduğunu, sahadada bazen hiçbir tekniğin söylenen sözlerden daha etkili olamayacağını öğrendim.

Psikolog A: Katılıyorum. Afet psikolojisini yürütmek sadece bir teknik değil ciddi bir ekip dayanışması ve kendi ruhsal sağlığını da koruyabilmektir. Psikologların da o dönem duygusal destek ağına ihtiyacı olduğunu deneyimlemiş oldum.

Bu deneyim paylaşımımızın hem meslektaşlarımıza hem de afet alanında çalışma yapan ruh sağlığı uzmanlarına yol gösterici olmasını diliyoruz. Psikolojik destek sadece sahadaki bireylere değil sahadada çalışan profesyoneller için de yöneltmesi gereken bir süreçtir.

Psikolojik İlk Yardım Nedir?

Psikolojik ilk yardım olarak tanımlanan müdahale, depremden etkilenmiş kişilerin güvenliğini sağlanması ve gerekiyorsa bölgeden uzaklaştırılmaları, temel ihtiyaçlarının karşılanması, yakınlarıyla iletişim kurma ve onlardan bilgi alma imkânlarının sağlanması, süreçle ilgili bilgilendirme yapılması, sakinleşmelerine ve güvende hissetmelerine yardımcı olunması, tıbbi destek ve hizmetlere ulaşım

sağlanması gibi müdahaleleri kapsar.

Psikolojik ilk yardım travma sonrası gelişebilecek psikososyal sorunları önleme amacıyla yapılmaktadır. Olay anı ve sonrasındaki ilk birkaç gün, en yıkıcı ve zor görüntülerin olduğu ve psikososyal desteğin yeterince sağlanamadığı artçı sarsıntıların devam ettiği bir dönemdir. Bu dönemde kişiler başkalarına yapılan müdahalelere tanık olma gibi yeni travmatik olaylarla karşılaşabilirler. Etkilenmeyi azaltabilmek için yaralıların hızla olay yerinden uzaklaştırılması gerekmektedir. Temel ihtiyaçların karşılanması, güvenliğin sağlanması, tıbbi bakımın yapılması ve sosyal desteğin sağlanması bu dönemde önceliklidir.

Travma sonrasında kişilerin ağrı hissi ve yaraları ile ilgili farkındalıkları düşük olabilir. Bu nedenle kişiler yeterli tıbbi bakım ve tedavi alamayabilirler. Temel ihtiyaçlar ve tıbbi bakım sağlanırken aynı zamanda travmanın ruhsal etkileri hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır. Deprem sonrasında görülebilecek ruhsal belirtiler, bu belirtileri tetikleyen olası durumlar, bunlarla baş etme yolları, tedavinin ne zaman gerektiği hakkında bilgi verilmesi önerilmektedir. Bilgilendirme yapılırken basit cümleler kurulmalı, afet sonrası gösterilen tepkiler hastalık olarak tanımlanmamalıdır. Yaşadıklarının travma sonrası sık görülen belirtiler olduğunu ve bu belirtilerin olağanüstü bir olay karşısında verilen olağan tepkiler olduğunu duymak bireylerin rahatlamalarını sağlayacaktır. Depremden etkilenen bireylerin yaşadıkları hakkında istedikleri kadar konuşmalarına fırsat tanınmalı ancak kişiler ayrıntılı bilgi almak için zorlanmamalıdır. Bir daha böyle büyük afetler yaşanmamasını temenni eder, depremde vefat eden vatandaşlarımıza bir kez daha rahmet dileriz.

Kaynak: Sönmez, M. B. (2022). Depremin psikolojik etkileri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme. Totbild Dergisi, 21(3), 337-343

Tuğçe KARABULUT
Sağlık Memuru
Erzincan Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

GÖNÜL VARDİYASI

Bazı vazifeler vardır ki mesai kavramına sığmaz, nöbet listelerinde yer almaz. Vardiyamızı sorunsuz bir şekilde teslim etsek de gönül vardiyasının ne yeri ne saati ne de hududu vardır. Kış bazen sadece tabiatın değil insanlığın da sınavıdır. Gökyüzünün yeryüzüyle birleştiği tipili gecelerde asıl üşüyen bedenler değil kimsesiz kalan umutlardır. Victor Hugo ölümsüz eseri Sefiller’de şöyle der: “İyilik ve merhamet toplumu birbirine bağlayan en önemli duygudur.” işte Kahramanmaraş’ın o dondurucu soğukunda, bir tünel çıkışında yaşananlar bu sözün yüzyıllar sonra Anadolu’nun bağrında yeniden ete kemiğe bürünmüş hâlidir.

Dışarıda göz gözü görmeyen bir tipi, buz tutmuş bir çaresizlik. Bir yanda aksı kırılmış, yaz lastikleriyle zemheri ayazına yenik düşmüş bir araç diğer yanda iki küçük çocuk ve korku dolu bir anne. Modern zamanların “Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.” felsefesinin insanı sağır ettiği bu çağda Kemal Sayar’ın Merhamet’indeki o sarsıcı tespit düşer aklımıza: “Kuyularda feryat eden bir Yusuf var ve o feryadı bir duyan var.”

İşte o gece, o tünelin karanlığını yaran şey sadece bir otomobilin farları değil o kuyudaki sessiz feryadı duyan bir infaz ve koruma memurunun göğsünde taşıdığı merhamet ışığıydı. Olay, teknik bir trafik kazası raporundan ibaret görülebilirdi. Tutanaklar tutulur, çekiciler gelir, metal yığınları kaldırılırdı. Ancak orada kaldırılması gereken metal yığınları değil üşüyen çocukların yüreğindeki korkuydu. Mesai yorgunluğunu omuzlarında taşıyan personelimiz, “Görüş mesafesi yok, hava buz, bu çocuklar burada beklemesin.” dediğinde o feryadı duyan kişi olmanın ağır ama onurlu sorumluluğunu yükleniyordu.

Aracının kapısını açtığı anda aslında evinin ve yüreğinin kapılarını da ardına kadar açmıştı. Öyle ki henüz yoldayken eşini arayıp “Hanım misafirimiz var.” dediği anda telefonun diğer ucundaki sesin “Kimdir, necidir?” diye sorgulamadan tereddütsüz bir “Tabii ki!” sözü ile hanesini açması, bu kadim misafirperverliğin en somut en berrak nişanesidir. Tanımadığı, ismini dahi bilmediği bir aileyi sırf Allah rızası için evine buyur etmek, bugün unuttuğumuz işte o ‘duyan’ kalbin refleksidir. O

gece o evde pişen çorba sadece karınları değil o ailenin insanlığa olan inancını da ısıtmıştır.

Kaderin cilvesine bakın ki merhametinilmek ilmek örüldüğü o sohbet esnasında yardım edilen annenin kız kardeşinin de aynı üniformayı taşıyan bir meslektaşımız olduğu ortaya çıktı. Bu güzel tevafuk Victor Hugo’nun bahsettiği o “bağ”ın ne denli güçlü olduğunun ispatıydı. Bizler birbirimize görünmez iplerle bağlıyız. Birimizin üşümesi diğerimizin yüreğini titretmelidir. O gece Kahramanmaraş’ta yağın kar belki yolları kapattı ama inanın gönül yollarını ardına kadar açtı. Kimilerince devletin “soğuk yüzü” olarak bilinen taş duvarların ardındaki kahramanlar aslında o duvarların harcının merhametle karıldığını herkese göstermiştir. Bu hikâye bize aslında şunu fısıldıyor: En şiddetli kışın ortasında bile eğer bir insan diğerinin elinden tutabiliyorsa Yusuf kuyudan çıkmış, bahar gelmiş demektir. Çünkü iyilik hiç batmayan tek güneştir.

Kaynaklar

1.Hugo, V. (2015). Sefiller. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları

2.Sayar, K. (2024). Merhamet. İstanbul: Kapı Yayınları

Baycan ALTINGÜN
İnfaz ve Koruma Başmemuru
Nazilli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

TRAFİK

TRAFİĞİN ADABIMUAŞERETİ HOŞGÖRÜ

Trafik denildiğinde çoğu insanın aklına yalnızca karayolları, araçlar ve kurallar gelir. Oysa trafik; yollar, araçlar, yayalar ve çevresel unsurlarla birlikte hayatımızın her anına temas eden canlı bir ekosistemdir. Bu ekosistemde çocuklar, yaşlılar, engelliler ve bisikletliler de en az sürücüler kadar önemli bir konumdadır. Kurallar vazgeçilmezdir ancak tek başına yazılı kuralların varlığı güvenli ve huzurlu bir trafik için yeterli değildir. Bu noktada devreye trafik kültürü ve hoşgörü girer.

Günümüzde insanların yoğun yaşam temposu, zaman baskısı ve stres düzeyi trafikte sabırsızlığı artırmaktadır. Oysa hoşgörü; empati kurmak ve ortak yaşam alanlarını başkalarıyla uyum içinde paylaşabilmektir. Trafikte hoşgörü sadece

başkalarına alan açmak değil aynı zamanda kendi güvenliğimizi ve ruh sağlığımızı da korumaktır.

2016 yılından itibaren ehliyet müfredatına eklenen “trafik adabı” dersi, bu bilincin erken aşamada kazandırılmasını hedeflemektedir. Çünkü trafikte yol vermek, bir anlık öfke veya inat uğruna risk almak yerine sabır ve nezaketle hareket etmek erdemli bir davranıştır. Küçük gibi görünen bu tutumlar büyük kazaların önüne geçebilecek bir etkiye sahiptir.

Türkiye’de son yıllarda meydana gelen ölümlü ve yaralanmalı trafik kazalarının önemli bir bölümünün “anlık öfke” ve “sabırsızlık” kaynaklı olduğu görülmektedir. Aşırı hız, ani manevralar, korna ve selektörle yapılan baskı trafikte şiddet dilinin

normalleşmesine yol açmaktadır. Oysa trafikte kimse rakibimiz değildir. Hepimiz aynı yolu paylaşan yol arkadaşlarıyız.

Hoşgörü trafikte bulaşıcıdır. Siz bir sürücüyü anlayış gösterdiğinizde bu davranış zincirleme bir etki yaratır. Gülümsemek, yol vermek ya da bir hatayı büyütmeden tolere etmek empati duygusunu güçlendirir ve genel trafik atmosferini olumlu yönde değiştirir. Trafikte başlayan hoşgörü bireyin günlük yaşamına da yansır. Bu yaklaşım öfke kontrolünü güçlendirir, toplumsal ilişkileri iyileştirir ve ortak bir trafik kültürünün oluşmasına katkı sağlar. Trafik, bireysel değil toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket edilmesi gereken bir alandır.

Unutulmamalıdır ki trafikte bir kişinin yüzünün gülümsemesi aslında toplumun yüzünün gülümsemesi demektir. Daha güvenli daha saygılı ve daha insani bir trafik düzeni hoşgörüyle ilke edinmekle mümkündür.

Kaynaklar

1.https://oogkm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_10/22101005_trafikte_adap_kapak

2.<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Karayolu-Trafik-Kaza-Istatistikleri-2024>

Özlem YILDIRIM •
Sosyal Çalışmacı
Kırşehir 2 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumu

ESKİ TÜRKLERDE

AİLE

Eski Türklerde Aile

Bir devletin varlığını devam ettirebilmesi güçlü bir aile yapısına dayanır. Bunun en somut göstergesi milletimizin sahip olduğu köklü değerler ve geleneklerdir. Söz konusu değerler, toplumsal düzenin korunmasında ve kuşaklar arasındaki bağların güçlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Türk aile yapısı, tarih boyunca güçlü temellere dayandığından atalarımızdan miras kalan kültürel değerler günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Tarih boyunca Türk toplumu yalnızca savaş meydanlarındaki başarılarıyla değil güçlü ve düzenli toplumsal yapısıyla da varlık göstermiştir. Bu yapının temelini, köklü ve işlevsel bir aile anlayışı oluşturur. Eski Türklerde aile, bireylerin bir arada yaşadığı sıradan bir yapıdan öte toplumsal birlikteliği sağlayan, kültürel değerleri yaşatan ve devlet düzenini besleyen asli bir kurumdur. Kadın ve erkeğin toplum içindeki konumundan çocukların yetiştirilmesine, evlilik uygulamalarından mülkiyet anlayışına kadar uzanan aile yapısı Türk toplumunun tarih boyunca kimliğini korumasında belirleyici olmuştur.

Oğuş: Ailenin Tanımı ve Temel Yapısı

Toplumun en küçük sosyal birimi ailedir. Eski Türklerde aileye verilen isim "Oğuş"tur. Aile genelde anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan meydana gelir. Evlenen kız veya erkek ailesinden ayrılarak ayrı bir ev kurar. Türkçede evlenmek sözünün anlamı ev kurmak, ev sahibi olmak demektir. Ailede en küçük erkek kardeş genellikle baba ocağında kalır.

Hunlar döneminden itibaren aile yalnızca toplumsal bir yapı olarak değil askeri düzenin de temel unsurlarından biri olarak görülmüştür. “Aile zayıfladığında ordu da gücünü kaybeder.” düşüncesi bu anlayışın özünü yansıtır. Göçebe yaşam tarzı içerisinde aile, topluluğun varlığını sürdürebilmesinde merkezi bir role sahiptir. Bu nedenle Eski Türklerde aile yalnızca bir barınma alanı değil aynı zamanda dayanıklılığın ve gücün kaynağı olarak kabul edilmiştir. Aile, evlilik ve kan bağı esasına dayanır. Evlilik, yalnızca iki birey arasında kurulan bir birliktelik değil aynı zamanda iki soyun birleşmesini ifade eder. Bu birlikteliğin önemli unsurlarından biri olan “kalın” (başlık parası), erkeğin kadını kendi boyuna dahil etmek amacıyla kadının ailesine verdiği bedel olarak kabul edilmiştir. Bu uygulama çocuğun önce annenin boyuna ardından babanın boyuna bağlanması anlayışıyla da ilişkilidir.

“Eb”, “Ocak” ve “Duman Kurma”

Evlilik sembolü “eb” yani evdir. Ataerkil aile düzenine sahip olan Moğollarda ise eski kaynaklardan “ere varmak” deyimi daha baskın görülmüş fakat evlilikte aşk ve his de baskın olduğundan bunun için eski Uygur Türklerinde evlenmeye kavuşmak da denilmiştir. Aynı zamanda Anadolu’da evlenme bir “duman kurma”dır. “Ocak” ise Türklerde ev ve yuvanın tek sembolü olup nitekim dış tesirlerden uzak kalmış olan Yakut Türklerinde evlilik “sönmez bir ateş yakmak” demektir. Türk aile hukukunda ocak kutsaldır, eve gelen gelin ise “evi aydınlatan” bir ateştir.

Eski Türk toplumunda aile yapısı genel olarak ataerkil bir nitelik taşımakla birlikte kadın toplum içinde her zaman saygın ve etkin bir konumda bulunmuştur. Erkek (ata/kang) evin reisi ve savaşçı kimliğiyle ön plandayken, kadın (ana/ög) yalnızca ev içi rollerle sınırlan-

dırılmamış, çocukların yetiştirilmesinden ekonomik faaliyetlere hatta devlet yönetimine kadar pek çok alanda sorumluluk üstlenmiştir. Hatunlar, kağanla birlikte devlet işlerinde söz sahibi olmuş, mühür kullanmış, elçilik görevlerinde bulunmuş ve bazı durumlarda askeri seferlere dahi katılmışlardır. Uygur Hatunu’nun Çin seferine bizzat iştirak etmesi kadının siyasal ve kamusal yaşamda ne denli etkin olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Kadınlar, eşleri ile birlikte pek çok etkinlik ve faaliyete katılır, erkekler ise eşlerine “görklüm” yani “güzelim” şeklinde hitap ederdi.

Tarih boyunca Türk toplumu yalnızca savaş meydanlarındaki başarılarıyla değil güçlü ve düzenli toplumsal yapısıyla da varlık göstermiştir. Bu yapının temelini, köklü ve işlevsel bir aile anlayışı oluşturur. Eski Türklerde aile, bireylerin bir arada yaşadığı sıradan bir yapıdan öte toplumsal birlikteliği sağlayan, kültürel değerleri yaşatan ve devlet düzenini besleyen asli bir kurumdur.

Toplumsal Bellekte Kadın: Destanlar ve Anaerkil İzler

Dede Korkut Destanlarında kadının, ailenin temel dayanağı ve erkeğin yol arkadaşı olarak tasvir edilmesi toplumsal bellekteki yerini açık bir biçimde ortaya koyar. “Yuvayı dişi kuş yapar.” sözü de kadının aile içindeki birleştirici ve yapıcı rolünü yansıtan güçlü bir ifadedir. Toplumsal yapı ağırlıklı olarak baba merkezli olsa da anaerkil unsurların varlığı dikkat çekmektedir. Nitekim bazı dönemlerde çocukların annelerinin soyadıyla anılabilmesi, destanlardaki “dişi kurt”tan türeme anlatısının kadına mitolojik bir anlam yüklemesi ve Orhun Yazıtlarında “ög ve kang” (anne ve baba) ifadesinde annenin önce zikredilmesi kadının toplumdaki önemini gösteren sembolik örneklerdir. Bu yönüyle eski Türk toplumu yalnızca ataerkil bir düzenle değil kadının kültürel, sosyal ve siyasal gücünü kabul eden dengeli bir yapı ile öne çıkmıştır.

Ailenin güçlü yapısı yalnızca bireyin değil toplumun ve devletin geleceğini de güvence altına alır. Bu bağlamda çocuk yetiştirme sadece bireysel bir ebeveynlik sorumluluğu değil kültürel değerlerin aktarılmasını ve toplumsal sürekliliğin sağlanmasını amaçlayan temel bir süreçtir.

Eski Türk toplumunda çocuk yalnızca ailenin bir üyesi değil soyun devamını, kültürel mirası ve toplumsal geleceği temsil eden değerli bir varlık olarak görülmüştür. Bu nedenle çocuk yetiştirme süreci maddi mirasın ötesinde ahlaki değerlerin, erdem anlayışının ve toplumsal sorumluluk bilincinin aktarılması açısından büyük önem taşımıştır. Türkler, kız ve erkek çocuklar arasında belirgin bir ayrım yapmamış her ikisini de toplumun eşit bireyleri olarak kabul etmiştir. Kaşgarlı Mahmud’un eserlerinde yer alan “çamrak” ya da “çar çamrak” ifadeleri çoluk çocuk anlamın-

Kaynaklar

1. Ali Güler, İlk Yazılı Türkçe Metinlerde Aile ve Unsurları, Sosyo Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, No: 71, Ankara 1992, s. 80
2. Bahaddin Ögel, Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, No: 46, 3. Baskı, İstanbul 1988, s. 253-254

da kullanılmıştır.

Toplumsal sağlamlık yalnızca teknik becerilerle değil ahlaki değerler ve kültürel birikimle şekillenir. Bu güç, bireyin aile içinde edindiği terbiye, sorumluluk duygusu ve dayanışma bilincinden beslenir. Türk milletinde görülen disiplin anlayışı, fedakârlık ruhu ve güçlü toplumsal bağlar temelde köklü ve sağlam bir aile yapısının doğal bir sonucudur.

Sonuç olarak aile yalnızca bireylerin bir arada yaşadığı bir yapı değil değerlerin yeşerdiği, kimliğin şekillendiği ve toplumun geleceğinin inşa edildiği temel zemindir. Toplumsal düzenin sürekliliği, kültürel mirasın korunması ve güçlü bir ortak bilinç oluşturulması doğrudan ailenin sağlamlığıyla ilişkilidir. Bu nedenle aile, geçmişten bugüne olduğu gibi toplumun varlığını sürdürebilmesinin en güvenilir dayanağı olmaya devam etmektedir.

“

Eski Türk toplumunda aile yapısı genel olarak ataerkil bir nite-lik taşımakla birlikte kadın toplum içinde her zaman saygın ve etkin bir konumda bulunmuştur. Erkek (ata/kang) evin reisi ve savaşçı kimliğiyle ön plandayken kadın (ana/ög) yalnızca ev içi rollerle sınırlandırılmamış, çocukların yetiştirilmesinden ekonomik faaliyetlere hatta devlet yönetimine kadar pek çok alanda sorumluluk üstlenmiştir.

Beyza Nur KARTAL
İdare Memuru
Ayvalık Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu

GÜCÜN SESSİZ YUKU

“Güç, çoğu zaman yüksek sesle konuşmaz sessizce taşınır. İnsanı büyüten ya da yoran, ona sahip olmak değil onu nasıl taşıdığıdır.”

Güç, kendini hemen ele vermez. Ne geldiğini haber verir ne de gidişini. İnsan çoğu zaman onu eline geçtiği anda değil taşımaya çalışırken tanır.

Başlangıçta güç bir imkân gibi görünür. Yapabilmek, söyleyebilmek, yön verebilmek... Ama zaman geçtikçe ağırlığı belirginleşir. Çünkü güç yalnızca başkalarıyla kurulan bir ilişki değildir. İnsanın kendisiyle kurduğu ilişkinin de sınavıdır. Ve bu sınav sessiz sedasız ilerler.

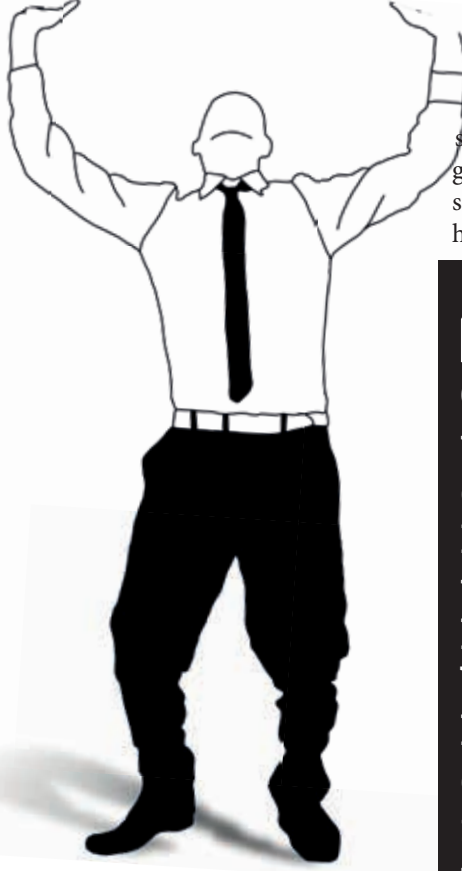
Güç, bir insana verildiğinde önce onun sabrını dener. Ne kadarını söyleyeceğini değil ne kadarını saklayabileceğini ölçer. Ne kadar hızlı hareket ettiğini değil nerede durabildiğini izler. Çünkü gerçek güç aceleyle değil durabilme yeteneğiyle anlaşılır.

Gücü taşıyabilen insan, onu her an hatırlatma ihtiyacı duymaz. Sesini yükseltmez, sertleşmez, alan kaplamaz. Bilir ki güç kendini dayattığında zayıflar. Asıl etkisini ölçüyle taşındığında gösterir. En zor anlarda bile insanı insan olarak tutabilmek gücün en görünmez ama en belirleyici hâlidir.

Hayatın içinde güç çoğu zaman küçük anlarda ortaya çıkar. Söylenilecek bir sözden vazgeçildiğinde, verilebilecek bir tepki ertelendiğinde, bir sınır korunurken karşı taraf incitilmediğinde... Dışarıdan bakıldığında sıradan görünen bu

anlar insanın gücüyle ne yaptığını da ortaya koyar.

Güç, her zaman haklı olabilmek değildir. Bazen haklı olduğu hâlde geri çekilebilmektir. Her şeyi yapabilecekken yapmamayı seçebilmektir. Bu, zayıflık değil insanın kendisiyle kurduğu sağlam bağın işaretidir. Çünkü kontrol başkaları üzerinde değil önce insanın kendi içindedir.

Taşınamayan güç zamanla insanın dilini sertleştirir, bakışını daraltır, adımlarını hızlandırır. Oysa gücü taşıyabilen insan yavaşlar. Düşünür ve eline verilenin geçici olduğunu bilir. Kalıcı olanın geride bıraktığı iz değil koruduğu denge olduğunu anlar.

Güç, sahibini dönüştürür. Bu dönüşüm bazen insanı büyütür bazen de onu kendi ağırlığı altında yorar. Aradaki fark gücün nasıl taşındığında saklıdır. Çünkü güç herkese aynı şekilde verilmez ama herkesi aynı sorumlulukla sınar. Belki de bu yüzden gerçek güç çoğu zaman görünmezdir. Sessizdir, ölçülüdür ve ancak eksikliği hissedildiğinde fark edilir.

“

Güç, bir insana verildiğinde önce onun sabrını dener. Ne kadarını söyleyeceğini değil ne kadarını saklayabileceğini ölçer. Ne kadar hızlı hareket ettiğini değil nerede durabildiğini izler. Çünkü gerçek güç aceleyle değil durabilme yeteneğiyle anlaşılır.

Şirin Ceren GÖMLEKSİZ •
Uzman Öğretmen
Eskipazar Açık Ceza İnfaz Kurumu

“Şubat, ayları öğrenirken karşımıza yılın en kısa ayı olarak çıkar. Bu özelliğinin yanı sıra 2026 eğitim-öğretim yılının ikinci dönemi de bu ayda başlar. Şubat ayı, günlerinin niceliksel eksikliğini belli etmeden yoğun bir eğitim etkinliğine ev sahipliği yapar. Eğitim ortamı hazır hâle getirilir. Okulda ilk gün, ara tatil sonrası başlangıç yapmak için atılan ilk adımdır. Öğrenciler en baştan akademik süreçleri planlar, öğretmenler yeni konular için öğrencilerini hazırlar. Şubat ayı, eylül ayı gibi bir üst kademenin tahmin edilemezliğini taşımaz. Eylül ayında öğrenci yeni bir sınıfa başlarken şubatta başladığı sınıfın devamı için eğitim yolculuğuna minik bir başlangıç yapar. Yılın en küçük ayında çocuklarımız kısa bir tatilin molasından eğitim dünyasına tekrar giriş yapar.

Eğitim Motivasyonunda İklimin Duygusal Boyutu

Kış aylarında güneş ışığının azalması ile özellikle ergenlerin duygu durumlarında farklılıklar gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalar, kış dönemlerinin öğrencilerin en fazla “duygusal dalgalanma” yaşadıkları dönemlerden biri olduğunu göstermektedir. İklimin etkisini ara tatil sonrası oluşabilecek duygusal dalgalanmalarla birlikte değerlendirmemiz gerekmektedir.

Daha önceki sayılarımızda da değinilen en önemli bilgi eğitimin bir süreç olduğudur. Bu süreç içerisinde öğrenenler de öğretmenler de diğer yaşamsal süreçleri devam ettirirler. İnsanlar içinde bulundukları duruma, duygusal alana ve bağlama göre düşünürler. Bizler bile zaman zaman demez miyiz: “Ben de anlamıyorum, hiç benim söyleyeceğim bir söz değil bu. Nasıl böyle bir cümle kurdum?” ya da “40 yıl düşünsem, biri öğretse bu kadar net, doğru ve yerinde konuşamazdım?” Sessiz sakin mizaçlı bir insanı sinirli de görebiliriz. Agresif olarak etiketlenen birine bir bakarız ki anlayışlı ve sevecen de olabilir. İşte duygu durumlarımızı etkileyen yer, zaman, mekân ve durum olduğu gibi mevsim, psikososyal şartlar, sosyoekonomik durumlar ve hormonlardan kaynaklı dalgalanmalar da olabilir. Şubat ayı hem kış ayının ortası olması hem de eğitim-öğretim döneminin ikinci yarısının başlaması özellikleriyle eğitimciler için kritik zamanlar arasındadır. Bu dönemde biz eğitimcilere düşen görev ise akademik çalışmalarımıza duygusal farkındalık eğitimi açısından da bakabilmek, öğreneni anlamak ve onlarda da farkındalık oluşturmaktır.

Ara Tatilden Sonrası Eğitim Sürecine Psikolojik Yeniden Uyum

Eğitim süreçleri birbirini tamamlayan, ön koşul öğrenmeleri sağlayan bütüncül bir süreçtir. Yeni dönemin

başlaması, öz denetim ve akademik uyum gibi becerilerin en aktif olduğu zamanlardan biridir. Ara tatil sonrası motivasyon düşüşleri şubat ayına yansıyabilmektedir. Biz yetişkinler bile bir süre ara verdiğimizde işlerimize adapte olmakta zorlanabilmekteyiz. Bazı araştırmalarda ara tatil sonrası öğrencilerin akademik motivasyonlarının düştüğü, doğru sınıf ortamı ve yönetimi ile bu düşüşün hızla yükseldiği görülmektedir. Ayrıca uzun yaz tatillerinin yaşattığı motivasyon kayıpları küçük ara tatillerle dengelenmeye çalışılmaktadır.

İnsanlar yaşadıkları her an bilgi edinmeye açıktırlar. Öğrenciler de ara tatilde yaşadıklarıyla pek çok tecrübe edinirler. Belki de ruhlarında birbirlerinden farklı anılar, kaygılar, değişimler, hisler vardır. Öğrencilerin bir kısmı eğitim-öğretim ortamından ayrıldıklarında yeni döneme hazırlık yapar, bazıları başka şehirlere, akrabalarına, arkadaşlarına kavuşur bazıları oyunlar oynar mahallelerinde bazıları evden dışarı çıkmayarak telefonla, tabletle oynar saatlerce. Öğrenciler birbirlerinden bağımsız olarak kayıplar yaşayabilir, yetişkin dünyasının kaosuyla tanışabilir. Onlar yeni yerler, yeni insanlar keşfetmiş olabilirler.

Şubat ayının bir özelliği de her öğrenciye kendi hızında ilerleme fırsatının tanındığı bir ay olmasıdır. Dönemin başlamasıyla öğrenciler, öğrenilenlerle ilgili geri bildirimler alma şansını yakalar. Öğretmen, öğrencinin bireysel farklılıklarını, duygu ve düşüncelerini, ileri ve geri ket vuran alışkanlıklarını, ara tatilde edindikleri bilgi ve deneyimlerin boyutunu görmeye, anlamaya çalışır. Yanlış öğrenmeleri, duygusal yükleri fark eder ve ona yol gösterir. Yeni bir eğitim dönemine başlarken onları eğitime isteklendirir. Ara tatil sonrası ilk derslerde her öğretmen kendi dili ve hisleriyle farklı yöntemlerle aynı mesajı verir öğrenciye: “Hazırsanız başlıyoruz.”

En Kısa Ayın En Büyük Mesajı

Şubat ayı takvimin en küçük hanesidir ve nicelik olarak kısa oluşu niteliğindeki yoğunluğu anlatır bize. Aslında anırsanız ki tatil yapmak ara verilen eğitim yaşantılarına devam için atılan adımlardandır. Hem yetişkinler hem öğrenciler açısından her gün gördüğümüz insanlara tekrar merhaba demektir ve sormaktır: “Neler yaptın?”

Her birimiz bulunduğumuz yerle uyumlanmaya çalışırız. Ara tatil sonrası başlanılan akademik bir serüvenin ayıdır şubat. Ancak eğitimsel ve duygusal bir bağlam da katar sabah erken uyanışlarımıza. Öğretmenler için de durum farklı değildir. Bazı anlarda takvimin bir anlamı olmaz, adımlarımızda kendi iç zamanımızın sesini duyarız. Öğretmenler gündelik telaşlarından uzaklaşıp ve öğrencilerine, sınıfına, eğitimsel sorumluluklarına yeniden sarılırlar. Böylece takvimlerde kısa olarak anlatılan bir ayda nasıl dolu dolu yaşandığını anlarız. Çünkü bu ayda yeni bir dönem için hazırlanmak, ilişkinin yeniden kurulması, tazelenmiş gelecek planları, umut etmek, planlamak, ait hissetmek, zamanı anlamak düşer payımıza.

“

Eğitim süreçleri birbirini tamamlayan, ön koşul öğrenmeleri sağlayan bütüncül bir süreçtir. Yeni dönemin başlaması, öz denetim ve akademik uyum gibi becerilerin en aktif olduğu zamanlardan biridir.

Dilek DEREBAŞI
İnfaz ve Koruma Memuru
Karabük T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Cumhuriyet Savcısı Oğuz YILMAZ:

“Geleceğin Suçları Bugünden Tartışılmalı”

Karabük Adliyesinde Ceza İnfaz Kurumu ve Basın Savcısı olarak görev yapan Cumhuriyet Savcısı Oğuz Yılmaz, “Uzayda İşlenen Suçlar” adlı kitabında uzay faaliyetlerinin hızla artmasıyla birlikte ortaya çıkan hukuki boşluklara dikkat çekiyor. “Uzayda suçun tek bir bayrağı yoktur.” vurgusuyla tescil ilkesinin tek başına yeterli olmayacağını savunan Yılmaz; vatandaşlık, etki ve evrensel yetki ilkelerinin birlikte ele alınması gerektiğini ifade ediyor. Geleceğin hukukçularına ise teknolojinin hızına etik ve vicdanla yön verme çağrısında bulunuyor.

Kısaca kendinizden bahseder misiniz?

1988 yılında Yozgat’ın Sorgun ilçesinde doğdum. İlk, orta ve lise eğitimimi burada tamamladım. 2006 yılında Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandım ve 2010 yılında mezun oldum. Avukatlık stajımın ardından Kocaeli Adliyesinde 1. İcra Müdür Yardımcısı olarak memuriyet hayatıma başladım. Daha sonra hâkim ve savcı adaylığı sürecimi tamamlayarak sırasıyla Şırnak/Beytüşşebap, Antalya/Kaş ve Kahramanmaraş’ta görev yaptım.

Savcılık mesleğinde dokuzuncu yılımı geride bıraktım. Hâlen Karabük Adliyesinde İdari İşler Sorumlusu olarak görev yapıyor aynı zamanda Ceza İnfaz Kurumu ve Basın Savcılığı görevlerini yürütüyorum.

Mesai dışında ise denizcilik alanıyla ilgileniyorum. Serbest dalışta eğitim seviyesindeyim ve gemi adamı cüzdanına sahibim. Bilinmeyi keşfetme merakım hukukun geleceğine dair sorular sormamı da besliyor. Uzay hukuku ile deniz hukuku arasında sınır aşan alanlarda düzen kurma ihtiyacı bakımından güçlü bir benzerlik görüyorum. Hayat felsefem ise şu cümlede özetlenebilir: “Havada, karada, denizde; adalet, cesaret ve irade her yerde.”

Bir cumhuriyet savcısını “uzay” konusuna yönelten ne oldu?

Hukukun yalnızca bugünü değil henüz yaşanmamış geleceği de düzenleme sorumluluğu olduğuna inanıyorum. Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği bir çağda hukukun bu gelişmelere geriden gelmesi

ciddi boşluklar doğurur. İnsanlık uzaya yönelirken hukukun yeryüzünde kalması mümkün değildir.

Uzay faaliyetlerinin artması, özel şirketlerin bu alana dâhil olması ve devletler arası rekabet henüz yeterince konuşulmayan ciddi hukuki sorunları beraberinde getiriyor. Bu meseleleri krizler ortaya çıktıktan sonra değil bugünden tartışmak gerektiğini düşündüm. Kitap bu sorumluluk duygusunun bir ürünü.

Ayrıca 2024 yılı Şubat ayında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalında yüksek lisansa başladım. Uzay Hukuku alanındaki dersler ve özellikle “Türk Ceza Kanunu’nun Uzayda İşlenen Suçlara Uygulanabilirliği” başlıklı proje çalışmam kitabın akademik altyapısını güçlendirdi. Bu süreçte desteklerini esirgemeyen Dr. Öğretim Üyesi Tuğrul Çakır’a ve Karabük Cumhuriyet Başsav-

cımız Selçuk Akman’a özellikle teşekkür ederim.

Uzayda işlenen suçlar neden bugünden tartışılmalı?

Uzay hukuku artık teorik bir alan değildir. Uydu sistemleri, haberleşmeden bankacılığa, navigasyondan afet yönetimine kadar yeryüzündeki hayatın temel altyapısını oluşturuyor. Uzay faaliyetleri ticarileştikçe burada yaşanacak ihlallerin etkisi doğrudan dünyada hissedilecektir.

Hukukun değeri olaylar yaşanmadan riskleri önceden tanımlayıp önleyici bir çerçeve kurabilmesinde yatar. Yetki, delil, yaptırım ve sorumluluk gibi başlıklar önceden netleştirilmezse kriz anlarında hukuki müdahale zayıflar ve cezasızlık alanları oluşur. Bu nedenle uzayda suç meselesi geleceğe ertelenecek bir konu değil bugünden hazırlık gerektiren bir güvenlik ve hukuk alanıdır.

“

Teknolojinin hızına yetişmek tek başına yeterli değildir. Hukuk, “Ne mümkündür?” sorusuna cevap verdiğinde güç üretir, “Ne doğrudur?” sorusunu sorduğunda ise adalet üretir. Vicdan ve etik, teknolojinin önünde bir engel değil ona yön veren pusuladır.

Uzayda bir suç işlendiğinde yargı yetkisi kime aittir?

Mevcut uluslararası hukukta temel kriter, uzay aracının hangi devlete kayıtlı olduğu esasına dayanan tescil ilkesidir. Ancak çok uluslu mürettebatlar ve özel şirket faaliyetleri bu yaklaşımı yetersiz kılmaktadır. Kanaatimce uzayda işlenen suçlarda çok katmanlı bir yetki modeli zorunludur. Tescil devleti esas olmakla birlikte failin ve mağdurun vatandaşlığı ile fiilin dünyadaki etkileri de dikkate alınmalıdır. Uzayda suçun tek bir bayrağı olmadığı gibi yargı yetkisi de tek bir kritere hapsedilemez.

Uzay hukukunun eğitimde yer almasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Uzay hukuku dersleri, öğrencilere yalnızca yeni bir uzmanlık alanı kazandırmaz uzun vadeli düşünme, öngörü ve sorumluluk bilincini de geliştirir. Hukuku yalnızca “olaydan sonra çözüm üreten” bir mekanizma değil kamu yararını koruyan önleyici bir sistem olarak kavratır. Ayrıca bu alan ceza hukuku, bilişim

hukuku, uluslararası hukuk ve etik gibi birçok disiplini bir araya getirerek bütüncül bir bakış kazandırır.

Genç hukukçular için vicdan ve etik neden önemlidir?

Teknolojinin hızına yetişmek tek başına yeterli değildir. Hukuk, “Ne mümkündür?” sorusuna cevap verdiğinde güç üretir, “Ne doğrudur?” sorusunu sorduğunda ise adalet üretir. Vicdan ve etik, teknolojinin önünde bir engel değil ona yön veren pusuladır. Geleceğin hukukçusu teknolojiyi anlayan ama kararlarında insan onurunu merkeze alan kişidir.

Kitabınızla ilgili geri dönüşler nasıl?

Aldığım geri bildirimler kitabın doğru bir zamanda yazıldığı yönünde. Okurlar özellikle bunun yalnızca teknik bir uzay hukuku çalışması olmadığını; düşünmeye, sorgulamaya ve geleceğe dair sorumluluk almaya sevk eden bir yaklaşım sunduğunu ifade ediyor. Genç hukukçular ve öğrenciler, kitabın ufuk açıcı olduğunu ve daha

“

Mesai dışında denizcilik alanıyla ilgileniyorum. Serbest dalışta eğitmen seviyesindeyim ve gemi adamı cüzdanına sahibim. Bilinmeyi keşfetme merakım hukukun geleceğine dair sorular sormamı da besliyor. Uzay hukuku ile deniz hukuku arasında, sınır aşan alanlarda düzen kurma ihtiyacı bakımından güçlü bir benzerlik görüyorum.

önce hiç gündemlerine almadıkları hukuki ve etik sorularla karşılaştıklarını söylüyor. Akademik çevrelerden gelen değerlendirmelerde ise alanın erken dönemine katkı sunan ve tartışma başlatan bir çalışma olduğu vurgulanıyor. Bu çeşitlilik kitabın farklı okur gruplarında karşılık bulduğunu gösteriyor.

En sık duyduğum cümle ise şu oluyor: “Bu kitap bugünden okunmalıydı, bugün bize uzak görünen ama ileride mutlaka önümüze gelecek sorunlara temas etmişsiniz.” okurlar kitabı bitirdikten sonra yeni sorularla baş başa kaldıklarını söylüyor. Benim için en kıymetli geri bildi-

rim de kitabın cevap vermekten çok okura doğru soruları sordurabildiğini görmektir.

Son olarak Değer dergisi okurlarına mesajınız nedir?

Bu kitabın Değer dergisi aracılığıyla okurlarla buluşması benim için özel bir anlam taşıyor. Uzayda işlenen suçlar gibi konular yalnızca hukukçuların değil adalet duygusu taşıyan herkesin düşünmesi gereken meselelerdir.

Hukukun, insanlığın ortak geleceğine karşı sorumluluk üstlenen bir değer sistemi olarak görülmesini diliyorum. Ceza hukuku en zorlu

sınavlarını bilinmeyen alanlarda verir. Bu çalışmanın okurların düşünsel ufğunu genişletmesini temenni ediyorum. Son olarak “Türkiye Yüzyılı” vizyonu doğrultusunda hukukun ufğunu geleceğin alanlarına taşıyan bilimsel çalışmalara verdiği güçlü destek, adalet anlayışını çağın gerekleriyle buluşturan liderliği ve teşvik edici yaklaşımıyla bu eseri kaleme almamda ilham kaynağı olan Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz Tunç’a şükranlarımı ve saygılarımı arz ederim.

Reyhan ÖZTÜRK

Sağlık Memuru

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Sağlık Daire Başkanlığı

Ellerimiz sağlığın Anahtarı

El Yıkamanın Önemi

Günlük yaşantımızda ellerimiz, çevre ile sürekli temas hâlinde olan ve bu nedenle de en fazla mikroorganizma barındıran organımızdır. El yıkama, çok sıradan ve günlük bir alışkanlık olduğu için çoğu zaman ihmal edilir. Oysa hem kendi sağlığımızı hem de çevremizdeki-lerin sağlığını korumak bizim elimizdedir. Yeterli el hijyeni solunum yoluyla bulaşan hastalıkların yanı sıra besin kaynaklı hastalıkların azaltılmasında, toplumda sıklıkla görülen gastroenteritler, dışkı ile bulaşan hastalıklar, paraziter ve mantarlara bağlı gelişen hastalıkların önlenmesinde de basit ancak etkili korunma yöntemidir.

Günlük yaşantımızda ellerimiz; kapı kollarına, paralara, toplu taşıma araçlarına, telefonlara ve daha sayısız yüzeye dokunur. Bu nedenle vücudumuzda en fazla mikroorganizma barındıran organımız ellerimizdir. El yıkama ise çok basit bir alışkanlık gibi görünse de çoğu zaman ihmal edilir.

Hijyen; sağlıklı bir ortamın korunması amacıyla hastalık yapan

mikroorganizmaların ortamdan uzaklaştırılmasıdır. Günümüzde hijyen uygulamalarının yaygınlaştırılması en önemli koruyucu sağlık hizmetlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Hijyeni sağlamanın en temel ve etkili yolu ise ellerin doğru yöntemle yıkanmasıdır.

Kişisel Hijyen ve El Temizliği

Kişisel hijyen, kişinin sağlığını korumak ve sürdürmek için yaptığı öz bakım uygulamalarının tümüdür. Birçok enfeksiyon hastalığının önlenmesinde kişisel hijyen alışkanlıklarına uymak büyük önem taşır. Düzenli hijyen alışkanlıkları sadece fiziksel sağlığı değil psikolojik iyilik hâlini de destekler.

Eller, vücutta en çabuk kirlenen ve mikroorganizmalarla en fazla temas eden bölgedir. Hastalık yapan mikroplar, kişiden kişiye en sık eller aracılığıyla bulaşır. Bu nedenle elleri temiz tutmak bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek açısından çok önemlidir.

Eller Ne Zaman Yıkanmalı?

- Yemeklerden önce ve sonra
- Tualeti kullanmadan önce ve sonra
- Bebek bakımı yapmadan önce ve sonra
- Hapşırma ve öksürmeden sonra
- Hasta birine dokunmadan önce ve sonra
- Yaralara veya enfekte alanlara dokunduktan sonra
- Bozulmuş yiyecekler ve kirli yüzeylerle temastan sonra
- Çöplere dokunduktan sonra
- Dışarıda oyun oynadıktan sonra
- Toplu taşıma araçlarını kullandıktan sonra
- Para gibi ortak kullanılan eşyalara dokunduktan sonra
- Kedi, köpek ve diğer hayvanlara dokunduktan sonra

Doğru El Yıkama Nasıl Olmalıdır?

Etkili bir el yıkama için:

- Eller bol su ve sabunla yıkanmalıdır.
- Avuç içi, el sırtı, parmak araları, parmak uçları, tırnak dipleri ve bilekler iyice temizlenmelidir.
- Eller en az 20 saniye boyunca yıkanmalıdır.
- Sabun, cilde zarar vermeyecek türden katı ya da sıvı olmalıdır.
- Mikroplar nemli ortamları sever. Bu nedenle yıkama sonrası eller temiz ve kuru bir havlu ile iyice kurulmalıdır.

Tırnak Temizliği de El Hiyeninin Bir Parçasıdır

Tırnaklar keratinden oluşur ve genel sağlık durumumuz hakkında ipuçları verir. Tırnak uçlarının altında mikroplar kolayca yerleşip çoğalabilir.

- El ve ayak tırnakları haftada bir kez kısa kesilmelidir.
- Tırnaklar temiz ve kuru tutulmalıdır.
- Tırnak bakımında kullanılan makas ve törpüler kişiye özel olmalıdır.

Bu alışkanlıklar; hepatitler, HIV/AIDS gibi bazı bulaşıcı hastalıkların önlenmesinde önemli rol oynar.

Unutmayalım ki el yıkamak basit bir alışkanlık gibi görünse de hayat kurtaran bir davranıştır. Sağlıklı bireyler sağlıklı bir toplumun temelidir. Temiz eller sağlıklı yarınlar demektir. Sağlıkla kalın.

Sıddıka AKMAN

Denetimli Serbestlik Müdür Yardımcısı
Çanakkale Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

“

KONUŞURKEN BEYİNİMİZ? NE YAPIYOR?

”

Dil yeteneğimiz sadece ağzımızdan çıkan seslerden ibaret değildir. Beynimizin derinliklerinde, milyarlarca nöronun senkronize dansıyla hayat bulan bu mucizevi yetinin ardındaki nörolojik sırları keşfediyoruz.

Düşüncelerimizi kelimelere dökerken aslında beynimizin farklı kısımlarında nöronlar ateşleniyor. Sabah birine “merhaba” derken, telefonda bir derdimizi anlatırken ya da içimizden kendi kendimize konuşurken...

Anne karnındaki bebeğin ilk kalp atışları kadar büyüğü bir an daha vardır o da ilk anlamlı kelimeler: “Anne” ve “baba” kelimeleri. Bu basit heceler aslında insan evriminin milyonlarca yıllık yolculuğunun zirve noktasıdır. Peki, bu mucize nasıl gerçekleşiyor?

Beynin Dil ve Konuşma Merkezi- ne Yolculuk

İnsanlığın beynin yapısı ve işleyişine olan merakı binlerce yıl öncesine uzanıyor. Beyin kelimesine ilk kez MÖ 150’li yıllara ait Mısır yazıtlarında rastlanmıştır.

Eski Mısır’da vücudun en önemli organının beyin değil kalp olduğuna inanılıyordu. Ancak beynin tıp alanında ilgi ve öncelik kazanması 1800’lü yıllara denk geliyor. İki isim sayesinde beyin hakkındaki bilgilerimiz bugünkü derinliğine ulaşmıştır. Bunlar: Paul Broca, Carl Wernicke.

1861 yılında Paris’te Dr. Pierre Paul Broca tıp tarihini değiştirecek bir hasta ile karşılaşır: “Tan.” Asıl adı Leborgne olan bu hasta, frengi hastalığına yakalanmış ve hastalık-tan sonra “Tan” kelimesinden başka anlaşılır bir şey söyleyemiyordu. Broca bu hastaya “İşlik çal.” dediğinde işlik çalıyordu ama konuşma yetisini kaybetmiş görünüyordu. Her şeyi anlıyor ancak söylemek istediği kelimeler ağzından çıkmıyordu.

Broca “Acaba beyinde bir şey mi ters gidiyor?” merakıyla hastanın ölümünden sonra yaptığı otopside şok edici bir keşifte bulunur: Tan’ın beynin sol frontal lobunda, alınının hemen arkasında bir lezyon bir hasar vardır.

“İştel!” der Broca, “Konuşmanın merkezi burada olmalı.”

Ama bilimde bir keşif yetmez teyit gerekir. Broca’nın ikinci hastası Phineas Gage sadece beş kelime söyleyebilir: “Evet”, “hayır”, “üç”, “daima” ve kendi adını bile tam söyleyemez: “Lelo.” Öldüğünde Broca yine aynı bölgeyi inceler ve aynı lezyonu bulur.

Artık emindir beyinde konuşma üretiminden sorumlu özel bir bölge vardır. Bugün bu bölgeye “Broca Alanı” diyoruz. Bu alanda hasar olan hastalara da “Broca Afazisi” tanısı koyuyoruz. Bu hastalar anlıyor ama konuşamıyorlar.

Broca’nın keşfinden yıllar sonra Alman Nörolojist Carl Wernicke farklı bir afazi türüyle karşılaşır. İlginçtir bu hastalar akıcı konuşuyor, cümleler kuruyor ama söyledikleri anlamsız.

Bir hastaya hava durumu sorulduğunda şöyle cevap veriyor:

“Ben öbür tarafa aktardım ama

onlar bölüme girdikten sonra ben bundaydım.”

Başka bir hasta ise tamamen beklenmedik bir yanıt veriyor:

“Arjantin tüfekleri.”

Wernicke şaşkındır. Bu hastaların beyinlerini inceler ve Broca Alanı’ndan farklı bir bölgede sol temporal lobda hasar olduğunu keşfeder. İşte bu, dili anlamaktan sorumlu bölgedir. Bugün “Wernicke Alanı” dediğimiz bu bölge hasar gördüğünde hasta konuşur ama anlamaz, dinler ama anlamlandıramaz.

Bu iki bilim insanı sayesinde şunu öğrenmiş olduk konuşmak ve anlamak beynin farklı bölgelerinde yapılır.

Beynin Sağ ve Sol Tarafı Nasıl Çalışır?

Beynimiz sağ ve sol olmak üzere iki yarım küreden oluşur. İlginç olan şudur ki beynimiz asimetrik çalışmaktadır. Beynin sağ tarafı vücudun sol tarafını, sol tarafı ise vücudun sağ tarafını yönetir. Yarım küreler arasındaki bağlantı ise “korpus kallosum” adı verilen liflerden oluşan bir bağ ile sağlanmaktadır.

Konuşma genellikle beynin sol tarafında yer alır. Sağ elini kullanan insanların büyük çoğunluğunda konuşma merkezi sol beyindedir. Sol elini kullanan insanlarda ise durum biraz farklıdır. Onların bir kısmında konuşma yine sol beyindedir ama bazı solaklarda konuşma merkezi sağ beyinde ya da her iki beyinde birlikte olabilir. Dil sadece sol yarım kürenin işlevi değildir. Sol yarım küre ne söylendiğini sağ yarım küre ise nasıl söylendiğini işlemektedir.

Birine kızginken söylediğiniz bir cümle ile mutlu bir haber verirken söylediğiniz cümle aynı değildir. Kelimeler aynı olsa bile ses tonunuz değişir. İşte bu tonu beynin sağ tarafı ayarlar. Bir şarkı dinlerken

sözleri anlamak sol beyinle ilgilidir. Şarkının duygusunu hissetmek ise sağ beyinle ilgilidir.

Broca ve Wernicke’nin keşifleri bize beynimizin bir orkestra şefi olduğunu kelimelerin dans ettiğini göstermiştir. Bu orkestra şefi o kadar hassas ki küçük bir aksaklıkta tüm gösteriyi durdurabiliyor. Bu yönüyle konuşma beynin en etkileyici ve en insani işlevlerinden biridir. Konuşmak beynin dünyaya açılan sesidir.

“

Dil yeteneğimiz sadece ağızımızdan çıkan seslerden ibaret değildir. Beynimizin derinliklerinde, milyarlarca nöronun senkronize dansıyla hayat bulan bu mucizevi yetinin ardındaki nörolojik sırları keşfediyoruz. Düşüncelerimizi kelimelere dökerken aslında beynimizin farklı kısımlarında nöronlar ateşleniyor. Sabah birine “merhaba” derken, telefonda bir derdimizi anlatırken ya da içimizden kendi kendimize konuşurken...

Dr. Kılıç KÖÇERİ
Öğretmen

Sincan 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

SU MU? YAPAY ZEKÂ MI?

21. yüzyılın en etkili teknolojik gelişmelerinden biri olan yapay zekâ genel olarak algılama, öğrenme, muhakeme ve karar verme gibi insan zekâsının yapabileceği karmaşık görevleri yerine getirebilme kapasitesine sahip hesaplama sistemleri olarak tanımlanır. Makine öğrenimi ve derin öğrenmedeki gelişmeler yapay zekânın evrimini hızlandırmış, sektörler arası uygulamalarda kullanılmasının önünü açmıştır. Bu gelişmeler yapay zekâyı insan yaşamının merkezine yerleştiren yaygın bir sosyoteknik güce dönüştürmüştür. Yapay zekâ sistemleri; sağlık hizmetlerinden eğitime, ekonomik faaliyetlerden çevre yönetimine kadar geniş bir alanda insan hayatını şekillendirdikçe faydaları kadar riskleri de tartışılmaya başlanmıştır. Bu nedenle yapay zekâ teknolojilerinin insan hayatını kolaylaştırma vaatleri kadar etik, sosyal ve çevresel sonuçlarının da bir bütün olarak anlaşılması gerekir.

Bu sistemlerin insan gücüyle entegrasyonu karmaşık süreçleri iyileştirerek birçok sektörde devrim yaratmaya devam etmektedir. Sağlık hizmetlerinde yapay zekâ algoritmaları tıbbi görüntü analizinde olağanüstü bir yetenek sergilemekte kanser gibi birçok hastalığın erken teşhisine yardımcı olmaktadır. Bu algoritmalar uzmanların performansına eş değer bir performans sergilemektedir. Teşhis ve tedavinin yanında ilaç keşfini hızlandırıp genetik analiz yoluyla kişiselleştirilmiş

tedavileri de mümkün kılmaktadır.

Yapay Zekâ Temel Sektörleri Yeniden Şekillendiriyor

Yapay zekâ tarım ve eğitim gibi temel sektörleri de yeniden şekillendirmektedir. Hassas tarımda yapay zekâ destekli sistemler; toprak koşullarını, meteorolojik verileri ve mahsul sağlığını analiz ederken hasadı iyileştirmekte ve verimliliği artırarak israfı azaltmaktadır. Eğitimde ise uyarlanabilir öğrenme platformları müfredat içeriğini öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre kişiselleştirerek farklılaştırılmış öğretim ve erişilebilir araçlar sunar. Ulaşım ve finans sektörleri de aynı şekilde dönüşüme dâhil olmuştur. Otonom araçlar algılama ve kontrol için yapay zekâdan faydalanırken hızla büyük veri kümelerini işleyerek dolandırıcılık tespiti, algoritmik ticaret ve risk yönetimi için vazgeçilmez hâle gelmektedir.

Yapay zekâ kullanımı ekonomik ve toplumsal dönüşümleri de kapsar. Ekonomik açıdan yapay zekâ yenilikçiliğin temel gücüdür. Yeni iş modelleri tasarlar ve iş gücü piyasalarını yeniden şekillendirir. İnsan emeğini daha yaratıcı ve stratejik faaliyetlere yönlendirir. Kamu yönetiminde karar verme süreci tahmine dayalı analitik ve gerçek zamanlı veri entegrasyonu yoluyla politika planlamasını, kentsel yönetimi ve afet müdahalesini geliştirmektedir. Dahası bilişsel bir

destekleyici olarak araştırmacılara, uzmanlara ve kanun koyuculara kalıpları belirleme ve karmaşık bilgileri sentezleme konusunda yardımcı olmaktadır.

Bu avantajlarına rağmen yapay zekânın hızla yayılması önemli etik, sosyal ve çevresel riskler de doğurmaktadır. En önemli sorunlardan biri algoritmik ön yargıdır. Geçmiş verilerle eğitilmiş yapay zekâ sistemleri cinsiyet, ırk veya sosyoekonomik durumlarla ilgili mevcut sosyal eşitsizlikleri artırarak işe alım, kredilendirme ve yargılamada ayrımcılığa yol açabilir. Bu tür sonuçlar özellikle yapay zekâ sistemleri yeterince şeffaf çalışmadığında adalet ve hesap verebilirlik ilkelerini ortadan kaldırılabılır.

Akıllı Teknolojiler Ağır Faturalar mı Doğuruyor?

Yapay zekâ destekli otomasyonlar belirli sektörlerde iş kaybı tehdidi oluşturabilir, sosyal koruma mekanizmaları yetersiz kaldığında işsizlik ve gelir eşitsizliği riskini artırabilir. Ayrıca yapay zekâ destekli gözetim teknolojilerinin yaygınlaşması mahremiyet, özgürlük ve kitlesel veri toplamanın normalleşmesi konusunda ciddi endişeler doğurabilir. Bu riskler yapay zekâyı teknik bir sistem olarak görmekten se güç ilişkilerini ve sosyal yapıları yeniden şekillendiren bir araç olarak görmenin gerekliliğinin altını çizmektedir.

Yapay zekânın gelişimine ve kullanımına ilişkin çevresel faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır. Büyük ölçekli modellerin derin öğrenme ve dil modelleri muazzam bir hesaplama gücü gerektirir, yüksek enerji tüketimi önemli miktarda karbon emisyonuna yol açar. Daha az görünür ancak aynı derecede önemli olan bir diğer konu ise su tüketimidir. Veri merkezleri su temelli soğutma sistemlerine önemli oranda bağımlıdır. Elektrik üretimi termoelektrik santrallerinden

buharlaştırma yoluyla büyük miktarda tatlı su tüketir. Son zamanlarda yapılan araştırmalar tek yapay zekâ modelinin eğitilmesinin yüzlerce metreküp temiz su tüketebileceğini ve bu durumun bazı bölgelerde su stresine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

GPT-3 gibi algoritmaların eğitimi sırasında 5 milyon litreden fazla su tüketildiği bildirilmiştir. Model ölçeği büyüdükçe bu miktarın yeni nesil modellerde 1 ile 5 milyon litreye veya daha fazlasına çıkacağı tahmin edilmektedir. Eğitimden sonraki çıkarım süreçlerinin de toplam su tüketimine etkisi büyüktür. Tahminlere göre 100 kelimelik bir yapay zekâ çıktısı yaklaşık 0,3 ml su tüketimine karşılık gelir. Küresel düzeyde yapay zekâ destekli veri merkezleriyle ilişkili toplam su çekiminin önümüzdeki yıllarda yıllık 4,2 ile 6,6 milyar metreküpe ulaşacağı öngörülmektedir.

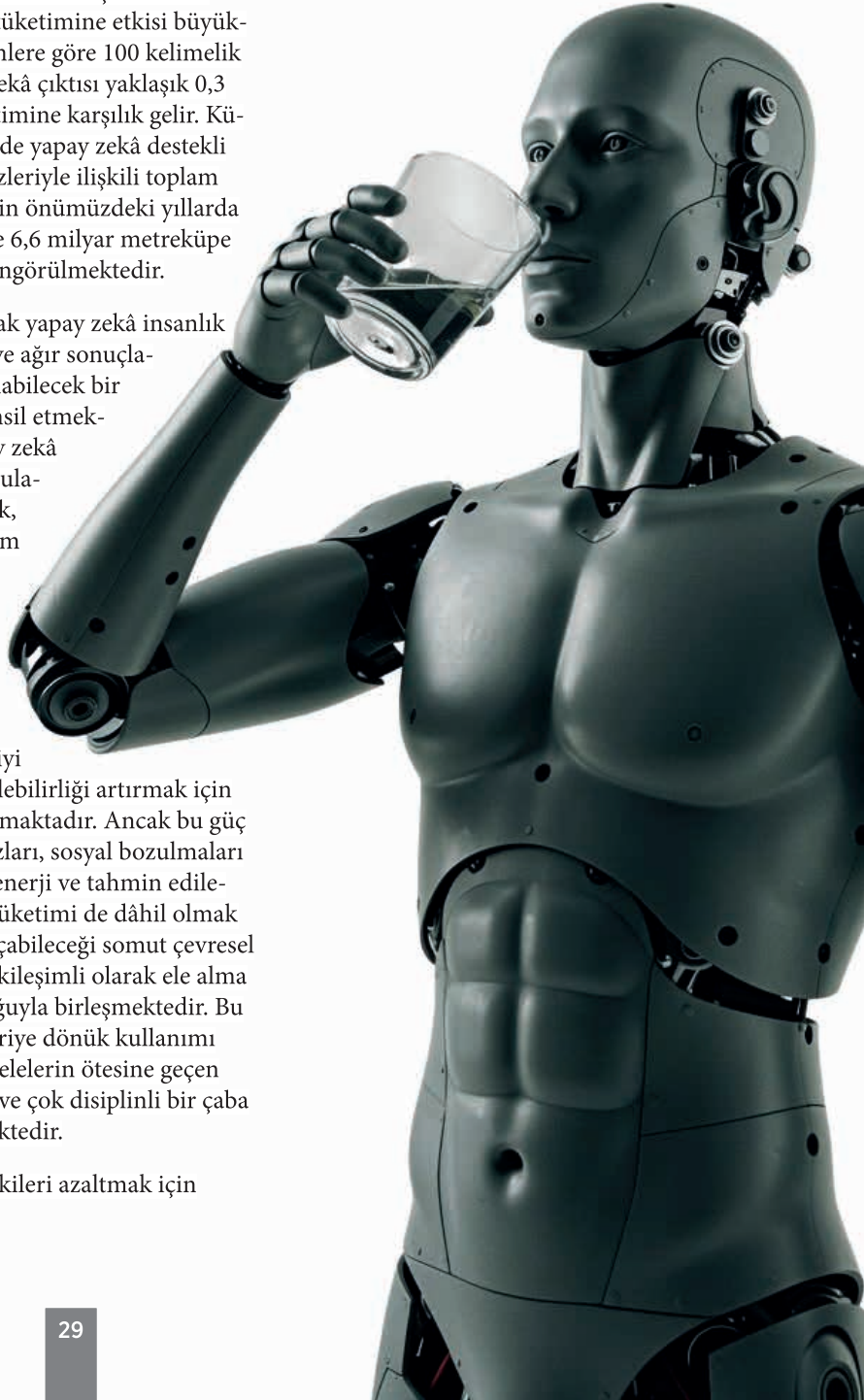
Sonuç olarak yapay zekâ insanlık için umut ve ağır sonuçlara neden olabilecek bir ikilemi temsil etmektedir. Yapay zekâ tabanlı uygulamalar sağlık, tarım, eğitim ve çevre yönetimi alanlarında yenilikleri teşvik ederek refahı, bilgiyi ve sürdürülebilirliği artırmak için araçlar sunmaktadır. Ancak bu güç etik çıkmazları, sosyal bozulmaları ve önemli enerji ve tahmin edilemeyen su tüketimi de dâhil olmak üzere yol açabileceği somut çevresel zararları etkileşimli olarak ele alma sorumluluğuyla birleşmektedir. Bu nedenle ileriye dönük kullanımı teknik meselelerin ötesine geçen koordineli ve çok disiplinli bir çaba gerektirmektedir.

Çevresel etkileri azaltmak için

sağlam etik çerçeveler, şeffaf ve denetlenebilir yapay zekâ sistemleri, kapsayıcı politik diyalogları ve “Yeşil Yapay Zekâ” araştırmalarına sürekli yatırım gereklidir. Yapay zekâ çağının nihai gidişatını teknolojik atılımlar olduğu kadar insanlığın bu teknolojinin gelişimini yönetmek için seçtiği bilgelik, öngörü ve etik taahhütler de belirleyecektir.

Kaynaklar

- 1.Köçeri, K. (2023). Yapay Zekânın Siyasi, Etik ve Toplumsal Açından Dezenformasyon Tehdidi. İletişim ve Diplomasi, (11), 247-266
- 2.George, A. S., George, A. H., & Martin, A. G. (2023). The environmental impact of AI: a case study of water consumption by chat GPT. Partners Universal International Innovation Journal, 1(2), 97-104

Gülsen GÜN

Öğretmen

Kavak Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kendilik Makamı

İnsan, hayat yolculuğunda pek çok duraktan geçer; uyum sağlama, kabullenme, susma ve bekleme gibi. Ancak bu yolculuğun en zor ama en sahici durağı kendilik makamıdır. Bu makam insanın kendisiyle yüzleştiği, başkalarının beklentilerinden sıyrılarak “ben” diyebildiği yerdir.

Kendilik makamına ulaşmak çoğu zaman bir kırılma anıyla başlar. İnsan, bir noktada taşıdığı rollerin kendisine ait olmadığını fark eder. Güçlü görünme çabası, onaylanma isteği ve başkalarını memnun etme yükü ağırlaşır. İşte bu ağırlık kişiyi kendine doğru yönlendirir. Çünkü insan başkası olmaktan yorulduğunda kendisi olmayı arar. Bu makamda insan kusursuz olmaya çalışmaz, eksiklerini inkâr etmez, hatalarından utanmaz. Kendilik makamı kişinin kendi sınırlarını kabul ettiği bir bilgelik hâlidir. İnsan ne yapabileceğini de ne yapamayacağını da bilir. Bu kabul insanı zayıflatmaz. Aksine insana daha sağlam bir duruş kazandırır.

Kendilik makamına varan kişi hayatla daha dürüst bir ilişki kurar. Duygularını bastırmak yerine tanır, acıdan kaçmak yerine onunla yüzleşir. Çünkü bilir ki kendilik ancak acının ve sevincin birlikte kabul edildiği bir alanda mümkündür.

Tasavvuf düşüncesinde kendilik makamı birçok mutasavvıfın söz ve hayatıyla somutlaşır. Yunus Emre, “Bir ben vardır bende benden içeri.” sözüyle insanın görünen benliğinin ötesinde daha derin bir kendilik hâli olduğunu ifade eder. Bu söz nefsin öne çıktığı benlikten sıyrılıp hakiki kendiliğe ulaşmayı anlatır. Mevlânâ ise insanın kendini bulma sürecini acı üzerinden açıklar. Ona göre “dert” insanı olgunlaştıran ilahi bir davettir. Bu anlayışta acıdan kaçmak değil onun içinden geçmek insanı kendilik makamına taşır. İbn Arabî’de ise kendilik, varlığın hakikatini idrak etmekle mümkündür. İnsan, kendi sınırlılığını kabul ettiğinde gerçek anlamda “kendisi” olur. Bu mutasavvıfların ortak noktası ise kendilik makamını benlik iddiası değil teslimiyet ve farkındalık hâli olarak görmeleridir.

Hız. Mevlânâ, insanın kendine dönüşünü şu beyitle anlatır:

“Can gözüyle kendine bak, suret gözüyle değil;

Çünkü suret gözü dışarıyı, can gözü hakikati görür.”

Bu beyitte Mevlânâ, insanın dış görünüşle değil iç hakikatle kendini tanıması gerektiğini vurgular. Kendilik makamı kişinin başkalarının gördüğü kimlikten sıyrılıp kendi

iç dünyasına yönelmesiyle başlar. Suret gözüyle bakmak insanı yanıltır. Can gözüyle bakmak ise insanı gerçek benliğiyle buluşturur. Mevlânâ’ya göre insan, kendini dışarıda aradıkça uzaklaşır içine döndükçe kendine yaklaşır.

Mevlânâ bir diğer beytinde ise şu sözlerle anlatır kendilik makamını:

“Nice insanlar var ki üstünde elbise yoktur;

Nice elbiseler var ki içinde insan yoktur.”

Bu beyitte Mevlânâ, insanın dış görünüşle makamla ve kimlikle değil iç hakikatiyle var olduğunu vurgular. Kendilik makamı kişinin sahip olduklarıyla değil özüyle yüzleştiği noktadır. Elbise, burada toplumsal rollerin ve yapay kimliklerin simgesidir. Mevlânâ’ya göre insan bu örtülerden sıyrıldığında yani başkalarına benzemeyi bıraktığında kendilik makamına yaklaşır.

Sonuç itibarıyla kendilik makamı insanın kendine yaklaştığı en derin noktadır. Buraya ulaşan kişi artık başkalarının çizdiği yollarla değil kendi iç sesinin rehberliğiyle yürür. Kendilik makamı bir varış değil süreklilik isteyen bir hâldir. İnsan bu makamda kaldığı sürece kendisi olmaya devam eder.

Ya Şehr-i Ramazan

HOŞ GELDİN

GER

Celal CEYLAN
İnfaz ve Koruma Memuru
Devrek Açık Ceza İnfaz Kurumu

AVRUPA'NIN ORTASINDA GİZLİ BİR HAZİNE

POLONYA

Orta Avrupa'nın kalbinde yükselen bu topraklar; sakın ovalardan gür ormanlara, kristal duruluğundaki göllerden heybetli dağ silüetlerine uzanan doğal bir armoni sunar. Mevsimlerin belirgin döngüsü; ilkbaharın yemyeşil uyanışı, yazın dingin ışığı, sonbaharın altın tonları ve kışın beyaz örtüsüyle ülkeye benzersiz bir ritim kazandırır. Doğa kimi yerde insanı saran huzurlu bir sessizlik kimi yerde keşfetme arzusunu kamçılayan vahşi bir güç olarak karşınıza çıkar. Bu çeşitlilik ülkeyi yalnızca bir coğrafya değil her adımda değişen bir sahne gibi hissettirir ve ziyaretçilerine de her defasında yeni bir hikâye vaat eder.

Tarihi

Polonya topraklarının bilinen tarihi MÖ 3000'li yıllara dayanmaktadır. Bu dönemde öne çıkan Lusat kültürünün ardından Antik Çağ boyunca Keltler, İskitler, Slavlar ve Germenler bölgede varlıklarını sürdürmüşlerdir. Daha sonra Polonya'yı oluşturacak Batı Slav kabileleri bölgeye 5. yüzyıldan itibaren gelmeye başlamıştır.

Polonya'nın bir ulus kimliği kazanarak Avrupa'da müstakil bir devlet olma sürecine girmesi 10. yüzyılda başlamıştır. Bu yüzyıl aynı zamanda bölge halkının Hristiyanlığı ve Roma Kilisesi'nin otoritesini kabul ettiği yüzyıldır. Bu ulus kimliğinin bölgede Polan, Horvat, Masov, Vislan gibi Slav ağırlıklı kavimlerin bir araya gelmesiyle oluştuğu tahmin edilmektedir. Polonya'nın bilinen ilk devleti 930 yılında I. Mieszko'nun liderliğinde kurulan Piast Hanedanı'dır. Hristiyanlığın kabulü ve Papalıkla ilişkilerin güçlendirilmesi de onun zamanında olmuştur. Mieszko'nun ardından varlığını bir süre daha koruyan devlet, ilerleyen dönemlerde iktidar mücadeleleriyle küçük prensliklere bölünmüş ve 12.

yüzyılın ortalarından itibaren yaklaşık iki asır sürecek bir fetret devri yaşanmıştır. Polonya bu dönemde Moğolların, Litvanyalıların ve Prusyalıların saldırılarıyla büyük yara almış ve bu zorlu süreç 1320 yılında sona ermiştir. 1370'lerde Macaristan ve Litvanya ile kurulan birlik daha sonra yalnızca Litvanya ile sürdürülmüş ve bugünkü Ukrayna ve Belarus topraklarını da içine alan bölgede kurulan Polonya-Litvanya Birliği 16. yüzyılın sonlarına kadar Avrupa'nın önemli devletlerinden biri olarak varlığını korumuştur.

18. yüzyılın başlarından itibaren Polonya kültürel, sanatsal ve toplumsal alanlarda önemli mesafeler kat etmişse de siyasi yönden zayıflamış ve giderek Rusya'nın kontrolü altına girmeye başlamıştır. 1770'lerden itibaren hızlı bir çöküş dönemine giren Polonya, 1795 yılına gelindiğinde topraklarının büyük çoğunluğunu Rusya'ya geri kalanını da Prusya ve Avusturya'ya karşı kaybederek devlet olma vasfını yitirmiştir. 19. yüzyıl boyunca ve özellikle yüzyılın ikinci yarısında bağımsızlık yolunda adımlar atılmışsa da Polonya'nın bağımsız bir devlet olarak yeniden tarih sahne-

sine çıkışı ancak I. Dünya Savaşı sonrasında Almanya, Avusturya-Macaristan ve Çarlık Rusya'nın yıkılması ile mümkün olmuştur.

İklim ve Bitki Örtüsü

Polonya'nın iklimi ve bitki örtüsü, ülkenin coğrafi konumu nedeniyle hem okyanusal hem de karasal özellikler gösteren geçiş tipi bir iklim yapısına sahiptir. Ülkenin batısı daha ılıman ve nemliken doğusu daha sert ve karasal iklim etkisi altındadır. Kışlar özellikle doğu ve güneydoğuda uzun ve soğuk geçer, sıcaklıklar sık sık sıfırın altına düşer. Yazlar ise genellikle ılık ve yağışlıdır, sıcaklık ortalamaları 18-22°C civarındadır. En fazla yağış yaz aylarında görülür, kışın ise kar yağışı yaygındır. Baltık Denizi kıyıları yıl boyunca daha yumuşak sıcaklıklar alırken güneydeki Tatra Dağlarında sert dağ iklimi hâkimdir.

Polonya geniş orman alanlarıyla dikkat çeken bir ülkedir. Ülke yüzeyinin yaklaşık üçte biri ormanlarla kaplıdır ve bu ormanlarda çoğunlukla çam, göknar, meşe, kayın ve ladin ağaçları bulunur. Kuzey kesimlerde Baltık kıyılarına özgü çalı-

POLONYA

lıklar ve kıyı bitkileri görülürken iç kesimlerde geniş yapraklı ormanlar hâkimdir. Güneyde yükselen Tatra ve Karpat Dağlarında ise yükseltiye bağlı olarak iğne yapraklı ormanlar, alp çayırları ve yüksek dağ bitkileri yer alır. Ülkenin zengin nehir sistemleri ve göl bölgeleri çevresinde sulak alan bitkileri de yaygındır. Polonya'nın bu çeşitliliği hem iklim geçişliliğinin hem de topoğrafyasının doğal bir sonucudur.

Ekonomik Durum

Soğuk Savaş sonrası süreçte serbest piyasa ekonomisine geçen Polonya, son 30 yılda kat ettiği mesafeyle Avrupa'nın en önemli ekonomilerinden biri olmayı başarmıştır. Ülkede altyapı yatırımlarına verilen önem yabancı sermayeye yönelik kolaylaştırıcı çözümler, nitelikli iş gücünün giderek artması ve küresel ekonomik krizden minimum etkiyle sıyrılmayı sağlayacak ekonomik tedbirler Polonya'yı son yıllarda önemli bir pazar hâline getirmiştir.

Polonya ekonomisi büyük oranda hizmet sektörüne ve sanayiye dayalıdır. Hizmet sektörü istihdamın ve millî gelirin yaklaşık %60'ını karşılamaktadır. Sanayi sektörünün istihdamdaki payı %30'u, millî gelirdeki payı ise %40'ı bulmaktadır. Başlıca sanayi kolları; makine, demir-çelik, tekstil, kömür, kimya, gemi, gıda işleme ve camdır. Ülke başta taş kömürü, linyit ve bakır olmak üzere doğal kaynaklar bakımından da zengindir. Taş kömürü ve linyit rezervleri açısından dünyada beşinci sırada yer alan Polonya, gümüş üretiminde dünyada üçüncü bakır üretiminde ise dokuzuncu sıradadır. Ülkede ayrıca sülfür, magnezyum, çinko, tuz, kil, kurşun, kaolin ve potas madenleri bulunmaktadır.

Tarım sektörü halkın önemli gelir kaynakları arasında yer almakla birlikte millî gelirdeki payı son derece sınırlıdır. Yetiştirilen başlıca ürünler; patates, sebze-meyve ve

buğdaydır. Ayrıca kümes hayvanı yetiştiriciliği de yaygındır.

Türkiye ile İlişkiler

Türkiye ile Polonya arasındaki ilişkiler tarih boyunca genel itibarıyla olumlu seyretmiştir. 1918 yılında bağımsızlığını ilan eden Polonya, Türkiye Cumhuriyeti'ni ilk tanıyan devletlerden biri olmuştur. İkili ilişkiler 2009 yılında stratejik ortaklık seviyesine yükseltilmiştir. Devletler arası üst düzey ziyaretler de son yıllarda artarak devam etmektedir. Polonya'nın Ankara Büyükelçiliği dışında İstanbul'da bir başkonsololuğu, İzmir, Mersin ve Antalya'da da bir fahri konsoloslugu bulunmaktadır. Türkiye'nin Varşova Büyükelçiliği ise II. Dünya Savaşı yıllarında tahliye edildikten sonra 1947'de yeniden hizmete açılmıştır.

Ayrıca Türkiye ve Polonya arasındaki kültürel ve toplumsal ilişkilerde önemli bir ivme yakalanmıştır. Bu ivme turizm sektörüne de olumlu yansımıştır.

tarihi ve turistik yerler

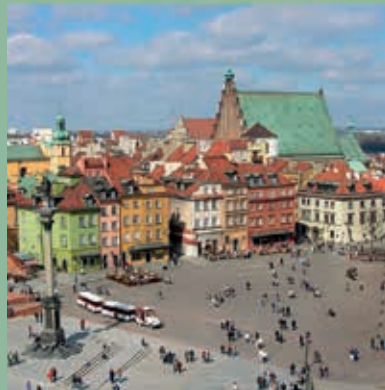
Wieliczka Tuz Madeni

Krakow'un hemen dışında yer alan Wieliczka Tuz Madeni, Avrupa'nın en etkileyici yer altı komplekslerinden biridir. 700 yıllık geçmişiyle dünyanın en eski tuz işletmelerinden biri olan bu maden; kilometrelerce uzunluktaki tünelleri, oyma heykelleri, tuzdan yapılmış dev salonları ve yer altı gölleriyle adeta bir yer altı şehri görünümündedir. Özellikle tuzdan oyulmuş Şapel (St. Kinga Şapeli), kristal avizeleri ve yüksek tavanlarıyla ziyaretçilerin en çok fotoğrafladığı alanlardan biri. Maden boyunca yürürken hem tarihi hem de gizemli atmosferi hissediyorsunuz.

Wawel Kalesi

Vistula Nehrine bakan Wawel Tepesi üzerinde yükselen bu kale, Polonya tarihinde özel bir yere sahiptir. Uzun yıllar kralların yaşadığı bu yapı bugün ülkenin en değerli müzelerinden biri olarak hizmet veriyor. Kale kompleksi içerisinde kraliyet daireleri, büyük salonlar, hazineler ve katedral yer alıyor. Rönesans döneminin ihtişamını yansıtan resimler, duvar halıları ve sanat eserleri ziyaretçileri adeta zaman içinde yolculuğa çıkarıyor. Ayrıca içeride Osmanlılara ait bazı tarihi objelerin sergilenmesi Türk ziyaretçilerin ilgisini çeken detaylardan biri. Kale terasından Vistula Nehrine bakan manzara ise görülmeye değer.

Varşova Eski Şehir

UNESCO Dünya Mirası Listesine alınan Varşova Eski Şehir, tarihi dokusuyla ziyaretçilerin ilk uğradığı yerlerden biri. İkinci Dünya Savaşı

sırasında neredeyse tamamen yıkılan bu bölge 1980'li yıllarda orijinal planlarına sadık kalınarak yeniden inşa edildi. Renkli cepheleri, taş döşeli sokakları, sokak sanatçıları ve tarihi pazar meydanıyla tam bir Avrupa masalını andırıyor. Eski şehir pazarı, açık hava kafeleri ve butik dükkânlarıyla hem canlı hem romantik bir atmosfer sunuyor. Şehir surları ve Barbakan da bölgenin önemli durakları arasında.

Auschwitz-Birkenau

Krakow'a yaklaşık 70 kilometre uzaklıktaki Auschwitz-Birkenau insanlık tarihinin en karanlık dönemine ışık tutan bir anı mekânıdır. 1940-1945 yılları arasında Nazi Almanyası tarafından toplama ve imha kampı olarak kullanılan bu alan yaklaşık bir milyon insanın hayatını kaybettiği yer. Bugün müze olarak korunan kamp, ziyaretçilere savaşın ve soykırımın acı gerçeklerini bütün çıplaklığıyla sunuyor. Barakalar, gaz odaları, kişisel eşyalar ve fotoğraflar hafızalarda silinmeyecek izler bırakıyor. UNESCO Dünya Mirası Listesinde yer alan kamp tarih bilinci açısından mutlaka görülmesi gereken yerlerden. Auschwitz-Birkenau yalnızca geçmişin acılarını hatırlatan bir mekân değil aynı zamanda insanlığa önemli bir uyarıdır. Nefret ve ayrımcılığın yol açtığı yıkımı gözler önüne seren kamp, ziyaretçilere barışın, insan onurunun ve tarih bilincinin ne kadar değerli olduğunu güçlü bir şekilde hatırlatır.

POLONYA

Malbork Kalesi

Nogat Nehri kıyısında yükselen Malbork Kalesi yalnızca Polonya'nın değil tüm Avrupa'nın en etkileyici Orta Çağ yapılarından biri. 13. yüzyılda Töton Şövalyeleri tarafından inşa edilen bu dev yapı, yüz ölçümü bakımından dünyanın en büyük tuğla kalesi ünvanına sahip. Üç ayrı bölümden oluşan kale; yüksek surları, köprüleri, avluları, şövalye salonları ve müzeleriyle tam bir tarih ansiklopedisi gibi. Kale içerisinde zırh koleksiyonları, silah galerileri, Orta Çağ'a ait günlük yaşam alanları sergileniyor. Akşam saatlerinde düzenlenen ışık ve ses gösterileri ise ziyaretçilere unutulmaz anlar yaşıyor.

Toruń Tarihi Şehir Merkezi

Orta Çağ ruhunu en iyi koruyan şehirlerden biri olan Toruń, ünlü Astronom Nicolaus Copernicus'un doğduğu yer olarak da bilinir.

Kızıl tuğlalarla inşa edilmiş Gotik mimarisi, dar sokakları, eski pazar meydanı ve Vistül Nehri kıyısındaki manzarasıyla ziyaretçilerini büyülüyor. Şehrin UNESCO Dünya Mirası Listesinde yer alan tarihi merkezi adeta yaşayan bir müze gibidir. Copernicus'un doğduğu ev müze olarak ziyarete açıktır.

Wrocław Pazar Meydanı – Cüceler Şehri

Renkli binaları, Gotik belediye binası ve canlı atmosferiyle Wrocław'ın Rynek (Pazar Meydanı) bölgesi, Polonya'nın en güzel meydanlarından biri kabul edilir. Şehrin en eğlenceli özelliği ise sokaklara yayılmış 400'den fazla cüce heykeldir. Bu heykeller bir tür açık hava hikâyesi sunar. Rynek Meydanı yalnızca mimarisiyle değil günün her saati canlı olan sosyal hayatıyla da dikkat çeker. Kafeler, restoranlar ve sokak sanatçıları meydanı adeta bir buluşma noktasına dönüştürür. Özellikle yaz aylarında düzenlenen konserler ve festivaller Wrocław'ın kültürel dinamizmini gözler önüne serer.

Meydanın simgesi olan Gotik belediye binası, Orta Çağ'dan günümüze ulaşan en etkileyici yapılardan biridir. Detaylı taş işçiliği ve tarihi atmosferiyle ziyaretçilere zamanda yolculuk hissi yaşatır. Binanın çevresindeki dar sokaklar ise keşfetmeyi sevenler için sürprizlerle doludur.

YEMEK KÜLTÜRÜ

Zapiekanka

Polonya'ya gelmeden önce adını dahi duymayanlar vardır mutlaka. Ancak zapiekanka, Polonya'nın en ünlü fast food yiyeceğidir desek yanlış olmaz sanırım. Polonya'ya adım atar atmaz her köşe başında zapiekanka dükkânı ile karşılaşsınız. Zapiekanka, uzunca bir baget ekmek üzerine isteğinize göre mantar, salam, soğan gibi kendi zevkinize göre ürünler konulan ve son olarak kaşar peyniriyle fırına verilen ve üzerine ketçap-mayonez gibi soslar eklenen pizzaya benzer ucuz, karın doyurucu ve çok lezzetli bir yiyecektir.

Pierogi

Bir diğer Polonya'nın meşhur yiyeceklerinden biri olan pierogi, Polonya sınırlarını çoktan aş-

mış olan bir yemek. Pierogi için Polonya usulü mantı demek yanlış olmaz sanırım. Hazırlanış biçimi ve görünümü mantıya benzese de tat olarak hiç alakası yoktur.

Zapiekankadan sonra Polonya'da en çok yiyeceğiniz yemek pierogi olacaktır. Patatesli, peynirli, kıymalı hatta reçelli çeşitlerini bulabilirsiniz. Özellikle de reçelli pierogi, haşlanır ve üzerine Śmietana denilen kremalı yoğurt gezdirilerek servis edilir. Pierogi, suda haşlanarak ya da yağda kızartılarak yenilir ve üzerine hafif kızartılmış soğan ile de servis edilir.

Bigos

Bigos aynı zamanda avcı yemeği olarak da bilinir. Lahana ya da lahana turşusu, av eti, sosis kullanılarak hazırlanan bu yemek Polonya'da

oldukça meşhur diyebilirim. Av eti bulmak o kadar da kolay olmadığı için evlerde genellikle karışık sote et kullanılması da oldukça yaygın. Geleneksel kış yemeklerinden biri olan bigos, dağa av hayvanı bulmak için çıkan Polonyalıların geleneksel yemeklerinden biri aynı zamanda.

Kanapka

Polonya halkının lezzetli ve çabucak hazırlanan bir diğer lezzeti olan kanapka esasında bildiğimiz soğuk sandviçin üstü açık versiyonu diyebiliriz. Özellikle de kahvaltı sofralarında sıkça karşılaşacağımız kanapkeyi genellikle tereyağı sürülmüş ekmek üzerine Kielbasa dilimleri ve isteğe göre çeşitli sebzelerle tüketebilirsiniz. Özellikle de güzel tütsülenmiş sosislerle çok iyi gider.

Kaynaklar

- 1.<https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-i-polonya>
- 2.<https://www.turna.com/blog/polonya-gezilecek-yerler>
- 3.<https://www.polonyadayiz.com/polonya-yemek-kulturu-polonya-mutfagi>

Cesim ŞEKER
İnfaz ve Koruma Başmemuru
Ahlak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Mevlana Türbesi ve Müzesi

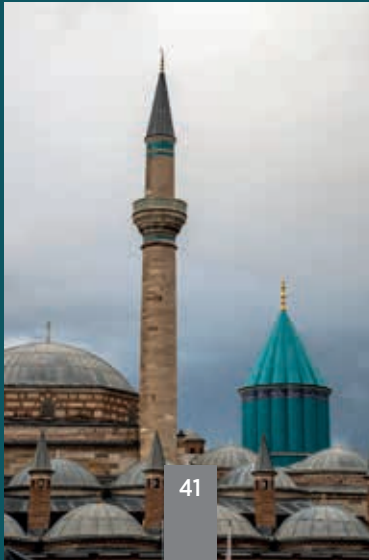
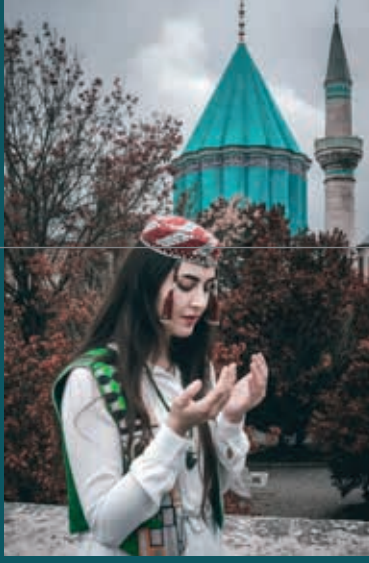
“Anadolu Selçuklularına ve Karamanoğullarına başkentlik yapmış, jeopolitik konumu oldukça önemli olan ve yüz ölçümü bakımından Türkiye’nin en büyük şehri olan Konya’nın en önemli duraklarından birisi Mevlâna Celaleddin-i Rumi Türbesi ve Müzesidir.

Asıl adı Muhammed Celâleddin olan Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî, 30 Eylül 1207 yılında bugün Afganistan sınırları içerisinde bulunan Belh şehrinde doğdu. Babası, Sultânü'l-Ulemâ (Âlimler Sultanı) ünvanına sahip olan Muhammed Bahâeddin Veled, annesi Mümine Hatun'dur. Muhammed Bahâeddin Veled, Mevlana'nın doğumundan bir müddet sonra ailesiyle Belh'ten göç eder. Mevlâna ve ailesi Şam'dan sonra Halep üzerinden Anadolu topraklarına girip Malatya, Erzin-can, Sivas, Kayseri ve Niğde yoluyla 1222 yılında Lârende'ye (Karaman) gelip yerleşirler. Bahâeddin Veled, Karaman'da kendisi için yaptırılan medresede yedi yıl kalarak irşat faaliyetlerinde bulunur.

Mevlâna Celâleddin, 1225 yılında Karaman'da Gevher Hatun ile evlenir. Mevlâna'nın yaptığı bu evlilikten Sultan Veled ve Alâeddin Çelebi isimli iki oğlu dünyaya gelir. Gevher Hatun'un vefatı üzerine ikinci evliliğini Kerra Hatun'la yapar ve bu evlilikten de Emir Âlim Çelebi isimli bir oğlu ile Melike Hatun isimli bir kızı olur.

Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubâ'tın ısrarlı daveti üzerine Bahâeddin Veled ve ailesi, Karaman'dan Selçuklu Devleti'nin başkenti olan Konya'ya göç eder. Mevlâna ve ailesi ilk zamanlar Altunaba (İplikçi) Medresesine yerleşir. Babasının vefatı üzerine onun yerine geçen Mevlâna, İplikçi Cami diye bilinen yerdeki medresede uzun yıllar

dersler verir. Yaşamını "Hamdım, piştım, yandım." sözleri ile özetleyen Mevlâna 17 Aralık 1273 günü, 66 yaşında iken Konya'da vefat etmiştir.

Mevlana vefat edince türbesinin olduğu yere defnedilmiştir. Mevlevî Dergâhı ve Türbesi 1926 yılında "Konya Âsâr-ı Âtika Müzesi" adı altında müze olarak hizmete başlamıştır. 1954 yılında ise müzenin teşhir ve tanzimi yeniden gözden geçirilmiş ve müzenin adı "Mevlâna Müzesi" olarak değiştirilmiştir.

Türbenin yeşil kubbesi uzaktan bile çok etkileyici görünmektedir. Müzenin avlusuna "Dervîşân Kapısı"ndan girilir. İçeri girince insanı ney sesi ve güzel kokular karşılamaktadır. Mevlana'nın "Gel, ne olursan ol yine gel." sözü girişteki duvarda yazılıdır. Avlunun kuzey ve batı yönü boyunca derviş hücreleri yer almaktadır. Güney yönü, matbah ve Hürrem Paşa Türbesinden sonra, Üçler Mezarlığına açılan Hâmûşân (Susmuşlar) Kapısı ile son bulur. Avlunun doğusunda ise Sinan Paşa, Fatma Hatun ve Hasan Paşa türbeleri yanında semahane ve mescit bölümleri ile Mevlâna ve aile fertlerinin mezarlarının da içerisinde bulunduğu ana bina yer alır.

Herkesin Mevlana'yı daha iyi tanıyabilmesi ve öğrenebilmesi için müze girişleri ücretsizdir. Mevlâna Müzesini 2025 yılında farklı inanç ve kültürden 3 milyon 62 bin 800 kişi ziyaret etmiştir.

Kamil KIRATLI
Öğretmen
Bilecik M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

GELENEKSEL KUKLA OYUNU

Eski Türk gelenekleri arasında yer alan kukla geleneği belli bir olayı anlatmak için farklı karakterleri yansıtan sembollerin oyunlaştırılması ile gerçekleştirilen sanattır. Kukla geleneği ile ilgili araştırmalar yapan Paul McPharlin kukla oyununu “İnsan kontrolü altında hareket eden tiyatral bir figürdür.” tanımını kullanarak açıklamıştır. Kukla sanatı geleneksel gölge oyunları içerisinde yer alan eşsiz bir sanattır. Geçmiş dönemlere nazaran aynı yoğunlukta olmasa da kültürel bir değer olarak günümüzde hâlâ devam etmektedir.

Kukla oyunlarında izleyicilere kuklanın canlı olduğu hissettirmeye çalışılır. Bu sebeple kuklayı oynatan kişi oyunun oynandığı sahnenin arkasında gizlenmektedir. Oyun-

lar genellikle insanları güldürmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda izleyicilere belli bir konuyu aktarırken eğitici yönünün de bulunduğu gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalarda kukla geleneğini Türklerin Anadolu’ya gelirken beraberinde getirdiği belirtilmiştir. Orta Asya’da yaşamış Türklerde kukla oyunlarına, “çadır hayal” veya “kol korçak” isimlerinin verildiği anlaşılmaktadır. Bu geleneğin Osmanlı Devleti döneminde önemli gelişimler gösterdiği gözlemlenmiştir. Kukla geleneğinin yaşatılması amacıyla eski zamanlarda değişik sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Gezgin kuklacılar panayır ve yerleşim yerlerini gezerek gösterilerini gerçekleştirmişlerdir. Bu da geleneğin yaşatılmasına ve tanınırlık kazanmasına katkı

“

Geleneksel kukla oyunlarında kalıplaşmış bazı tipler bulunmaktadır. Bunlardan biri İbiş tipleridir. İbiş, kukla oyunlarında zengin ve ihtiyar karakterin uşağı olarak bilinmektedir. Neşeli, zeki ve gösterişe karşı bir karakteri temsil etmektedir.

sağlamıştır. Kuklalar; tahta, bez veya ahşaptan yapılmaktadır. Kukla yapımında tokmak, fırça, zımpara, mengene, boya ve vernik gibi aletler kullanılmaktadır. Bu kukla bebekleri oynatan kişilere “kuklacı” denilmektedir.

Geleneksel Kukla Oyunu Çeşitleri

Kukla oyunlarında el kuklası, iskemle kuklası, canlı kukla, araba kuklası ve ipli kukla gibi farklı çeşitler bulunmaktadır.

İpli Kukla: İpli kuklalarda kullanılan önemli malzeme ahşaptır. İpli kuklaların ahşap kısımları genellikle ıhlamur ağacından yapılır. Kuklalarda yer alan eklemlerin yapımında ise tel veya metal malzemeler kullanılmaktadır.

İskemle Kuklası: Göğüs bölgelerinden ipin geçtiği bu türde bazı çalgıların eşlik etmesiyle kuklalar dans ettirilir. Bu kukla türü genellikle panayır veya şenlik gibi sokaklarda düzenlenen eğlencelerde kullanılmaktadır.

El Kuklası: Geleneksel kukla oyunlarında en yaygın kullanılan türdür. El kuklalarının gövdeleri bezden dikilmektedir. Başları ve kolları mukavvadan yapılmaktadır. Bu tür kuklanın yapımı kolaydır. El kuklalarının yapılması noktasında kuklayı oynatanın elinin büyüklüğü ile kuklanın boyunun aynı olması gereklidir. El kuklalarının bir konunun anlatımın yer aldığı oyunlarda, ipli kuklaların ise çoğunlukla dans eden figürlerin yer aldığı oyunlarda kullanıldığı araştırmalarda belirtilmiştir.

Araba Kuklası: Araba kuklasını oynatan kişi arabanın yanına gizlenir ve büyük boy kuklaları da sopası ile oynatarak bu gösteriyi sergilemektedir.

Canlı Kukla: Bu kukla oyununda ahşaptan veya tahtadan yapılmış kuklalar bulunmamaktadır. Oyuncular kendilerini kukla şekline

koyup gövdelerine yüz çizerler, başlarını ve kollarını bir örtüyle örterler. Daha sonrasında bir gömlek giyerler. Bu türün daha çok kırsal bölgelerde oynandığı araştırmalarda saptanmıştır.

Geleneksel Kukla Oyunlarında Karakterler

Geleneksel kukla oyunlarında kalıplaşmış bazı tipler bulunmaktadır. Bunlardan biri İbiş tipleridir. İbiş, kukla oyunlarında zengin ve ihtiyar karakterin uşağı olarak bilinmektedir. Neşeli, zeki ve gösterişe karşı bir karakteri temsil etmektedir. Sorulan sorulara karşı hazır cevaplılığı ile ön plana çıkmaktadır. Oyunlarda genellikle talihsizlikler onu bulmakta ve işler yolunda gitmemektedir.

Kukla oyunlarında İhtiyar karakteri de bulunmaktadır. İhtiyar İbiş'in efendisidir. Bey veya beyefendi adlarının da İhtiyar karakterine verildiği bilinmektedir. Kukla oyunlarında konularına göre genç aşık, sevgilisi, kötü karakter, kızın annesi gibi karakterlerin bulunduğu bilinmektedir. Bu karakterler anlatılmaya çalışılan konuya göre oynatılmaktadır.

“

Kukla oyunlarında izleyicilere kuklanın canlı olduğu hissettirilmeye çalışılır. Bu sebeple kuklayı oynatan kişi oyunun oynandığı sahenin arkasında gizlenmektedir.

Oyunlar genellikle insanları güldürmek amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Samet YURTTAŞ

Öğretmen

Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

EDEBİYATIN BAŞKENTİ

Şehr-i Maraş

“

UNESCO'nun 2004 yılında başlattığı Yaratıcı Şehirler Ağının yeni üyeleri, 31 Ekim Dünya Şehirler Gününde Paris'te gerçekleştirilen etkinlikte belirlendi. Buna göre Kahramanmaraş, “Edebiyat” alanında Türkiye’den bu platforma seçilen ilk şehir oldu. Önemli bir başarıya imza atan Kahramanmaraş’ın “Edebiyat Şehri” kimliği dünya çapında da tescillenmiş oldu.

Kahramanmaraş'ın bu başarısı bir tesadüf değildir. Türkiye'nin edebiyat başkenti olarak anılan Kahramanmaraş, nihayet dünya çapında da hak ettiği değeri almıştır. Kahramanmaraş, Türk edebiyatımızın bel kemiğidir, can damarıdır. Çünkü yıllardır Türk edebiyatına yön veren, fikir üreten şairler ve yazarlar yetiştirmiş, yetiştirmeye de devam etmektedir.

Karacaoğlu, Âşık Mahzuni Şerif, Mustafa Okumuş, Necip Fazıl Kısakürek, Abdurrahim Karakoç, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Nuri Pakdil, Alaaddin Özdenören, Rasim Özdenören, Mehmet Akif İnan, Tahsin Yücel, Bahattin Karakoç gibi sayısız isim... Bu isimler gibi daha birçok şair, yazar ve fikir adamı bu topraklarda doğmuş bu topraklardan ilham almış şiirlerinin ilk mısraları bu coğrafyada kâğıda dökülmüştür. Hayatta olmasalar da eserleri ilgiyle okunmaya devam etmektedir. Fikirleri dost meclislerinde ve akademilerde dile getirilmektedir. Bu nedenle edebiyat denilince akla Kahramanmaraş gelir.

Edebiyatla Kurulan Gönül Bağı

Kahramanmaraşlı şair ve yazarlar, şiirle ve yazıyla güçlü bir gönül bağı kurar. Bu bağ, edebiyatı kuşaktan kuşağa taşır. Dışarıdan basit gibi görünen ancak son derece güçlü bir bağdan söz ediyorum: Gönül bağı, dost bağı... Dostlarıyla muhabbeti hiç kesmezler. Belki de Kahramanmaraş'ın bu kadar çok şair ve yazar yetiştirmesinin önemli sebeplerinden biri budur. Kahramanmaraşlı arkadaşlarımı ziyaret etmiş, Kahramanmaraş sokaklarının havasını solumuş biri olarak bunları rahatlıkla söyleyebiliyorum. Kahramanmaraş'a giden herkes oradaki şiir ve edebiyat kokusunu hisseder.

Her Kahramanmaraşlının şiirle ve

edebiyatla bir geçmişi, yakınlığı ve teması vardır. İki dakika konuştuktan sonra size bir dördlük ya da kendi yazdığı bir şiiri okuyabilir. Bu durum yaşlı, genç, çocuk fark etmeksizin böyledir. En azından askerde ya da gurbette kaldığı dönemlerden yazılmış mektupları vardır. Kısacası bir Kahramanmaraşlı ile oturduğunuzda şiirden ve edebiyattan söz açılmaması neredeyse imkânsızdır.

İşte yukarıda söz ettiğim edebiyat ve şiirle kurulan gönül bağı tam olarak buradan gelir. Edebiyatı ve şiiri hayatın her alanında yaşarlar. Bu nedenle güçlü bir bağ oluşur ve kuşaktan kuşağa aktarılır. Bu bağ yeni şairlerin yeni fikir adamlarının yetişmesine vesile olur.

Kahramanmaraşlı şair ve yazarlar aynı zamanda genç kuşakları da destekleyerek onların edebiyat yolunda ilerlemelerine ve gelişmelerine de yoldaşlık eder. Şiirlerini ve yazdıkları eserleri ilk onlar okur, onlar yorumlarlar. Ortaokul ve lise çağındaki gençler, yazdıkları ilk metinleri usta şair ve yazarlara okuma imkânı da bulur. İşte bütün bunlar Kahramanmaraş'ı edebiyatın başkenti yapan temel dinamiklerdendir.

Yazımı bitirmeden önce UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına edebiyat alanında seçilen Kahramanmaraş'ı, şairlerini ve yazarlarını bu başarılarından dolayı tebrik ediyorum.

Kaynak: kahramanmaras.bel.tr

Hamdi ÖLMEZOĞLU

Psikolog

Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

İKİ BAKIŞIN GÖLGESİ

Hayat hızlandı biz de hızlandık. Gün içinde pek çok insanla karşılaşıyor pek çok durumu aynı anda yönetiyoruz. Böyle zamanlarda zihnimiz, olan biteni kısa yollardan anlamlandırmak ister. Bu da çoğu kez “ilk izlenim”e yaslanmamıza neden olur.

Toplu bir ortama girdiğimizde kimin daha çalışkan kimin daha sessiz kimin daha otoriter olduğunu kısa sürede sezebiliriz. Bu sezgiler pratik bir fikir verir ancak her pratik fikir her zaman doğru değildir. Çünkü ilk bakış çoğu zaman bütün resim değildir.

Zihin Neden Acele Eder?

Zihnin bu hızlı karar verme eğiliminin temel nedeni basittir: Her durumda uzun uzun düşünmeye, ayrıntılı analiz yapmaya zaman bulamayız. Bu yüzden zihin “kestirme” yolları tercih eder. Bu kısa yollar bazen işe yarar bazen de gerçeği çarpıtır. Ayrıntılar gözden kaçabilir, hızın bedeli yanlış yorum olabilir.

İlk İzlenim Bizi Nereye Taşır?

Bir kişi hakkında oluşan ilk izlenim sonraki yorumlarımızı da etkileyebilir. Yeni tanıştığımız birinin kıyafeti, ses tonu, mimikleri... Bazen bunlardan yola çıkarak o kişinin kişiliğine, hayata bakışına hatta “iyi bir insan olup olmadığına” dair çıkarımlar yaparız.

Oysa bu tür genellemeler çoğu zaman buz dağının görünen kısmıdır. Görünmeyen kısım ise daha derin daha karmaşık ve çoğu kez daha belirleyicidir.

Halo Etkisi: Bir Özellik Tüm Algıyı Boyayabilir

Bu noktada “halo etkisi”nden söz etmek gerekir. Halo etkisi bir bilişsel yanlılık türüdür. Bir kişinin tek bir olumlu özelliğine dayanarak diğer özellikleri hakkında da otomatik biçimde olumlu değerlendirme yapma eğilimidir.

“

Zihnin hızlı hareket etmesi doğaldır. Ancak hız her zaman doğruluk demek değildir. Bu nedenle değerlendirmelerimizin genelleyici ve yargılayıcı olabileceğini unutmamak gerekir. Yeni bir ortama girdiğimizde, iş hayatında ya da sosyal çevremizde halo etkisinin devreye girebileceğini bilmek bakış açımızı genişletir.

Bu kavramı ilk kez Psikolog Edward Thorndike ortaya koymuştur. Thorndike'in askerler üzerinde yaptığı gözlemler, dış özellikleri olumlu değerlendirilen kişilerin liderlik ve zekâ gibi daha soyut özelliklerinin de daha olumlu değerlendirilebildiğini göstermiştir.

Psikolog Solomon Asch'in deneyleri de halo etkisini çarpıcı biçimde ortaya koyar. Asch, katılımcılara A ve B olarak adlandırılan iki kart verir.

- A kartında şu özellikler yer alır: Akıllı, çalışkan, fevri, eleştirel, inatçı, kıskanç.
- B kartında ise aynı özellikler farklı sırayla yer alır: Kıskanç, inatçı, eleştirel, fevri, çalışkan, akıllı.

Özellikler aynıdır ancak sıralama değişir. Katılımcılar A kartında olumlu özelliklerle başladıkları için Adaki kişi hakkında "akıllı" ve "çalışkan" gibi daha olumlu değerlendirmeler yapar. B kartında ise olumsuz özellikler öne alındığı için yorumların tonu daha da olumsuzlaşır.

Yani bazen kararımızı bilgi değil bilginin sunuluş biçimi yönlendirir.

Günlük Hayatta En Çok Nerede Görürüz?

Halo etkisini iş mülakatlarında sıkça görürüz. Görüşmenin ilk dakikalarında kendine güvenli bir izlenim bırakan aday kimi zaman daha donanımlı olmasına rağmen heyecanlandığı için kendini iyi ifade edemeyen bir adaya göre daha avantajlı konuma geçebilir.

Eğitim hayatında da benzer bir tablo karşımıza çıkar. "Çalışkan" ya da "uyumlu" etiketiyle değerlendirilen öğrencilerin sınav kâğıtları puanlanırken öğretmenlerin daha yüksek puan verme eğiliminde olabildikleri görülmektedir.

Zihnin hızlı hareket etmesi doğaldır. Ancak hız, her zaman doğruluk demek değildir. Bu nedenle değerlendirmelerimizin genelleyici ve yargılayıcı olabileceğini unutmamak gerekir. Yeni bir ortama girdiğimizde, iş hayatında ya da sosyal çevremizde halo etkisinin devreye girebileceğini bilmek bakış açımızı genişletir. Bazen birkaç adım geri çekilip görüş alanımızı büyütme, bazen de "buzdağının görünmeyen kısmı"na inmeyi denemek gerekir.

Çünkü asıl anlam çoğu zaman ilk bakışın ötesindedir.

“

Zihnin bu hızlı karar verme eğiliminin temel nedeni basittir: Her durumda uzun uzun düşünmeye, ayrıntılı analiz yapmaya zaman bulamayız. Bu yüzden zihnin "kestirme" yolları tercih eder. Bu kısa yollar bazen işe yarar bazen de gerçeği çarpıtır. Ayrıntılar gözden kaçabilir, hızın bedeli yanlış yorum olabilir.

Abdullah KAYA
Uzman Öğretmen
Nazilli E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu

Osmanlı'nın Ardından: Lübnan'ın Sahipsiz Kalan Hikâyesi

“1918 yılı sonbaharında Beyrut'un işgaline şahit oldum. Günlerce evimizden çıkmaya korktuk. O sırada Arap Haşimiye hükümeti ilan edildi ve Şükrü Paşa Eyyubi Vali sıfatıyla Beyrut'a geldi. Arap sancağı tezahüratlar ve merasimle hükümet dairesine çekildi. Şükrü Paşa'nın ilk verdiği emir Beyrut'taki Türklerin Salt'a gönderilmeleriydi. Hükümet-i Arabiyye İngilizlerin ve Fransızların vaatlerine rağmen ancak bir hafta payidar oldu. İtilaf Devletlerinin askerleri Beyrut'u işgal ettikten sonra Arap bayrağını indirdiler yerine kendi bayraklarını çektiler. Beyrut'tan ayrılmanın vakti gelmişti. Kaldığım uzun seneler zarfında her sınıf halkla iyi ilişkilerde bulunmuştum. Başta müftü olduğu hâlde memleketin uleması ve esnafı bizleri uğurlamak için geldiler. Kucaklaştık, ağlaştık ve bu tarzda Beyrut'tan ebediyen ayrıldık...”

Hüseyin Kazım KADRİ

YIL 1918 BEYRUT...

Beyrut halkı 400 sene süren Osmanlı hâkimiyetinin ardından giden son Osmanlıların arkasından hüznle ağlamaktaydı. Lübnanlılar, Türklerin gidişiyle hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını asılan Fransız bayraklarından anlamışlardı. 400 yıl boyunca Beyrut'un her köşesine sinmiş Türk varlığının gidişinin ardındaki tedirginlik ve huzursuzluk gözyaşlarıyla birlikte akıyordu doğunun bu efsane şehrinde.

Beyrut 1516'da Yavuz Sultan Selim'in Ridaniye seferi sonunda Osmanlı Devletine bağlanmıştı. Tam 402 yıl boyunca 1918 yılı sonbaharına kadar Osmanlı'nın en önemli limanlarından biri olarak kalmıştı. Karlı beyaz dağları, sedir ormanlarıyla ünlü Lübnan Doğu'nun Batı'ya açılan kozmopolit bir şehri olarak ünlenmişti Osmanlı coğrafyasında. Osmanlı Devletinin bölgeden ayrılmasıyla artık sahipsiz ve yalnızdı Lübnan. Ona sahip olmak isteyen Batılı güçlerin çizimleri 100 yıl sürecek kirli çamurlarını bulaştıracaklardı bu beş bin yıllık kadim ülkeye.

Arapça beyaz anlamına gelen Lübnan'ın tarihi adeta insanlıkla yaşıttır. Lübnan, Antik Çağ'da tüccar bir millet olan Fenikelilerin yurduydı. Antik Mısır, Sümer, Babil, Asur ve Roma egemenlikleri altına giren Lübnan'ın bugünkü kozmopolit yapısının temelleri o dönemde atılmıştı. Tarih boyunca Lübnan bir bütün olarak birlik içinde olamamıştı. Çünkü Lübnan'da ortak bir dil kullanılmasına rağmen farklı din ve inanışlara sahip birçok halk bulunmaktaydı.

Lübnan İslam ordularınca yedinci yüzyılda fethedildikten sonra Haçlı Seferleri sırasında işgale uğramış daha sonra Haçlıların bu topraklardan temizlenmesiyle çeşitli Müslüman devletlerce yönetildikten sonra 1516 yılında Osmanlı İmparatorluğuna bağlanmıştı. Lübnan'ı Lübnan

yapan 400 yıllık Osmanlı hâkimiyeti idi. Osmanlı egemenliğindeki Lübnan'da sayısız Türk eseri hayat bulmuştu. Her şehre, her caddeye, her sokağa Osmanlı izleri sinmişti.

Osmanlı hâkimiyetinde huzur ve mutlulukla yaşayan Lübnan'ın siyasi ve sosyal düzeni Osmanlı Devleti'nin Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın bölgeyi ele geçirmesi üzerine bozulmuştu. Çünkü İbrahim Paşa Lübnan'da Müslümanlar lehine olan düzeni bozarak Hristiyan Marunilere çok fazla imtiyazlar vermiştir. Bu imtiyazlar Lübnan'da var olan huzur düzenini bozmuş ve bir daha eski huzurlu günlere dönülemedi. Bu tarihten sonra Avrupalılar Lübnan'ın iç işlerine karışmaya başlamışlardı. Fransızların kışkırtmasıyla Hristiyan Marunilerle, Müslümanlar arasında çatışmalar yaşanmaya başladı. Bu çatışmalara Batılı devletler müdahale ederek Osmanlı Devletini sıkıştırmaya başladılar. Halk arasındaki çatışmaların sonucunda 1860 yılında Osmanlı Devleti, Avrupalı devletlerle Lübnan'a özerklik verilmesi şartı koşan antlaşmayı imzalamak zorunda kaldı. O yıllar Osmanlı Devleti zor ve buhranlı yıllar yaşamaktaydı. Hatta Batılı devletler Osmanlı Devletine Hasta Adam tabirini kullanmaktaydılar. Bu antlaşma sonrasında İngiliz, Fransız, Rus donanmaları Beyrut'a asker çıkarmış ve burada bir komisyon kurarak bölgeyi karıştırmaya devam etmişlerdi. Müslümanlar ile Hristiyanlar karşı karşıya getirilmiş asayiş sorunları bahane edilerek Müslüman halk üzerinde baskı kurulmuştur. Yüzyıllardır barış içinde yaşayan Müslüman ve Hristiyan halkların çatışma ortamına sokulması Osmanlı Devletini zor durumda bırakmıştır.

Lübnan'da kaybolmaya başlayan huzur I. Dünya Savaşı yıllarında iyice ayyuka çıkmıştı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Suriye'de bulunan Ordu Komutanı Cemal Paşa gelen

bilgiler ışığında Lübnan Fransız Konsolosluğunda arama yaptırmıştır. Cemal Paşa Lübnan'daki Fransız Konsolosluğundan ele geçirilen belgelerde Fransızlarla iş birliği yaptığı kanıtlanan ayrılıkçı Arap liderlerini tutuklattı. Beyrut'ta ve Şam'da kurulan askeri mahkemelerde yapılan yargılama sonucunda Fransız yanlısı ayrılıkçı Arap Aşiret liderleri idam edildi. Bu sert tedbir Arap kamuoyunda büyük bir tepki ile karşılandı. Savaş boyunca karışıklarla çalkalanan Lübnan, Osmanlı Devleti'nin savaştan yenilerek imzalamak zorunda kaldığı Mondros Ateşkes Antlaşması sonucu İtilaf Devletlerince işgal edildi.

I. Dünya Savaşı boyunca Arap liderlerin çoğu Osmanlı'ya bağlı kaldı. Osmanlıya bağlı kalan Arap aydınlardan biri vardır ki hem Lübnan tarihi hem de bizim tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Emir Şekip Arslan hayatı boyunca Osmanlıya bağlı kalmış Batı emperyalizmiyle hayatının sonuna kadar mücadele etmiştir. Emir Şekip Arslan 1911 yılında yayınlanan El Müeyyid gazetesinde şu satırlarla tüm Osmanlı halkına seslenmekteydi. "Şeref arayışı içinde hayatı idame ettirmektense şerefli bir ölümle ölmek evladır. Yalvarın Allah'a ey korunmuş mülkün Osmanlıları... Yeryüzünde mevcudiyetinizin devamı için ve boyunlarınızdaki boyunduruktan kurtulmak için yalvarın Allah'a Ey Doğulular! Yok, olup gitmemesi gereken bir devletin muhafazası için ancak fedakârlık ebediyete kadar yaşayacaktır."

Tarihimizin arka sokaklarında kalmış bugün belki de birçoğumuzun unuttuğu büyük kahramanlar ve olaylar vardır. Asıl olan tarihimize, bu kahramanlarınıza bakıp yarınımızı şekillendirmektir. Unutulmamalıdır ki hiçbir şey geçmişten bağımsız değildir ve gerçek zafer unutanların değil hatırlayanlardır.

Bünyamin ÖRNEK
İnfaz ve Koruma Memuru
Kavak S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Altına Hücumun Gerçek Bedeli

19. yüzyılın ortalarında Amerika Birleşik Devletleri, hem coğrafi hem de toplumsal açıdan hızlı bir dönüşüm sürecine girdi. Bu dönüşümün en kritik duraklarından biri, 1848'de Kaliforniya'da altının keşfedilmesiyle başlayan 'Altına Hücum' dönemi idi. Bu dönemde altın arayışıyla başlayan toplumsal hareketlilik yerli halk için felaket niteliğindeydi. Kaliforniya'ya akan yüz binlerce yerleşimci yalnızca ekonomik rekabeti değil aynı zamanda geniş ölçekli şiddeti, hastalıkları ve kurumsal ayrımcılığı beraberinde getirdi. 1848'de Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı James W. Marshall'ın Kaliforniya'daki Sutter's Mill'de altın bulduğunu duyurması, ülke tarihinin en büyük nüfus hareketlerinden birinin başlangıcı oldu. "Altına Hücum" olarak bilinen bu dönem özellikle ekonomik sıkıntı içindeki Avrupalı göçmenler için büyük bir umut yarattı. Bu haberle birlikte on binlerce insan kısa süre içinde kıtanın doğusundan batıya doğru göç etti. Devlet de bu göç hareketini çeşitli teşviklerle destekledi. Ancak hızlı nüfus akını yalnızca ekonomik dönüşüm yaratmadı aynı zamanda Kaliforniya yerli halkı için yıkıcı sonuçlar doğurdu. 1848-1855 arasındaki süreç günümüzde birçok tarihçi tarafından yalnızca ekonomik bir patlama değil aynı zamanda devlet destekli bir yerli nüfus kırımı olarak değerlendirilmektedir.

1800'lerin başında Kaliforniya, Avrupalı yerleşimciler açısından "ıssız" kabul edilen fakat gerçekte yüz binin üzerinde yerli nüfusa ev sahipliği yapan bir bölgeydi. Yurok, Miwok, Wintu, Pomo, Maidu ve

Ohlone gibi çok sayıda kültürel topluluk bu bölgede binlerce yıldır yaşıyordu. Ancak 1846-1848 Meksika-Amerika Savaşı sonrasında bölgenin Meksika tarafından ABD'ye devredilmesi yerli halkın kaderini belirleyen yeni bir dönemin kapısını açtı. Altına hücumla birlikte Kaliforniya'ya akın eden madenciler, yerlilere ait toprakları ve su kaynaklarını çoğu zaman "sahipsiz" sayarak zorla ele geçirdiler. Yerli topluluklar hem bireysel saldırıların hem de devlet tarafından örgütlenen paramiliter birliklerin hedefi hâline geldi. 1850'de Kaliforniya'nın eyalet statüsü kazanmasının ardından çıkarılan "Kızılderili Yönetimi ve Korunması Yasası" görünürde yerli halkın korunmasını amaçlıyordu. Fakat uygulamada köleleştirmeyi, zorunlu çalıştırmayı ve çocukların ailelerinden koparılmasını yasal zemine oturttu. Bu yasa doğrultusunda yerli çocuklar "çırak" adı altında beyaz ailelere verilebiliyor, yetişkinler ise borç-

“

20. yüzyıl boyunca Amerikan ulusal anlatısı "Altına Hücum"u genellikle girişimcilik, keşif ruhu ve özgürlüğün ifadesi olarak sundu. Ancak bu parlak anlatının gölgesinde yerli halkın sistematik biçimde topraklarından edilmesi, kültürlerinin parçalanması ve toplu katliamların bıraktığı ağır tarihsel miras yatmaktadır.

landırma ve sözleşme oyunları ile yıllarca çalışmaya zorlanabiliyordu.

Paramilter kuvvetler yerli köylerine baskınlar düzenliyor, yol güzergâhlarında “yerli avı” yapıyor ve toplu infazlar gerçekleştiriyordu. Bu dönemin en çarpıcı örneklerinden biri 1850-1851 Bloody Island (Kanlı Ada) katliamıdır. Pomo halkı, bir çiftlik sahibinin baskısı altında zorla çalıştırılmış ve bazı aile bireyleri öldürülmüştü. Bunun üzerine kaçan Pomo gruplarının peşine düşen ABD askerleri, Clear Lake bölgesinde yüzlerce Pomo’yu çoğu kadın ve çocuk olmak üzere katletti. Bu olay sonrasında bölgedeki Pomo nüfusu dramatik şekilde azaldı ve toplumsal yapıları neredeyse çöktü. Fiziksel şiddetin yanı sıra biyolojik yıkım da “Altına Hücum” yıllarının belirleyici unsurlarından biriydi. Yerleşimcilerin taşıdığı çiçek hastalığı, kızamık ve boğmaca gibi bulaşıcı hastalıklar bağışıklığı zayıf olan yerli topluluklarda çok yüksek ölüm oranlarına yol açtı. Hastalık-

lar, açlık, zorla yer değiştirme ve sosyal örgütlenmenin çöküşüyle birlikte yerli nüfus kısa bir süre içinde dramatik biçimde azaldı. 1848’de yaklaşık 100 bin olan yerli nüfus 1870’e gelindiğinde 30 binin altına düşmüştü.

20. yüzyıl boyunca Amerikan ulusal anlatısı “Altına Hücum”u genellikle girişimcilik, keşif ruhu ve özgürlüğün ifadesi olarak sundu. Ancak bu parlak anlatının gölgesinde yerli halkın sistematik biçimde topraklarından edilmesi, kültürlerinin parçalanması ve toplu katliamların bıraktığı ağır tarihsel miras yatmaktadır. Ekonomik çıkarlar ile ideolojik üstünlük arayışı birleştiğinde yerli toplumların “medeniyet dışı” ilan edilmesi şiddeti meşrulaştıran temel öğelerden biri hâline gelmiştir. Bu sebeple tarihi doğru hatırlamak, gelecekte benzer adaletsizliklerin tekrarlanmaması için temel bir sorumluluk olarak karşımıza çıkar.

Kaynaklar

1. Stannard, David E. Amerika’nın Soykırım Tarihi. İstanbul: Ketepe Yayınları
2. Lepore, Jill. Amerika Birleşik Devletleri Tarihi. İstanbul: Vakıfbank Yayınları
3. Wissler, Clark. Kızılderililerin Tarihi. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları
4. Zinn, Howard. Amerika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

“

1800’lerin başında Kaliforniya, Avrupalı yerleşimciler açısından “ıssız” kabul edilen fakat gerçekte yüz binin üzerinde yerli nüfusa ev sahipliği yapan bir bölgeydi. Yurok, Miwok, Wintu, Pomo, Maidu ve Ohlone gibi çok sayıda kültürel topluluk bu bölgede binlerce yıldır yaşıyordu.

Dr. Burçin IŞİM

Müdür Yardımcısı

Bakırköy Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

1912 YILI DEPREMİ EDİRNE VİLAYETİNDEKİ KAMU BİNALARI VE HAPİSHANELER-1

1912 yılında Marmara Denizi'nin batısında oldukça büyük bir deprem olmuştu. Bu deprem İkdâm gazetesinde oldukça geniş yer bulmuştu. Amerikan basını dahi depreme yer vermişti. Bizde o zamanki depremin nasıl olduğu ve nelere yol açtığı konusunda bir araştırma yaptık. Bununla ilgili çok fazla kaynak ve haber bulduk. Birçok kısmını elememize rağmen yazımız oldukça uzun kaldı. Bu yüzden yazımızı ikiye bölmek zorunda kaldık. İlk yazımızda depremin nasıl olduğu konusuna, ikinci yazımızda ise depremin olduğu şehirlerdeki kamu binalarındaki zararlardan ve hapisanelerde neler yaşandığından bahsedeceğiz.

Günümüzde kamuoyunun gündeminde sıklıkla yer alan büyük İstanbul depremi ile ilgili birçok tartışma olduğu hepimizce bilinmektedir. Esasında Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın bir kısmı İstanbul'dan Marmara Denizi'ni takip ederek Saroz Körfezi'ne kadar ulaşmaktadır. Bu fayın Marmara Ereğlisi, Tekirdağ, Şarköy, Gelibolu istikametinden Saroz Körfezi'ne kadar olan kısmı 8-9 Ağustos 1912 gecesi saat 3 sıralarında 7.4 şiddetinde büyük bir depremle kırılmış 50 saniye süren (kimi kaynaklarda 80 saniye) bu deprem sonucunda Şarköy ve

Mürefte'de neredeyse ayakta durabilen bir bina kalmamıştı.

O sırada Mürefte'de olan bir görgü tanığı İkdâm gazetesine verdiği demeçte depremi şöyle anlatmıştı: "Ailem ile hava değişikliği maksadıyla Mürefte'de bulunuyordum. Geçen gece ilk deprem bizi uyardı. Bir gün evvel hava pek sıkıntılı olduğundan esasen bir zelzele vukuundan havf (korku) ediyordum. Birinci depreme müteakip kadınların bağrıışları etrafı doldurdu. Tekrar daha şiddetli ve daha uzun olmak üzere ikinci bir hareket vuku buldu. Akabinde bir inhidam (çökme) gürültüsü işitildi. Hanemizin 1. katı münhedim (harap) olmuş ve zavallı hane sahibi kadın bir kız evladı ile enkaz altında kalmış idi.

Her taraftan işitilen nale-i figan (inilti, bağrıışmalar) manzara-daki dehşeti tezyid ediyordu. Bir müddet sonra iktisab-ı itidal ile aşağı indim. Enkaz altında kalan kadınları güç hâl ile tahlis edebildim (kurtardım). Hafifçe mecruh olmuşlardı. Fakat çok geçmeden yeniden daha şiddetli ve daha uzun feryat sesleri işitildi. Biraz aşağıda ahşap bir hane alevler içinde kalmış yanıyordu. İmdada koşmak istedim. Fakat muhtelif cihetlerden feryat sesleri işitince kendi kendime

zavallı Mürefteliler zelzeleden sonra lambalarını yaktılar ve lambaların üzerine yıkılan ahşap haneler ateş aldı dedim ve alev büyük bir daire teşkil etmiş olduğundan evlatlarımı kucaklayarak harikin (yangın) daire tesirinden harice çıkardım. O vakit önümde bir manzara-ı facia inkişaf etti. Tezelzelat-ı arziye (deprem) ile başlayan rüzgâr şiddetle esmekte olduğundan alevi her tarafa sevk ediyor, zelzelenin dikili bıraktığı binalar mahvolup gidiyordu. Sokakların darlığı hanelerin ahşap olması rüzgârın şiddeti harik tevsiine (yangının genişlemesine) yardım ediyordu."

Mürefte'de bir kadın Tanesa gazetesi muharrirlerinden birine zelzele ve yangını şöyle tasvir etmişti: "Alt katta uyuyordum. Müddet-i ömrümde mislini işitemediğim bir inilti beni uyandırdı. Kalkmak istedim. Fakat kalkmaya kalmadı hane beşik gibi sallanmaya başladı. Tekrar yatağa düştüm. Gözlerimi kapamış kalmış idim. Kızım gelerek beni kaldırdı. Köyümün başına bir taş düştüğünü işittim. Deli gibi olmuşum. Etrafımdaki haneler birer birer yaprak gibi yere dökülüyordu. Kalkan tozdan etrafımız görünmez olmuştu. İmdat feryatlarından başka bir ses işitilmiyordu. Bir girdabın bizi yuttuğunu zannetmiştim. Zira etrafımızı kesif bir zulmet (karanlık) kaplamıştı. Çok geçmedi 15-20 cihetten alev parladı. Biraz sonra kasabamız büsbütün alevler içinde kalmıştı." Muharririn nasıl olup da o kadar lambaların bir anda yanmış bulunduğu ve ateşin her taraftan böyle zuhur ettiği sualine kadın cevaben: "Ateş lambalardan değil yerden topraktan çıktı. Alevi gözlerimle gördüm. Bu Allah'ın bir gazabı idi." demişti.

Görgü tanıklarının anlattığı bu korkunç ve dehşetli ifadelerle birlikte Osmanlı Ajansının Avrupadan

bildirdiğine göre deprem Marsilya, Brüksel, Bükreş, Breslov ve Viyola gibi Avrupa'nın birçok şehrinde de hissedilmişti. ABD'de yayımlanan Boston Evening Transcript gazetesi 10 Ağustos'taki haberinde depremi "Shock Destroys Gallipoli"- "Deprem Gelibolu'yu Yıktı" şeklinde servis etmişti. "The Toronto World" isimli Kanada gazetesi ise alt başlığında, "5-6 bin kişi yaralandı, yıkılan binaların ardından çıkan yangında köyler yok oldu. Rahatsızlığın merkezi Çanakkale bölgesi" yazarak depremin korkunç boyutunu gözler önüne serdi.

Deprem olduğu aynı gün İtalya'daki Stromboli Yanardağı harekete geçmişti. Bulgaristan'ın güneyinde bulunan (Aytos) maden suları kaynağı pek ziyade bollaşmıştı. Deprem Marmara'daki birçok şehre zarar vermişti. Bunlardan biri İstanbul'du. Edirnekapı civarında bir bakkal dükkânı çökerek enkaz altında kalmıştı. Saraçhane başında haffafhanede iki dükkân münhedim olduğu gibi diğer üç dükkân da ağır surette harap olmuştu. Fatih Camisi civarında bulunan taş hanın her tarafı çatlamıştı. Kazlıçeşmede Hasan isimli birinin debbağhanesi tamamen yıkılmıştı. Kadırgada, Dava Vekili (Avukat) Mahmut Bey'in hanesinin bacası yıkıldığı gibi daha bazı hanelerin duvarları yıkılmış ve çatlamıştı. Halkalı Ziraat Mektebi'nin duvarları birkaç yerden çatlamıştı. Maden ve Ziraat Nezaretinin (Bakanlık) üst kat ahşap kısmının tavan sıvaları dökülmüş ve bazı mahalleri çatlamıştı. Defter-i Hakani Encümen dairesinde duvarlar çatlamıştı. Şehremanetinin (Belediye binası) bir kısmı yıkılmıştı.

Jandarma dairesinin bütün şubelerindeki duvarlarda birçok çatlaklar hasil olmuş ve üst kattaki koridorlarla duvarlar arasında bulunan demir pütürellerin sallanması ile sıvalar dökülmüştü. Umum Jandarma Kumandanlığı dairesinde mühim yarıklar olmuş ve ikinci şube koridorundaki duvar yukarıdan aşağıya dikey vaziyette çatlamıştı.

Dolmabahçe Sarayında dahi bazı avize ve kandillerin yere düşerek hasar aldığı duyulmuştu. Maliye Nezareti (Bakanlık) kalemlerinin bazısının duvarları külli bazısının cüzi surette hasar almıştı. Kupon İdaresi de hayli hasarata uğramıştı.

Mürefte kasabasında zelzelenin tahribatı üzerine yangınlar zuhur etmiş, Hora (Hoşköy), Kraste (Kirazlı) ve Milan (Güzelköy) köyleri tamamen yanmıştı. Platanos (Çınarlı), Fatos ve Uçmakdere köyleri aynı felaketi yaşamıştı. İlk günlerde Mürefte'de 60, Hora ve Ganos'ta (Gaziköy) 150, Uçmakdere'de 20 kişi hayatını kaybetmişti. Telgraf muhaberatı kesilmişti. Evsiz kalan 15.000 kadar halk için çadır ve yiyecek gönderilmişti.

Dedağaç, Keşan, Dimetoka, Tekirdağ, Uzunköprü, Karacaali, Ortaköy, Cısr-i Mustafa Paşa, Lüleburgaz kasabalarında bazı binalarda hasarlar olmuş ve Lüleburgaz'da 2 kişi yaralanmıştı. Dedağaç'ta Karalılarının ikisinin suları tamamen çekilmişti. Dedağaç'ta ahali sokaklara kaçmıştı. Birçok binada çatlaklar husule gelmişti. Çanakkale şehri zelzeleden tamamen etkilenmiş ve birçok yerlerden sıcak menbalar zuhur ederek yine zuhur ettiği yarıklarda kaybolmuşlardı. Kargir haneler tamamen, diğerleri kısmen yıkılmıştı. Virginya Vapuru Kumandanı, Levand Herald gazetesine depremle ilgili şu ifadeleri kullanmıştı:

"Çanakkale'den çarşamba günü öğleden sonra saat 6'da hareket etmiş-tik. Daha süratle mahall-i maksuda vusul için Hora sahiline yaklaştım. Sahildeki 2 feneri taharri (aramak) ediyordum. Fenerleri göremeyince rüya görüyorum zannettim. Vapur kemal-i süratle Ganos (Gaziköy) karibinden geçtiği sırada kasabanın zulmet (karanlık) içinde bulunduğunu gördük. Hiçbir ateş bile meşhut olmuyordu. Horaya yaklaşmış isek de feneri beyhude aradık. Fener kaybolmuştu. Mürefte, Hora, Herakleia, (Eriklice) Milya,

Güzelköy ve Kirazlı kasabalarının yandıkları uzaktan görülüyordu.

Amroliptos gazetesinin özel istihbaratına göre Çanakkale'de Rum Kilisesi ile bir cami dahi harap olmuş ve şehrin muhtelif mahallerinde açılan yarıklardan su fışkırmaya başlamıştı. Flemenk Konsoloshanesi harap olmuş ve sahilde bulunan saat kulesi dahi münhedim olmuştu. Münhedim olan Rus Konsoloshanesi içinde Konsolos Başkâtibi fena halde mecruh olarak İstanbul'a gönderilmişti.

Ganos sahili çökmüş ve Pristas (Şarköy) yakınındaki deniz sahile pek çok ölü balık atmıştı. Avdimi köyünde (Uçmakdere) sıcak su kaynamış denizden kükürt kokusu hissedilmişti. Beykoz'da çeşmelerden kırmızı sular akmaya başlamıştı. Boğaziçi'nde Polonez köyünde depremde 10 dakika önce beygir ve öküzler mandıralarından çıkarak dirilmiş gibi sahralara koşmuşlardı.

Amerikan basınından Berkely Daily gazetesinin 17 Ağustos 1912 tarihli haberine göre depremde can kaybı 3.000 kişiydi. Yine The Day gazetesinin aynı tarihli haberine göre ölü sayısı 3.000, yaralı sayısı ise 6.000 kişiydi. İstanbul'dan bölgeye gönderilen bir Amerikan savaş gemisine göre tablo korkutucuydu. Yıkıntılar arasına gömülen insan cesetlerinden çıkan kokular nedeniyle birçok köye yaklaşmak imkânsız hale gelmişti. Diğer köyler kömürleşmiş enkaz yığınlarından ibaretti.

Hayatta kalanların durumu, inşaat malzemesi bulmanın zorluğu nedeniyle daha da kötüye gidiyordu. Kıyı boyunca pek çok yerde depremler neredeyse her gün devam ediyordu. 13 Ağustos'ta altı sarsıntı hissedilmiş ve çok sayıda hasarlı ev çökmüştü. Görünüşte hasarsız olan bazı evlerin iç kısımlarının tamamı çökmüş, boş dış duvarlardan oluştuğu tespit edilmişti.

Kaynaklar: Devlet Arşivleri Başkanlığı

1.İkdam gazetesi, Boston Evening gazetesi, The Toronto World gazetesi, Berkely Daily gazetesi, The Day Gazetesi

2.Not: 1- 51/35/2 evrakın altına/üstüne

3.Edirne Vasisi Halil Bey'in depremde zarar gören Tekirdağ hapishanesi için ödenek yazısı

Cihan SOYLU
Memur
CTE Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı

Bir Dilekçe Ne Kadar Şey Anlatır

Günlük hayatımızda çoğu zaman hukukun kapısını çalarız. Bir şikâyet, bir talep, bir itiraz ya da yalnızca hakkımızı hatırlatma ihtiyacı. İşte bu kapının anahtarı çoğu zaman tek bir belgedir: Dilekçe.

Dilekçeyi yalnızca resmî kurumlara yazılan sıradan bir yazı olarak düşünmemek gerekir. Aslında dilekçe, kişinin devlete kendini ifade etme biçimidir. Ne istediğini, neden istediğini ve bunu hangi hukuki zemine dayandığını anlatma sanatıdır. Bu nedenle iyi yazılmış bir dilekçe kimi zaman en pahalı hukuki danışmanlıktan bile daha etkili olabilir.

Dilekçe hakkı, günümüz dünyasında ortaya çıkmış bir yenilik gibi görünse de aslında yüzyıllar boyunca verilen mücadelenin ürünüdür. Tarihsel kökeni, 1215 tarihli “Magna Carta Libertatum”a kadar uzanan bu hak, bireyin yönetime karşı söz söyleyebilmesinin ilk yazılı güvencelerinden biri olarak kabul edilir.

Magna Carta Libertatum’da, bireyin yönetime başvurma ve adalet talep etme hakkının özünü oluşturan en açık düzenleme belgenin 40.

maddesinde yer alır. Bu maddede, “Hiç kimseye adaleti satmayacağız, hiç kimseye adaleti inkâr etmeyeceğiz ve geciktirmeyeceğiz.” denilerek yöneten otoritenin kendisine yöneltilen talepleri ve şikâyetleri keyfî biçimde reddedemeyeceği açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu ilke bireyin devlete başvurma hakkını tanıyan modern anlamdaki dilekçe hakkının tarihsel ve normatif temelini oluşturmakta aynı zamanda adaletin talep edilebilir ve ulaşılabilir olması gerektiğini anayasal düşüncenin merkezine yerleştirmektedir.

İngiltere’de 1628 tarihli Petition of Right (Haklar Dilekçesi), kralın yetkilerini sınırlarken dilekçeyi anayasal bir araç hâline getirmiş zamanla bu anlayış Avrupa kıtasına ve çağdaş anayasalara sirayet etmiştir. Aslında bu belge adından da anlaşılacağı üzere dilekçeyi anayasal bir araç hâline getiren ilk metinlerden biridir. Devlete yöneltilen taleplerin meşru, yazılı ve bağlayıcı olabileceğini göstermiştir. Bugün modern anayasalarda yer alan dilekçe hakkı tarihsel olarak doğrudan bu belgeyle ilişkilendirilir.

“

İyi bir dilekçenin ilk şartı açıklıktır. Kurumlar ve mahkemeler, sayfalar dolusu anlatımdan ziyade net, anlaşılır ve somut talepleri dikkate alır. “Mağdur edildim.”, “Haksızlığa uğradım.” gibi ifadeler ancak gerekçeyle desteklendiğinde anlam kazanır. Ne oldu, ne zaman oldu, hangi işlem tesis edildi, bu işlem neden hukuka aykırı? Bu dört soruya açık cevap vermeyen bir dilekçe çoğu zaman etkisini kaybeder.

Türkiye’de ise dilekçe hakkı, 1982 Anayasası’nın 74. maddesi ile güvence altına alınmış ve bu anayasal ilke “3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun” ile somut bir usule bağlanmıştır. Böylece dilekçe yalnızca bir başvuru yöntemi değil tarihsel sürekliliği olan ve devlet-birey ilişkisini dengeleyen temel bir demokratik hak olarak hukuk sistemimizde yerini almıştır.

Günümüzde birçoğumuzun da tanık olacağı üzere ne yazık ki dilekçe yazımı hâlâ “ne gelirse” anlayışıyla ele alınabilmektedir. Uzun, karmaşık, gereksiz ayrıntılarla dolu bazen de öfke, sitem ve serzeniş içeren metinlerle karşılaşırız. Oysa dilekçe duyguların değil hukuki aklın metnidir.

İyi bir dilekçenin ilk şartı açıklıktır. Kurumlar ve mahkemeler, sayfalar dolusu anlatımdan ziyade net, anlaşılır ve somut talepleri dikkate alır. “Mağdur edildim,” “Haksızlığa uğradım.” gibi ifadeler ancak gerekçeyle desteklendiğinde anlam kazanır. Ne oldu, ne zaman oldu, hangi işlem tesis edildi, bu işlem neden hukuka aykırı? Bu dört soruya açık cevap vermeyen bir dilekçe çoğu zaman etkisini kaybeder.

İkinci önemli unsur dil ve üsluptur. Resmi yazı dili ne aşırı süslü olmalı ne de sokak diline yaklaşmalıdır. “İlgili mevzuat uyarınca”, “bahse konu işlem”, “adı geçen” gibi kalıplar yerinde kullanıldığında metni güçlendirir ancak gereğinden fazla kullanıldığında dilekçeyi anlaşılmaz hâle getirir. Dilekçe yazmak, eski kelimelerle dolu cümleler kurmak değildir, doğru kelimeyi doğru yerde kullanmaktır.

Bir diğer sık yapılan hata da konudan sapmaktır. Özellikle uzun dilekçelerde asıl talepten uzaklaşıp geçmişte yaşanan tüm olayların anlatıldığı görülür. Oysa dilekçede yer verilen her bilgi, talebi desteklemek zorundadır. Aksi hâlde metin uzar ve etki azalır.

Unutulmaması gereken bir başka husus da dilekçenin hukuki bir kayıt olduğudur. Yazılan her cümle ileride bağlayıcı olabilir. Bu nedenle kesinliği olmayan iddialardan, ispatlanamayacak ithamlardan ve abartılı ifadelerden kaçınılmalıdır. “Kesin olarak böyledir.” demeden önce “Bunun belgesi var mı?” sorusunu sormak dilekçe sahibinin yararınadır.

Son olarak dilekçenin kalbi talep bölümüdür. Ne istendiği açıkça yazılmayan bir dilekçe yolunu kaybetmiş bir pusula gibidir. İptal mi isteniyor, göreve iade mi, bilgi mi talep ediliyor? Bu bölüm kısa, net ve tereddüde yer vermeyecek şekilde kaleme alınmalıdır.

Kısacası dilekçe bir hakkın sessiz ama güçlü ifadesidir. Doğru yazıldığında kapalı kapıları açar, özensiz yazıldığında ise en haklı talebi bile gölgede bırakır. Belki de bu yüzden dilekçe yazmak hak aramanın edebiyatıdır.

Kaynaklar

- 1.3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun
- 2.Gözler, K., Anayasa Hukukunun Genel Esasları, Ekin Yayınları
- 3.Özbudun, E., Türk Anayasa Hukuku, Yetkin Yayınları

“

Dilekçe hakkı, günümüz dünyasında ortaya çıkmış bir yenilik gibi görünse de aslında yüzyıllar boyunca verilen mücadelenin ürünüdür. Tarihsel kökeni, 1215 tarihli “Magna Carta Libertatum”a kadar uzanan bu hak, bireyin yönetime karşı söz söyleyebilmesinin ilk yazılı güvencelerinden biri olarak kabul edilir.

Muhammed Emin GEYLANI
İnfaz ve Koruma Başmemuru
Doğubayazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Dijital Vitrinlerin Ardındaki GERÇEKLİK

Modern çağda hayatımızı şekillendiren iki benzer dünya var: Bir yanda fiziksel gerçeklik diğer yanda ekranlarla kurduğumuz dijital projeksiyon. Artık sabahları çoğu kez ilk yaptığımız şey telefon ekranına bakmak ve parmaklarımızla sonsuz bir akışa dalmak. Bu akışın içinde Bali'nin turkuaz sularında yoga yapanların rahatlığı da var pürüzsüz yüzleriyle başarı hikâyesi anlatan influencerlar da... Sosyal medya bir zamanlar sadece iletişim aracıydı. Bugün ise hayatı kurgulayan bir sahneye dönüştü. Bu dijital dünyada kendi hikâyemizin başrol oyuncusu, yapımcısı ve yönetmeni olduk. Ancak bu parlıtlı camın ardında çoğu zaman karanlık bir yalnızlık ve inşa edilmiş bir kimlik krizi bulunuyor. Sosyolojik açıdan dijital vitrin hayatın tamamını yansıtmaz. Daha çok zirve anlara, parlayan ve dikkat çeken sahnelere odaklanır. Kimse ödenmemiş faturalarını, sabah mahmurluğunu, evdeki dağınıklığı ya da içsel

boşluklarını profilinde sergilemez. Kaotik ve sıradan anları gözden uzaklaştırır, hayatı imrenilecek başarılarla süsleriz.

Psikolojik Tuzak: Yukarı Doğru Kıyas

Tam da burada büyük bir psikolojik tuzak devreye girer: Yukarı doğru sosyal kıyaslama. Başkalarının sürekli paylaşılan "en iyi anlarını" kendi hayatımızın "gizli anlarıyla" kıyasladığımızda yetersizlik hissi büyür ve bu his zamanla depresif bir sarmalın kapısını aralayabilir.

Onaylanma Ekonomisi

Dijital vitrinin bir diğer besin kaynağı onaylanma arzusudur. Artık var olmak yalnızca görünmek değil onaylanmış olmak anlamına da gelir. Bir gönderinin aldığı beğeni sayısı modern insanın yeni dopamin kaynağına dönüşmüştür. Bu adeta bir "onay birimi" gibidir: Beğeni arttıkça içsel bir tatmin

duygusu uyanır fakat bu tatmin çoğu zaman kısa sürer. Üstelik sosyal medyada paylaşılan bir anın arkasındaki gerçeklik, o anın tadını çıkarmak için gereken enerjinin çok ötesine geçebilir. Bir gün batımını izlerken birçok insan o manzarayı "hikâye"ye koyabilmek için izler. Böylece doğal dünyanın sunduğu ruhsal huzur kaçırılır. Deneyim artık yaşanmak için değil sergilenmek için tüketilir.

Filtrelenmiş Güzellik Filtrelenmiş Benlik

Sosyal medyanın etkisini büyüten unsurlardan biri de yapay zekâ destekli güzellik filtreleridir. Aynaya baktığımızda "kusurlu" gördüğümüz yüzümüz ekranlardaki pürüzsüz yansımalar karşısında yetersizmiş gibi hissedilebilir. Bu durum "Snapchat dismorfisi" olarak adlandırılmış, bazı kişilerde estetik cerrahiyle kendini filtreli görüntülere benzetme isteğini

tetiklemiştir. Dijital vitrin, insanı biyolojik gerçekliğinden uzaklaştırırken tek tipleşmiş bir güzellik standardı da dayatır. Mükemmeliyetin bir yandan insanları daha özgün ve doğal olma arzusundan uzaklaştırdığı diğer yandan popüler olma hevesinin daha belirleyici hâle geldiği bir dünyada yaşıyoruz. İnsanlık, kendisiyle bu kadar yoğun ve çoğu zaman sahte bir kıyaslamaya belki de hiç girmemişti.

Çıkış: Sahicilik, Arılık, Duruluk

Dijital vitrinin yarattığı illüzyonlardan çıkış yolu dijital dünyadan kaçmak değil; "sahicilik, arılık, duruluk" kavramlarına geri dönmektir. Her birey kusurları, yaraları ve samimiyetiyle bir bütündür. Kadim öğretilerde ve kutsal metinlerde her şeyin bir iç yüzü ve bir dış yüzü olduğu vurgulanır. Hayatı yalnızca dışa dönük, görünen yüzüyle yaşamak adeta serap peşinde koşmaktır.

Tıpkı evrendeki her bir âyet gibi

hayatın her zorluğu her sıradan anı insanın içindeki derin hakikatlere ulaşabilmesi için vardır. Dijital ekranlar bu gerçeği çoğu zaman gizler ve bize yalnızca dışı göstermeyi tercih eder.

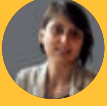
Sonuç olarak dijital vitrinler parlamaya devam edecek ve mevcut dayatmalar bizi daha fazla "mükemmellik" görmeye zorlayacaktır. Ancak bir gün ekranlar karardığında geriye kalan tek şey gerçek, filtrelenmemiş ve olduğu gibi kabul edilmiş bir "ben" olacaktır. Gelecekte en büyük lüks kimseye kanıtlamadan yalnızca o anın içinde kaybolabilmek, maskesiz bir yüzle huzur içinde aynaya bakabilmektir.

Gerçek özgürlük, dijital dünyanın taleplerinden bağımsız olarak kendi iç dünyamızı inşa etmeye başladığımızda başlar. Bunun ilk adımı ise dijital vitrinin "süslü" taraflarına daha az enerji harcayıp iç dünyamızı daha fazla keşfetmektir.

“

Sosyolojik açıdan dijital vitrin hayatın tamamını yansıtmaz daha çok zirve anlara, parlayan ve dikkat çeken sahnelere odaklanır. Kimse ödenmemiş faturalarını, sabah mahmur-luğunu, evdeki da-ğınıklığı ya da içsel boşluklarını profiline sergilemez. Kaotik ve sıradan anları gözden uzaklaştırır, hayatı imrenilecek başarılarla süsleriz.

Dilek DEREBAŞI •
İnfaz ve Koruma Memuru
Karabük T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

90'LAR TÜRK POP MÜZİĞİ RÜZGÂRI

1980'lerin sonuna kadar Türkiye'de müzik piyasasına arabesk müzik damga vurmuştu. Ancak 1990'lara geldiğimizde şehirleşmenin artması, yeni medya platformlarının ortaya çıkması pop müziğin gelişimini hızlandırdı. Müzik otoriteleri ve pek çok kişi 90'lı yılların müziğini Türk Pop Müziği'nin 'Altın Çağı' olarak kabul ediyor. 90'larda müzikte yaşanan devrimsel hareketlilik günümüz müziğini hâlâ etkilemeye devam ediyor.

Popun Yıldızları

Dünyada Michael Jackson, Madonna gibi dünya yıldızları ile aynı yıllarda Türkiye'de Tarkan, Sertab Erener, Sezen Aksu, Levent Yüksel, Burak Kut, Bendeniz, Rafet El Roman, Kayahan, Harun Kolçak ve Kenan Doğulu, İzel-Çelik-Ercan, Aşkın Nur Yengi, Serdar Ortaç gibi sanatçılar sahneleri dolduruyor, kasetleri ve radyolarda çalan hit şarkıları gençlerin gündelik yaşamına taşınyordu.

90'lı yıllar için müzik gruplarının yıllarıdır diyebiliriz. İzel-Çelik-Ercan, Cartel, Grup Vitamin, Birkaç İyi Adam, Çıtır Kızlar gibi yepyeni gruplar sahneye çıkmışlardı. Yonca Evcimik, 1990'ların başında "Aboneyim" şarkısıyla pop müziğin patlamasına öncülük eden isimlerden biri oldu. Onun "Aboneyim abone biletleri cebimde ballı lokma tatlısı aman hadi hayırlısı." sözlerine eşlik eden dansı da şarkı kadar popüler olmuştu.

Dönemin en unutulmaz klipi ise Mirkelam'ın "Her Gece" şarkısıyla hafızalara kazındı. 90'ların enerjisini ve aşkın telaşını simgeleyen şarkı bir gecede herkesin diline düştü. Kamera, Mirkelam'ın peşinde gerçek bir koşu temposu yakaladı. Klipde ne pahalı setler ne dansçılar ne de süslü kostümler vardı. Sadece sokaklarda tek başına koşan bir adam vardı. Herkes o koşunun peşine düştü. "Bu yüzden her gece ben. Her gece üzülüm. O yüzden her gece bu aşkın diline düşüm..."

Tarkan'ın "Şımarık" albümü çıktığında nakarattan gelen o beklenmedik "öpücük" sesi ile herkes şaşkına dönmüştü. Klibinde dudak büküp "muah" diye öpücük gönderen bir erkek pop yıldızı o güne kadar görülmemiş bir cesaretti. Çok ses getirmişti. "Kış Güneşi ve Hepsi Senin mi?" şarkılarıyla ününe ün kattı.

Kaynak: <https://www.dergy.com/90lar-turkce-pop-neden-hep-revacta>

Kral TV'nin Top 10 listesi özellikle gençler tarafından takip edilirdi. Sevilen şarkı çıktığı an kasetçaların "REC" tuşuna basılırdı. Bir de kalem ile kaset sarma ritüeli vardı. Kaset şeritleri zamanla gevşer, teybe takılırdı veya hızlı sararken takılırdı. İşte o anda herkesin başvurduğu tek bir çözüm vardı: Kalemle kaset sarmak.

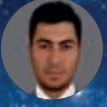
Sahnenin Diğer Ucunda Elektro-gitar Sesleri

1990'lar pop müziği açısından en parlak dönem olsa da Türk Rock müziği için de önemli bir dönemdi. Pop müzik sokakları dans ettirirken sahnenin diğer ucunda elektrogitar sesleri yükseliyordu. Bu on yıl boyunca birçok yeni ve heyecan verici grup ortaya çıktı ve Rock müzik Türkiye'de gelişim göstermeye başladı. Mor ve Ötesi, Kurban, Duman, Şebnem Ferah, Teoman, Haluk Levent 90'ların en popüler Rock müzik sanatçılarından bazılarıdır.

90'lı yıllar Türk popu sadece melodilerle değil toplumsal bir bağ ve dönemin kültürel ruhunu yansıtan bir ayna olarak da hafızalara kazınmıştır. O dönemin hit şarkıları günümüzde nostaljiyle hatırlanırken gençlerin hayatına dokunan anıların, sokak sohbetlerinin ve kaset kutularının simgesi hâline gelmiştir.

Doksanlar bir şarkı gibi akıp giderken sıradaki bölümde futbolda yeşil sahalarda büyüünde görüşmek üzere. 90'lara selamla, hoşça kalın...

Enes Batuhan TANRIVERDİ
Memur
Bilgi Edinme Bürosu

Kış Olimpiyatlarının BÜYÜLÜ YOLCULUĞU

Dört yılda bir kalbimizi coşturan Kış Olimpiyatları, spor tarihinin en eski ve en çarpıcı buluşmalarından biri kabul edilmektedir. 1924'te Fransa'nın Chamonix kasabasında başlayan bu serüven karlı zirvelerden buz gibi pistlere kadar dünyanın en zorlu spor dallarını bir araya getiriyor. Bu oyunlar yalnızca madalya için verilen bir rekabet değil aynı zamanda dayanıklılığın, cesaretin ve uluslararası dostluğun parlak bir yansımasıdır.

2026 yılında bu büyüleyici şölen, İtalya'nın incileri Milano ve Cortina d'Ampezzo'da yaşanacak. 6-22 Şubat 2026 tarihleri arasında düzenlenecek olan bu oyunlar, İtalya'ya üçüncü kez Kış Olimpiyatlarına ev sahipliği yapacak olmanın gururunu yaşatacak. Daha önce 1956'da Cortina d'Ampezzo, 2006'da ise Torino bu onura erişmişti.

Milano-Cortina 2026, tam 16 olimpiik branşta dünyanın dört bir yanından gelen sporcuları bir araya getirecek. Alp disiplini, snowboard, kısa kulvar sürat pateni, kayaklı koşu, kızak, bobsleigh, buz hokeyi gibi klasik kış sporlarının yanı sıra yepyeni heyecanlar da bizleri bekliyor olacak. Yaklaşık 3.500 sporcu ve 93 ülke, 195 madalya için soluksuz bir mücadeleye girecek.

Türkiye'den Milano-Cortina 2026'ya Gönülden Katılım

Türkiye, Kış Olimpiyatlarına ilk 1936'da katıldı. O günden bu yana hiç aksatmadan oyunlardaki yerimizi aldık ancak madalya rüyamızı henüz gerçekleştiremedik. Bu seneki olimpiyatta bu rüyanın gerçekleşeceğine yürekten inanıyoruz.

Milano-Cortina 2026'da Türkiye'yi 8 sporcu temsil edecek.

Türk sporcularımız farklı branşlarda ay yıldızlı bayrağımızı dalgalandıracak. Bu branşları ve sporcuları şöyle sırlayabiliriz:

- Kısa kulvar sürat pateni: Furkan Akar, Denis Örs
- Kayaklı koşu: İrem Dursun, Abdullah Yılmaz
- Alp disiplini kayak: Ada Hasırcı, Thomas Kaan Önol Lang
- Kayakla atlama: Fatih Arda İpcioğlu, Muhammed Ali Bedir

Özellikle kısa kulvar sürat pateninde iki sporcumuzla birden kota kazanmamız gerçekten büyük bir başarı. Bu, Türkiye'nin kış sporlarındaki yerini sağlamlaştıran, geleceğe umutla bakmamızı sağlayan çok önemli bir adım.

Yeni Bir Devir ve Umut Işığı

Milano-Cortina 2026 Kış Olimpiyatları, geçmişin mirasını geleceğe taşıyan köklü bir organizasyon. Tarih boyunca nice unutulmaz ana tanıklık eden Kış Olimpiyatları, bu kez de sporun, azmin ve uluslararası dayanışmanın en güzel örneklerine ev sahipliği yapacak. Türkiye ise genç ve pırıl pırıl sporcularıyla bu büyük sahnede gururla mücadele edecek, bayrağımızı dalgalandıracak ve yeni bir tarih yazma yolunda emin adımlarla ilerleyecek. Bu, sadece bir spor organizasyonu değil

aynı zamanda umudun ve azmin filizlendiği yeni bir devrin başlangıcı olacak.

“

Türkiye, Kış Olimpiyatlarına ilk 1936'da katıldı. O günden bu yana hiç aksatmadan oyunlardaki yerimizi aldık ancak madalya rüyamızı henüz gerçekleştiremedik. Bu seneki olimpiyatta bu rüyanın gerçekleşeceğine yürekten inanıyoruz.

Ersin KAYA

İnfaz ve Koruma Memuru
Ereğli (Konya) T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

BAL PORSUĞU

Dünya üzerinde öyle bir canlı var ki boyuna posuna bakıp “ne kadar tatlı” dediğiniz anda sizi pişman edebilir. Afrika’dan tutun Hindistan’a kadar geniş bir coğrafyada “Mekânın sahibi geldi.” edasıyla dolaşan bir canlıdan bahsediyoruz. Evet, konumuz meşhur bal porsuğu. Onu diğerlerinden ayıran şey fiziksel gücünün yanı sıra içindeki bitmek bilmeyen cesareti ile önüne gelene sataşmaya meyilli yapısıdır.

Hem Korkusuz Hem Göçebe

Bu ufaklık öyle her yerde karşınıza çıkmaz ama çıktığında da huyunu suyunu hemen belli eder. Genellikle Afrika'nın sahra altı bölgelerinde, Arap Yarımadası'nda ve Hindistan'ın kurak topraklarında yaşar. Kendine özel bir yuva yapma zahmetine pek girmez ya başkasının hazır yuvasına çöker ya da güçlü pençeleriyle toprağı hızlıca kazıp kendine geçici bir konak inşa eder. Bal porsuğunun "evim" diyebileceği sabit bir adresi yoktur. Onlar tam bir yol adamıdır. Bir bal porsuğu, karnını doyurmak veya yeni mace-ralar aramak için bir günde 30-40 kilometre yol kat edebilir. Yerleşik hayata geçip bir delikte ömür çürüt-mek hiç ona göre bir şey değildir. Sürekli hareket hâlinde oldukları için de karşılarına çıkan her türlü araziye, iklime ve düşmana karşı her an tetiktedirler.

Dünyayı Bir Perdenin Arkasından İzlemek

Gözlerine baktığınızda o kararlılığı görürsünüz ancak ilginç bir detay var: Bal porsuklarının görme yeteneği pek de muazzam sayılmaz. Onlar dünyayı biraz bulanık biraz da kısıtlı bir açıyla görürler. Peki, bu bir dezavantaj mı? Aslında hayır. Görme yetisinin zayıflığını muazzam koku alma duyusuyla telafi ediyorlar. Toprağın metrelerce altındaki bir avın kokusunu alıp onu tereyağından kıl çeker gibi çıkarabiliyorlar. Kısıtlı görüşü, onun sadece hedefine odaklanmasını ve etraftaki gereksiz detaylarla vakit kaybetmesini sağlıyor.

Önüne Ne Gelirse Onu Yer

Beslenme konusunda hiç seçici değiller. "Bal porsuğu" ismi size sadece tatlılardan ibaret bir menüsü olduğunu düşündürmesin. Arı kovanlarına girmeyi sevdikleri doğrudur ancak asıl olayları protein. Akrepler, zehirli yılanlar, kuşlar ve hatta kendinden kat kat büyük canlıların yavruları menülerinde yer

alabilir. Üreme süreçleri ise oldukça sakın geçer. Genelde tek bir yavru dünyaya getirirler ve anne porsuk, yavrusu kendi ayakları üzerinde durana kadar ona komando eğitimi verir. Hayatı tek başına göğüslemeyi daha yavruyken öğrenirler.

Deri Değil Zırh

Onu aslanların, leoparların bile bulaşmak istemediği bir canlı yapan asıl sır derisinde saklıdır. Bal porsuğunun derisi o kadar kalın ve gevşektir ki bir aslan onu ısırıldığında porsuk derisinin içinde rahatça dönüp saldırgana karşılık verebilir. Ayrıca zehirli yılanların dişleri bu deriyi kolay kolay geçemez. Kazara bir kobra tarafından ısırılrsa bile vücudu bu zehri tolere edecek şekilde yaratılmıştır. Bu ısırdıktan sonra birkaç saat baygın yatar ve kalkıp kaldığı yerden haytallığa devam eder. İstatistiklere göre doğada 15, korunaklı alanlarda 24 yıla kadar ulaşan ömrünü bu sıra dışı savunma mekanizmasına borçludur.

Efsanelerden İnternet Fenomenliğine

İnsanlar tarafından cesaretin simgesi olarak gösterilen bal porsuğu, Afrika kabilelerinin masallarında

hilebaz ama yenilmez bir kahraman olarak anlatılmaktadır. Günümüzde ise internet dünyasının en büyük fenomenlerinden biri hâline gelmiştir. "Honey badger don't care" (Bal porsuğunun umurunda değil) sloganıyla bal porsuğu pes etmeyenlerin ve kural tanımazların sembolü oldu. Belki de onun bu dik duruşu, modern insanın günlük hayattaki karmaşaya karşı göstermek istediği o tavrın doğadaki yansımasıdır. Biz yeniden onun sınır tanımaz, zorba ve uslanmaz tarafını değil de kararlı, güçlü ve dayanıklı tarafını takdir edelim.

“

Bu ufaklık öyle her yerde karşınıza çıkmaz ama çıktığında da huyunu suyunu hemen belli eder. Genellikle Afrika'nın sahra altı bölgelerinde, Arap Yarımadası'nda ve Hindistan'ın kurak topraklarında yaşar.

Kaynaklar
1. National Geographic Society: "Honey Badger (Mellivora capensis) Wild Life Profile."
2. TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi: "Doğanın Cesur Savaşçısı: Bal Porsuğu" (Arşiv kayıtları).
3. RTT Belgesel: "Yaşın İzinde" serisi, Afrika bölümü notları

Tuba ELİBOL
Öğretmen
Küçükçekmece Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

YILIN KELİMESİ

Teknoloji sadece mesafeleri değil duyarlılığı da mı azaltıyor?

Geçtiğimiz günlerde Türk Dil Kurumu yılın kelimesini belirlemek için yaptığı anket sonuçlarını açıkladı. 2025 yılının kelimesi “dijital vicdan” olarak belirlendi. Ortaya çıkan sonuç, kanaatimce biraz durup düşünme çağrısı olarak ele alınmalı.

Etki mi Etkileşim mi?

Hepimizin içinde bulunduğu yeni bir hissetme biçimidir dijital vicdan.

Ülkemiz, yardımlaşma refleksi en güçlü toplumların başında geliyor. Yakın tarihimizde yaşadığımız büyük afetlerde gördüğümüz o devasa dayanışma dalgası elbette vicdanımızın dijitalde de gerçekte de ne kadar diri olduğunun kanıtı. Ancak asıl mesele bu büyük dalgaların dışındaki gündelik vicdan pratiklerimizin nasıl dönüştüğü.

Sosyal medyanın bu denli hayatımıza nüfuz etmediği dönemlerde, mahallede bir evde cenaze ya da hastalık olduğunda o sokaktaki evlerin televizyonlarının sesi kısılır, mutfaklarda pişen yemekler tepsi-lerle o eve taşınırdı. Bu, kimsenin birbirine şunu yapmalısın demediği, yaşayarak öğrenilen bir öğretici vicdan pratiği idi. Sosyal medya yoktu ama mahallenin görünmez bir vicdan ağı vardı. Çünkü görmezden gelmek için mesafe, unutmak için hız yoktu. Bugün ise bir komşumuzun veya bir tanıdığımızın kaybını sosyal medyadan öğreniyoruz. İlk refleksimiz, taziye

evine gitmekten önce o kişinin profilinin altına başın sağ olsun yazmak veya siyah bir kurdele paylaşmak oluyor. Eskiden vicdan bir eylem iken bugün bir beyan hâline geldi. Sosyal medyada bir trajediyi paylaşmak o acıya karşı sorumluluğumuzu yerine getirdiğimiz yanılığını yaratabiliyor. Oysa dijitaldeki o paylaşım maalesef taziye evindeki bir tas çorbanın yerini tutmuyor.

Yediden Yetmişe Hepimizin Çıkmazı: Görüyorum, Öyleyse Varım!

İnsanlık adeta dijital dünyanın hız tuzağına düşmüş durumda. Bir kaza anında yardım etmek için koşmak yerine o anı telefonla kaydedip kamuoyuna duyurma isteği aslında hepimizin vicdan mekanizmasının nasıl manipüle edildiğini gösteriyor. Dijital vicdan, bir konuyu gündeme getirme gücü veriyor olabilir ama o güç, bizi gerçek hayattaki öğütücü bir pasifliğe de itiyor. Sosyal sorumluluk projesine beğeni (like) attığımızda o proje amacına ulaşıyor mu? Örneğin; fidan dikimi projesini beğenmekle gidip fidan dikmek aynı şey mi? Elbette bu kişinin niyetini okumaz ancak zahmetten uzaklaşarak vicdanımızı tatmin etme yöntemimizin kolaylaştığını gösteriyor. Bir haberi paylaştığımızda görevimizi tamamlamış gibi hissetmek yerine o haberin öznesine, komşumuza, sokağımıza ve doğaya karşı olan borcumuzu temas ederek ödemeye devam etmeliyiz. Çünkü insan, bir başkasının hayatına dokunduğunda gerçekten iyileşir. Burada mesele ne bildiğin değil bildiğinle ne yaptığındır.

Geçmişin Somut Vicdanı, Günümüzün Soyut Duyarlılığı

Dijital ortamda gösterilen duyarlılık, gerçek hayattaki eylemsizliğin kılıfı hâline gelebilir. Binlerce beğeni alan bir yardım çağrısı, bazen bir kapı komşunun açlığından habersiz bir kitle yaratıyor olabilir. Teknolojinin henüz ilerlemediği eski günlerde bir kötü haber mektupla veya ağızdan ağıza ulaşırdı. Haberin ulaşma süreci bile insana o konuyu sindirme ve bir çözüm üretme sorumluluğu yüklerdi. Birilerinin acısını ekran arkasında değil gözlerinin içine bakarak paylaşırdık. Bugün ise bilgi bombardımanı altındayız. Her saniye dünyanın bir ucundaki acıya şahitlik ediyoruz. Ancak bu kadar çok uyarana maruz kalmak, bir süre sonra duygusal duyarsızlaşmaya neden olabiliyor. Dijital vicdan, hızlı tüketilen bir içerik hâline dönüşme riski taşıyor.

Farkındalık mı, Moda mı?

Bir konuya sadece ‘trend’ olduğu için mi duyarlılık gösteriyoruz, yoksa gerçekten bu empatiyi kurabiliyor muyuz? Yaşamın akışı içinde kamuoyunda gösterilen hassasiyet kitleden uzak anlarda da gösterilebiliyorsa farkındalık oluşmuştur. Bugün ise acı, küresel ölçekte ve anlık. Savaşlar, doğal afetler medyada, televizyonda karşımıza çıktığında ‘yazık’ deyip geçebildiğimiz bir kendini kandırmaca hâline de dönüşebiliyor. İyi haber şu ki tüm bunların farkında olan bir kitle de varmış. Bu kitle Türk Dil Kurumunun yaptığı ankette 2025 yılının kelimesini dijital vicdan olarak belirlemiş.

**“Kendi Yolunda Yanlış Gitmek
Başkasının Yolunda Doğru
Gitmekten İyidir”**

Dostoyevski

Şehrin
DEGER
leri

Mevlâna Müzesi

Konya Mevlâna Müzesi, Türkiye'nin Konya ilinde yer alan ve ünlü Süfi mistik şair Mevlâna Celaleddin Rumi'nin (Mevlâna) türbesini ve Mevlevi tarikatının dergâhını barındıran tarihi bir müzedir. Müze, başlangıçta Mevlevi tekkesi olarak kullanılmış; 1926'da Cumhuriyet döneminde "Konya Asâr-ı Atîka Müzesi" adıyla ziyarete açılmış, 1954'te ise bugünkü adı olan Mevlâna Müzesi adını almıştır. Müzede Mevlâna'nın yanı sıra ailesi ve önemli Mevlevi şeyhlerinin türbeleri, semahane (sema töreni salonu), derviş hücreleri, mezarlar ve dönemsel eserler sergilenir. Kompleksin simgesi olan "Kubbe-i Hadra" (Yeşil Kubbe) Mevlâna'nın türbesini üzerindeki turkuaz kaplı kubbedir. Müzede ayrıca Mevlevi kültürüne ait el yazmaları, müzik aletleri ve kıyafetler gibi birçok eser bulunur. Her yıl çok sayıda ziyaretçi ve Mevlâna'nın ölüm yıl dönümü olan Şeb-i Arûs etkinliklerine katılanlar buraya gelir.

DEGER

